EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA CU ASISTENŢA PETROGRLDSKLG AL SOCIETĂŢII FILOZOFICE ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov AN XXVI Editat de L M Lopatin Cartea (I) IANUARIE-FEBRUARIE- MOSCOVA "Gino-litografia Asociației IN Kushnarev and Co str Pienovskaya, suspin hom Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină, "Teologie negativă" S Bulgakov i Lumea ca întreg organic N Loeskago La istoria raționalismului secolului al XVII-lea G Shpeta i Panteismul și teismul în filosofia lui Teichmüller I Ru-mera Abstracția și generalizarea din punct de vedere biologic G Troshina iob Critică și bibliografie I Pliant bibliografic Condiții pentru concursul pentru Premiul D A Stolypin Regulament privind Premiul numit după Vl S Solovieva Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " "Teologie negativă"') § I Antinomia principală a conştiinţei religioase Conținutul principal al experienței religioase, ca o atingere a lumii transcendentale, transcendentale, divine, conține în mod clar o contradicție pentru gândirea rațională Obiectul religiei, Dumnezeu, este ceva, pe de o parte, complet transcendent, străin de natură, exterior lumii și omului, dar, pe de altă parte, el se deschide către conștiința religioasă, îl atinge, intră în el, devine conținutul său imanent Ambele momente de conștiință religioasă sunt date simultan, ca poli în respingerea și atracția lor reciprocă Obiectul religiei, zeitatea, este ceva în esență transcendent-imanent sau imanent-transcendent Dumnezeu se ridică absolut deasupra omului, "trăiește în lumina de neapropiat, pe care nimeni dintre oameni nu a văzut-o și nu o poate vedea" și, în același timp, este infinit umilit, se condescende lumii, se descoperă lumii, locuiește într-un persoană ("vom veni și vom locui cu el să creăm") Transcendența, transcendența divinității și descendența lui Dumnezeu, îndumnezeirea lui Dumnezeu sau îndumnezeirea omului, constituie condiția de bază a religiei Un absolut care ar fi doar transcendent sau transcendent pentru lume,) Acest eseu reprezintă primul capitol de cercetare în domeniul filosofiei religiei (introducerea la acesta "The Transcendental Problem of Religion" a fost publicată în numerele și din Questions of Philosophy and Psychology for) Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV nu ar fi Dumnezeu pentru om, ar rămâne complet neutru pentru el, echivalentul neantului pur Dar Dumnezeu, care ar deveni complet imanent, și numai imanent, nu ar fi Dumnezeu, ar fi un om sau lumea, luată în ultima sa profunzime, de aceea un zeu-lume sau om-zeu pur și consecvent este lipsă de Dumnezeu Dacă traducem acest Fapt de bază și elementar al conștiinței religioase în limbajul filosofiei religioase, vom vedea imediat că avem în fața noastră o combinație clar contradictorie de concepte, conducând la o antinomie Ceea ce este imanent nu poate fi în același timp transcendent și prin urmare nu transcendent; ceea ce este transcendent nu poate fi imanent în conștiință și rămâne dincolo de ea Dacă luăm aceste concepte în imobilitate statică, înghețate în cristale logice, atunci conceptul de bază al religiei, ideea de Divin, este în general doar o neînțelegere evidentă, evidentă pentru oricine cu alfabetizare logică, este gheață fierbinte, o rotundă miere pătrată, amară Cu toate acestea, imposibilitatea rațională și inconsecvența nu sunt o garanție a imposibilității reale (credința în ea a fost subminată de Filosofia greacă: Platon, Zenon și în timpurile moderne de Hegel, care în Logica sa, oricât de mari ar fi erorile ei, a arătat pentru totdeauna imposibilitatea de a se opri la oricare dintre definițiile raționale și, în același timp, chiar a arătat un patos ciudat al contradicțiilor:

der Widerspruch ist Fortleitende!) Și dacă conștiința de sine religioasă, la primii ei pași, se ciocnește în mod clar de raționalitate, atunci acesta nu este în niciun caz verdictul final pentru ea, dimpotrivă, înseamnă doar că antinomia conștiinței religioase trebuie să fie dezvăluită și realizată sfârşitul în sine ') Problema antinomianismului în gândire este pusă cel mai radical în cartea pr P A Florensky Stâlpul și temelia adevărului Moscova Calea Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA consecințele lor Cel mai mare merit al lui Kant în filosofia teoretică a fost constatarea antinomiilor înțelegerii, datorită cărora el se încurcă inevitabil în propriile sale plase Rațiunea imanentă, care nu cunoaște contactul cu lumea transcendentă, devine brusc transcendentă pentru ea însăși, pentru că se dovedește că există un gol în centrul său prin care conținutul său se revarsă Adevărat, aceste antinomii la Kant sunt "explicate" prin rațiune, dar competența acestuia din urmă, după ce este descoperită antinomia structurii sale, poate fi considerată îndoielnică și pentru aceasta și, ceea ce este cel mai important aici, aceasta nu este în cel puțin să diminueze însuși faptul antinomismului fatal în gândire, ceea ce arată în mod clar inadecvarea gândirii față de propriul subiect Rațiunea se dovedește a fi incapabilă să facă ființa complet imanentă pentru ea însăși, subordonând-o legilor gândirii sale - între ea și aceasta din urmă se dezvăluie o discrepanță, care își găsește expresia în antinomii Antinomia este un semn clar al transcendenței binecunoscute a obiectului gândirii pentru gândire și, în același timp, prăbușirea imanentismului rațional, epistemologic Gândirea antinomică ia în stăpânire obiectul său, îl face imanent în sine doar parțial, doar până la o anumită limită, care se dezvăluie în antinomie Transcenderea completă a obiectului prin gândire l-ar face complet imposibil ca obiect al gândirii sau, în cele din urmă, de neconceput; adecvarea sa deplină la gândire ar mărturisi despre imanența sa deplină: în mintea divină, în care gândirea și ființa coincid într- un singur act, nu există și nu pot exista antinomii, pauze dureroase și Iiiaiidsh'ov, constituind proprietatea naturală a omului minte De aici, apropo, diferența dintre antinomie și contradicție devine clară O contradicție logică provine dintr-o eroare de gândire, dintr-o nepotrivire a gândirii R Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV niya propriile sale norme, este imanent în origine și se explică prin stăpânirea insuficientă a subiectului gândirii din partea Formei logice Contradicția dialectică în sensul lui Hegel provine din proprietatea generală a gândirii discursive, care, fiind în discurs, în mișcare continuă, își schimbă poziția tot timpul și se deplasează dintr-un punct al drumului în altul; în același timp, deși pentru o clipă, devine un picior ferm în fiecare dintre aceste puncte și prin aceasta își descompune alergarea în momente separate, în momente de imobilitate (Zeno) Desigur, cu orice astfel de întârziere a cursului discursiv, se dezvăluie tot arbitrariul fiecărei opriri și, împreună cu nevoia de a o "înlătura" sau de a trece mai departe la un nou punct, din nou pentru o nouă "înlăturare" Dialectica este discursul discursului, și numai Hegel putea vedea în el este depășirea discursivității, ceva absolut și supra-discursiv, în timp ce logica lui Hegel este sclavia discursului, care se distinge chiar și prin caracterul militant al gândurilor, iar dialectica este eronată se consideră a fii cel care depășește aceste contradicții -O antinomie este cu totul diferită Ea este generată de o inadecvare conștientă a gândirii subiectului sau sarcinilor sale, dezvăluie insuficiența forțelor minții umane, care este forțată să se oprească la un un anumit

punct, pentru că se ajunge la o stâncă și un abis și împreună cu asta nu se poate decât să se ajungă în acest punct Dar ei vor spune: poate obiectul gândirii să fie inadecvat gândirii? Până la urmă, obiectul gândirii este gândirea, este "generat" de gândire și, prin urmare, nu poate fi inadecvat acestuia, acesta este întregul patos al imanentismului de la Hegel la Schuppe și Cohen Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" filosofia lui Hegel, care pretindea că deduce filozofic toată ființa empirică și a dat faliment în această pretenție (chiar și părintele filozofic al imanentismului Kant, care a afirmat incognoscibilul Ding an sich, care este altceva decât un obiect de gândire, inadecvat acestuia, era liber într-o anumită măsură de ea) Pretenția neokantienilor la generarea totală a obiectului gândirii de către gândire (reiner Ursprung) este autoînșelăciune, pentru că operațiunile metodologice condiționate ale gândirii, care servesc doar pentru ca gândul să-și asimileze obiectul, sunt aici confundate cu obiectul în sine Gândirea împarte și adaptează în mod logic acest obiect la sine, dar el există înainte de a gândi și independent de acesta, de aceea este atribuit gândirii, este sarcina sarcinilor la care duc toate eforturile individuale ale gândirii Gândirea nu se naște din golul autogenerarii, căci omul nu este Dumnezeu și nu poate crea nimic, ea se reflectă din masa experiențelor, din care nu există nicidecum un obiect de gândire pus liber, ci dat cu forța Experiența gnoseologică (în sensul kantian) este precedată de experiența vitală, alogică sau supralogică, în care, de neînțeles gândirii, se naște și materia care generează gândirea, iar această masă gri de experiență este treptat depășită și asimilată de gândire Gândirea "generează" obiectele sale private prin depășirea logică a obiectului care îi este dat în mod vital, nu generat de ea, ci comandându-l cu putere Astfel, un matematician poate împărți o anumită zonă cu scopul de a o măsura în orice Cifre și poate aplica orice Formule în același timp - aceasta este libertatea de a "naște" pentru gândirea lui, dar mai are în față o problemă certă care i-a fost dată, care, în plus, poate să nu fie complet rezolvabilă Antinomia nu înseamnă o eroare de gândire sau falsitatea generală a problemei, o neînțelegere epistemologică care poate fi clarificată și subiectul Biblioteca "Runivers" G S BULGAKOV noi am eliminat Rațiunea are antinomii destul de naturale Prin urmare, pot exista cazuri în care gândirea se încurcă fatal în contradicții și cade în antinomii și este destul de firesc ca religia să aparțină, chiar să aparțină unor astfel de domenii Dacă antinomiile religioase nu ar apărea în numerar, aceasta ar însemna că trebuie căutate intens Căci dacă există o zonă în care inadecvarea gândirii la obiectul său este deja clară în problema însăși, atunci aceasta, desigur, este religia bazată pe unitatea transcendentului și a imanentului Prin urmare, teologia "more geometrico", în care totul ar fi adus la unitate și claritate rațională, trezește suspiciuni dinainte - nu degeaba astfel de construcții raționale sunt caracteristice epocii non-religioase a deismului și iluminismului Astfel, definiția cea mai generală a obiectului religiei ne conduce la antinomie - conține conciditia oppositorum, fundamentul este pus pentru două serii de gânduri care merg în direcții opuse Dumnezeul transcendent este pentru totdeauna Mister invizibil, inaccesibil, de neînțeles, inefabil, de care nu există nicio abordare Orice încercare de a exprima acest mister în termeni de ființă, de a măsura abisul incomensurabil al Divinului, este fatal fără speranță, la fel cum neputincios este valul de a se ridica spre cer cu impulsul său, indiferent cum se ridică spre el Toate proprietățile, toate cuvintele, toate calitățile, toate gândurile

împrumutate din această lume, indiferent de modul în care le potențam și le întărim, sunt absolut nepotrivite pentru a caracteriza ceea ce este dincolo de această lume Negarea necondiționată a tuturor definițiilor, a oricărei óα, NU etern și absolut față de orice, față de orice altcineva, este considerată Absolută, ca singura sa definiție: Dumnezeu este NU-h/înainte (și NU-cum, și EL-unde, și NU-koiaa, și EL-de ce) Nici măcar nu este nimic Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA întrucât este legată și de o relație cu ceva (căci inexistența este doar un însoțitor al ființei și nimic nu este o umbră a ceva, dar ca concept independent nu există deloc): este Super-ceea ce HE-ce nu are nicio definiție a ceea ce este de calitate scăzută *) sau, mai precis, super-calitate Transcendența Divinului poate fi exprimată în același mod atât prin EL-ce cât și prin NU-cine, deoarece care este expresia calității ființei și cine este subiectivitatea sau substanțialitatea ei, întreaga zonă a ființei este cine, sau ce, sau ambele Și din moment ce orice subiectivitate, orice cine, este conjugată cu obiectivitatea, sau aceea, și împărțirea ființei în subiect și obiect, cine și ce, trece prin ea până în adâncuri, atunci, evident, în înțelegerea transcendenței Divinului, ar trebui să negați nu numai orice acela sau cine, ci și relația în sine, legătura dintre ele, care decurge din scindarea în cine și ce Cine este ce, cineva este ceva (sau judecăți mai particulare: cineva l * este un anume cineva A, sau ceva y este un anume ceva B), - acestea sunt cele mai generale poziții ale ființei De aici rezultă că bătaia în sine este în mod necesar un anume cine sau ce, corelativ cu ei Prin urmare, este imposibil chiar să spunem despre Divinitate în aspectul Său transcendental că El există, căci spunând aceasta, Îl transformăm astfel în cineva care și ce, în cineva și ceva, între felul în care El este EL-care și EL- ce Trebuie să admitem că nici măcar ființa nu poate fi afirmată despre transcendent Dacă ceva este deasupra sau în afara ființei, nu putem ști prin conștiința imanentă, căci ființa este definiția cea mai generală a imanenței și nu degeaba imanentismul de diferite nuanțe proclamă în mod egal Formula idealismului: esse=percipi, sein=Be \vussl-sein Prin urmare, cei ai reprezentanților "zeului negativ- !) Așa definește Dumnezeu (αποιος) deja Filon din Alexandria: Leg Alleg I, , nota) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV X "cuvinte" care, deși neagă în aplicarea lor la Divinitate pe orice cine sau ce, totuși lasă ca singur atribut ființa, luată în opoziția sa față de inexistență, introduc pe nedrept în ideea transcendentă a Zeității o definiție împrumutată din tărâmul Divinității imanente nu este caracteristic ființei, adică (deși acest lucru nu înseamnă că nu există în sensul conștiinței de sine imanente), este EL-existență, Supra-existență Despre Absolut este imposibil să spui că El există, la fel cum este imposibil să spui că El nu există: aici cuvântul uman tăce în neputință, rămâne doar un gest tăcut filozofic și mistic, o singură negație, NU pur Despre el "nu există altă cunoaștere în suflet decât cunoașterea cum nu-L cunoaște pe El" (Fericitul Augustin) NU absolut al teologiei negative nu conține, așadar, nicio afirmație negativă, care este întotdeauna o corelație: nu este nici dintre ele, nici nu (două nuanțe de negație grecească, prin însăși prezența lor presupunând deja o întreagă filozofie și mărturisind filozofia) geniul elenilor) Mai degrabă, NU este o afirmație care neagă orice afirmație a: αόριστός, άπειρο;, άμορφος, nu este atât negarea acestei sau acelea definiții cât absența ei, expresia inexprimabilului, gestul transcendentului în imanent, limita pentru gândire și pentru conștiința în spatele căreia se stinge și se cufundă în noapte teologia negativă se află așadar pe

un alt plan logic decât μή ον sau ουκ ον (precum și Nicht-urile hegeliane sau nimic, corespunzând doar stării meonice a ființei, potențialității sale pure) Pentru ca μτ, așa și ου pentru ά teologie negativă Așa, de exemplu, Filon din Alexandria, afirmând lipsa de calitate a lui Dumnezeu, îi atribuie în același timp, ca singură definiție, fiind: o ών (Vita Mos ( ) IV) Cit la Loofs Leitfaden zum Studium der Dogmengeschichte, , p Cf carte S N Trubetskoy, op op Vezi şi M Muratov Filosofia lui Philon al Alexandriei în raport cu învățătura lui Ioan Teologul despre Logos Moscova Pg - Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" sunt deja niște afirmații pozitive despre ființă, și se referă astfel la conștiința imanentă, diurnă, cosmică, care distinge între lumina ființei și umbrele neființei, manifestarea Formelor și amurgul potențialității A este un gest, un impuls, o mișcare, dar nu un gând, nici un cuvânt Aceasta este muzică, inexprimabilă în cuvinte, o experiență de neconceput, o ieșire (transcensus) pentru sine Prin urmare, este evident imposibil să ne gândim la transcendent, care depășește limitele gândirii Gândirea este asemănată aici cu un șarpe care se prinde de coadă sau se străduiește să-și depășească umbra; poate face eforturi din ce în ce mai noi pentru a se elibera de orice conținut dat, pentru a se transcende, pentru a-și epuiza energia în negarea oricărei date În acest sens, NOT, ca simbol al transcendentului, este nemăsurat mai energic și mai radical decât orice nu anume, obiectiv Transcendența religioasă este mai largă și mai profundă decât transcendența epistemologică, mentală Această transcendență necesită detașare completă, moarte pentru tot ceea ce este vital, însă, în absența morții În filosofia religioasă, doctrina divinității ca transcendentă a primit expresie în așa-numita "teologie negativă" (δεολογία άζοφατιζή, tlieologia negativa) Dumnezeu în transcendența sa este îndepărtat infinit de om, se îndepărtează de el în misterul suprem, lăsând în conștiința religioasă unul NU, unul PESTE, un gol Dar conștiința de sine religioasă nu poate trăi, respira și se hrănește numai cu acest gol - comuniunea divină, experiența lui Dumnezeu, a fi ființa lui Dumnezeu constituie baza sa vitală Religia este posibilă numai în măsura în care Divinitatea transcendentă, mister inefabil și de neconceput, este revelată omului, iar pentru om absolutul devine Dumnezeu (căci, după Newton, Deus est vocatio aequivoca, Dumnezeu este un concept corelativ cu cel pentru care El este Dumnezeu) Cu alte cuvinte, transcendentul Absolut se consideră pe Sine Dumnezeu și, în consecință, Biblioteca "Runivers" IO S BULGAKOV important, ea ia în sine distincția dintre Dumnezeu și lume, iar în ea omul Dumnezeu este și Cine și Ce pentru un om, El este Subiectul revelației și împreună Obiectul ei Ființa este inerentă lui Dumnezeu în măsura în care (chiar dacă în cel mai înalt grad), se poate spune despre Dumnezeu: El este, El este Ύ ν, Existent, Iahve, așa cum S-a revelat lui Moise; dar acest lucru nu se poate spune despre Absolut, căci ființa este un concept corelativ: Dumnezeu există pentru om sau, mai larg, pentru lume Pentru ca Dumnezeu să existe, lumea trebuie să existe; ea condiţionează şi existenţa lui Dumnezeu Doar Dumnezeu este baza religiei, dintr-un Absolut auto-închis, secret pentru totdeauna ascuns, nu ar exista religie Ceea ce conferă religiei un sentiment de profunzime infinită, incomensurabilitate și mister de nespus, fundalul transcendental al lui Bia, fără această condiție, ar părea a fi același vid, "un concept limită, ca Ding an sich în sistemul lui Kant Nu există o punte logică între transcendent sau Absolut și imanent sau Dumnezeu: există un hiatus absolut, un abis fără fund Trebuie pur și simplu să acceptăm acest lucru ca Fapt, în toate dovezile sale victorioase, dar

și în incomprehensibilitatea sa supremă: așa este Absolutul în crearea lumii, sau, mai bine spus, în însuși actul acestei creații, dă naștere și lui Dumnezeu J) Dumnezeu se naște cu lumea și în lume, incipit religio De aici începe posibilitatea de a-L defini pe Dumnezeu ca imanent transcendent, ieșind din transcendența sa și monismul său absolut în imanență și dualism Aici începe posibilitatea cunoașterii lui Dumnezeu și comuniunii cu Dumnezeu; se deschide tărâmul "teologiei pozitive" (θεολογία ζαταφατιζη); apare nevoia de dogmă și mit; în cele din urmă, apare, ca problemă religios-filozofică, stabilirea critică a conceptului filozofic despre Dumnezeu Se poate, totuși, să se pună întrebarea dacă această antinomie nu rupe unitatea conștiinței? Nu e timpul lui h Mai multe despre aceasta în capitolul "Creator și creație* Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA C vedere dublă care amenință o persoană cu moartea spirituală? Așa ar fi dacă conștiința ar fi doar rațional-logică, iar antinomia religioasă ar avea un sens pur rațional: atunci vai de rațiune și de posesorul ei! Din fericire, situația este inversă: religia nu se întemeiază pe înțelegerea rațională, ea stă în sine și, dimpotrivă, pentru ea antinomia indicată este doar un stimul constant și de neînlocuit, nervul religiei, îi dă adâncime și mișcare și, deși insolubilă, se rezolvă constant în viața religioasă, iar și iar experimentată ca sursă de iluminare religioasă în flacăra credinței Pentru credință, nu trebuie înțeleasă pe deplin, credința este un copil al misterului, o ispravă a iubirii și libertății, nu trebuie să se teamă de absurditatea rațională, căci aici se dezvăluie viața veșnică, nemărginirea Divinului Deci, principala antinomie a conștiinței religioase în ea este conturată două căi: calea teologiei negative și cea pozitivă Ambele ar trebui privite Teologia negativă (și fatică): un eseu istoric Deus melius scitur nesciendo Angus! in i de ordine, II, v O caracteristică comună a teologiei negative în sfera gândirii este caracterul său necondiționat negativ, întregul său conținut este epuizat de un NOT sau ŞUP, pe care îl aplică indiferent tuturor definițiilor posibile ale Divinității Totul este un gest negativ tăcut îndreptat spre cer Aceasta NU se realizează în diferite exerciții, mai mult sau mai puțin consistent, de care depinde gradul de consistență internă a sistemelor Trebuie remarcat faptul că, ca trăsătură comună a teologiei negative, că în cele mai multe cazuri ea crește dintr-un sentiment mistic accentuat, este indisolubil legată de misticismul Într-adevăr, Biblioteca "Runivers " S BULGAKOV NU-ul continuu al teologiei apofatice ar lăsa doar un gol căscat, dacă nu ar fi umplut cu o experiență inefabilă și supra-rațională, aproape supraconștientă a transcendentului în extaz mistic, care pune DA-ul său mistic în NU-ul teologiei negative Teologia negativă a lui Mostikov nu s-ar deosebi de Samago-ul agrosticismului și ateismului, expunându-și mulțumiți și victorioși pe ai lor, dacă nu s-ar justifica și prin da mistic, dacă ziua negării prudente nu ar fi precedată de noapte, plină de voturi si supravietuitor al altor mira Ideea unei teologii negative este prezentă, ca moment dialectic în filosofia religioasă, și la mulți gânditori speculativi Acest eseu istoric nu pretinde a fi complet și se limitează la Filosofia religioasă europeană (din păcate, îi lipsesc învățăturile Orientului budist, atât de bogat în motive de teologie negativă) Teologia negativă la Platon și Aristotel Doctrina ideilor a lui Platon, al cărei vârf este ideea de Bine, Divinitatea însăși, trebuie să aibă două aspecte, în sus și în jos: ideile au o ființă autoexistentă într-un "loc inteligent", reprezentând ceva transcendent lumii ființa, ca ființă, dar ei o justifică prin ei înșiși, ființa este implicată în ei, iar el este în ființă, între cele două lumi există o

legătură inextricabilă - cauze și efecte, fundamente și produse, eros și subiectul său etc În diverse dialoguri ale lui Platon, una sau cealaltă latură a idealismului este subliniată și relevată predominant "transcendența ideilor către lume sau imanența lor Deoarece Platon dezvăluie prima latură, el se apropie în mod firesc de cercul ideilor teologiei negative și este forțat a recurge la caracteristici predominant negative Deci deja la Fedro Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIA NEGATIVA "regiunea supracerească" este descrisă ca "incoloră, fără formă și intangibilă, cu adevărat esența sufletului, vizibilă doar minții regale " Numiți cel care știe, ideea de bunătate, cauza cunoașterii și a adevărului, de vreme ce este cunoscută de minte La urma urmei, oricât de frumoase ar fi amândouă, cunoașterea și adevărul, vei judeca cu dreptate, socotindu-l pe celălalt și și mai frumos: firea binelui ar trebui socotită și mai sus Soarele, se pare că Eu, zici tu, dă obiectelor vizibile nu numai capacitatea de a fi vizibile, ci și naștere, creștere și hrană, dar nu se naște ea însăși să aibă esență din el, în timp ce binele nu este o esență, ci în demnitate și putere se află mai sus (transcendental - επέκεινα) esență *) Етотъ же мотивъ можно прослѣдить и в другихъ диалогахъ Platona) Аристолеть продажаетъ критикѣ платоновское учение объ идеахъ, какъ esențe transcendentalъ, в нонхъ l) ГН pentru că este incolor și trăiește vieți fără formă și nu este esența unui suflet, ci un conducător doar un spectator (Phaedrus, C)) Iar lucrurile care se cunosc nu sunt numai cele cunoscute apar sub bine, ci ele trăiesc esența sub ceea ce sunt aproape, fără esența ființei binelui, dar dacă dincolo de esență ambasada trăiește într-o putere superioară (Respubl , VI, B)) Aici sunt incluse, de exemplu, unele motive ale uimitoarei dialectici a lui Parmenide (cum subliniază pe bună dreptate traducătorul rus al lui Platon, prof Karpov: partea III, ", notă), și anume dialectica conceptului de unic, το εν, care într-un sens este în acest sens, nu este nimic, dar în alt sens conține totul și ia în sine toată varietatea formelor Dacă se spune despre primul εν că "pentru ea nu există nici nume, nici cuvânt, nici cunoaștere, nici sentiment, nici părere esențialitatea sa nu este simțită-sya, atunci se stabilește despre al doilea εν că "pentru el poate fi atât cunoaștere ^ cât și părere, și simțire pentru el există atât un nume, cât și un cuvânt, este atât numit și exprimat * (Parmenide , A, D, traducere rusă de către Karpov, partea a VI-a, p ,) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV vede doar dublarea ideologică a realității, care nu este de nici un folos pentru înțelegerea ei, deoarece ideile platonice sunt separate de realitate printr-un abis de nepătruns și sunt lipsite de o forță motrice, de energie Aristotel opune doctrinei lui Platon despre idei cu doctrina sa despre Forme (μορφή) realizată într-un anumit substrat (υποκείμενον), materie (υλη), iar Forma este principiul conducător care conduce dezvoltarea la realizarea sa cea mai deplină: este, de asemenea, un dat și o misiune pentru specia sa, și împreună cu legea dezvoltării sale, scopul-cauza care face dintr-un lucru întruchiparea ideii sale (εντελέχεια) Astfel, conform înțelesului învățăturii lui Aristotel, Formele nu există în "locul inteligent" al lui Platon, ci doar în lucruri, ele au însă o ființă independentă în sensul că sunt priusul ontologic al lucrurilor, datorită căruia posibilitatea (δυνάμει ὄν) trece în realitate (ενεργεία oO), iar fiecare formă are o existență de ședere, vocală, iar o combinație de forme le formează cu irarchi sau organism În uniformele lui Aristotel despre forme, avem doar alta (într-un sens) îmbunătățit și înrăutățit) yah , fără de care gânditorul nu putea face, care înțelegea știința ca cunoaștere a generalului (acea -ζαίόλου) și, în

consecință, avea nevoie de teoria acestui "general", adică în teoria ideilor-concepte Ca odihnă în materie sau prin schimbarea formei ei, Formele aristotelice sunt imanente lumii, dar ca obiective mobile, ca prius ontologic, ele sunt transcendente pentru aceasta Cu toate acestea, în niciun fel ideile platonice nu pot fi considerate ca fiind complet transcendente față de realitate, doar dublând-o inutil; ον) în ființă și devenire (γιγνομενον) Învățăturile lui Platon și Aristotel în relația care ne interesează sunt opuse doar ca două tipuri diferite Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA de același fel, nu în ceea ce, ci în cum Viziunea despre lume a lui Platon, ca să spunem așa, este cofină, Aristotel este mai teist Lumea ideilor lui Platon formează o Fotosoera sofiană independentă, care simultan închide și dezvăluie ceea ce este în spatele și deasupra acestei Sfere, Zeitatea însăși, ideile lui Platon rămân într-o pluralitate neorganizată și neorganizată, astfel încât ambiguitatea nu a fost eliminată în ceea ce privește ideea supremă de binele, ideea de idei, fie că este o Idee în sensul ei propriu și unic, fie una dintre multele idei, chiar dacă este cea mai înaltă (desigur, doar Timeu cu învățătura lui despre Demiurg ocupă un loc în această chestiune) Dimpotrivă, Aristotel, urcând pe scara Formelor în ierarhia lor naturală, ajunge la Forma tuturor Formelor, care are conținut numai ea însăși, gândirea gândirii (νοησις τής νοίρεως), prima mișcare (πρώτον •ztvo'j v)), constituind atât sursa oricărei mișcări, cât și subiectul acesteia, ca aspirație și iubire universală această formă în general este Divină Aristotel îl contopește excesiv cu lumea, înfățișându-l ca un agent cosmic, primul motor (care el însuși rămâne însă nemișcat), i se pare că îi lipsește lumea inteligibilă a ideilor (Sophia), care se află între Dumnezeu și lume în sistemul platonismului, prin urmare pentru Aristotel există pericolul imanentismului religios complet, dizolvarea lui Dumnezeu în lume, lumea lui Dumnezeu Cu toate acestea, pentru aceasta Aristotel înțelege ideea Zeității prea serios și sublim și încearcă să-și stabilească teismul, subliniind caracterul supra-lumesc, transcendent al Zeității, și tocmai în dezvoltarea acestei idei el intră în mod natural în calea teologiei negative Aristotel repetă de mai multe ori că înțelegerea Divinității trebuie abandonată, căci orice încercare în această direcție va eșua inevitabil *) În cartea a XII-a) miercuri Fi: b [urm (a se citi în O Gilbert Griechiscle Religionsphilo-sophie, , p , nota) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Metafizica (Capitolul VII), dând o definiție a Divinității ca gândire, viață, eternitate, plenitudine și perfecțiune, Aristotel continuă deja pe tonurile teologiei "apofatice": "este clar că există un etern, nemișcat, separat de esență sensibilă și existentă independent Dar se dovedește și că această esență nu poate avea mărime, ci este indivizibilă și indivizibilă Căci ea pune în mișcare timp infinit și nimic limitat nu are putere nelimitată Dar întrucât orice mărime trebuie să fie limitată sau nelimitată, pe aceasta nu poate avea o mărime limitată și nu are o mărime nelimitată, deoarece o mărime nelimitată nu există deloc În plus, este dovedit că nu este supusă vreunei modificări afective sau calitative; totuși, restul mișcărilor urmează doar un schimbarea locului" (a) Aristotel explică relația lui Dumnezeu cu lumea cu următoarea comparație: "Este necesar să cântărim (zice) în care din două feluri conține natura întregului bine sau a celui mai bun: ca veșnic separate, existând independent în sine sau ca un sistem al părților sale Desigur, în același timp într-un fel și altul, ca și în cazul armatei, căci pentru aceasta din urmă binele stă atât în rânduri, cât și în comandant, și cu atât mai mult în acesta din urmă Căci el nu există datorită ordinii, ci construiește prin el" (cap

X, a) Studiul cel mai detaliat al acestei chestiuni, care se pune mai degrabă decât se rezolvă prin această comparație, nu îl găsim la Aristotel, și toate ale sale învățătură despre Dumnezeu păcătuiește cu obscuritate și ambiguitate *) II Plotin (secolul III conform PX) Plotin, șeful școlii neoplatonice, reprezentând apogeul speculației metafizice grecești, *) Acest lucru este subliniat pe bună dreptate, de exemplu, de Schwarz-Der Gottesgedanke in der Geschichte der Philosophie, I Theil , p - Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" nou pentru perspectiva sa complexă și departe de a fi clară în detaliu este doctrina Primului Principiu absolut, care este cel mai adesea numit Unul ("Ev"), uneori Bunul ('Αγαδόν) Acest Prim Principiu divin al lumii și al ființei este substanța comună a lumii, căci totul este întemeiat în Unul, are b în el atât cauza, cât și scopul există numai prin puterea lui dătătoare de viață Lumea nu este creată printr-un act de creație, ea provine din Unul, ca și cum ar fi revărsat din plinătatea divină ca lumina soarelui; este o emanație a divinității, supusă "legii perfecțiunii în diminuare" (Zeller) Întrucât totul este energia Unicului Absolut, doar la diferite niveluri de perfecțiune, atunci, în raport cu lumea, acest sistem, conform caracterizării corecte a lui Zeller, ar trebui definit ca "panteism dinamic", și nu atât de pură unitate de gândire și ființă, dar Sufletul Lumii, care are un aspect mai înalt și inferior, servește ca destinatar direct al influențelor lui νους și se revarsă într-o materie meonic (μή ον) și deci rea, care nu are ființă adevărată m - Sufletul Lumii constituie o gradare în trei etape a existentului (dar această valoare în trei etape nu este o natură în trei etape, așa cum se crede uneori greșit *), amestecând neoplatonismul cu creștinismul) Cel din Plotin primește inevitabil o dublă caracterizare: fiind principiul fundamental, imanent oricărei ființe, el rămâne, în același timp, mai presus de orice ființă, ca transcendent față de lume și simplu Unul Această unitate are, desigur, semnificația nu a unei unități numerice definite ca opus multiplicității, ci a unei simple unități, sau mai degrabă a unei supra-unități și ') Zeiler Philosophie der Griechen Aufl B III cca , p) O astfel de confuzie (mai mult, tendențioasă) este făcută de Drews în studiul său despre Plotin: "L Drews Plotin und der Untergang der Antiken Weltanschauung Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV peste numere Pe bună dreptate se poate îndoi cât de mult poate fi unită chipul transcendent al Unului cu o singură origine, imanentă tuturor Aceasta este dualitatea fatală a panteismului dinamic, datorită căreia sistemul lui Plotin este dezintegrat din interior *) Dar ceea ce ne interesează aici nu este această trăsătură a viziunii asupra lumii a lui Plotin, pe care va trebui să o discutăm mai târziu, ci acea caracterizare a Unului ca transcendent, care îl plasează pe Plotin în rândurile reprezentanților teologiei negative Să cităm această caracterizare în cuvintele lui Plotin însuși (Enneadis VI, Lib IX, -): trecerea la o unitate necondiționată, care stă deasupra minții, este de neînțeles pentru Plotin, așa cum ar fi, un "miracol" (θαύμα τό εν) unul care este inexistent (μή ὸ'ν), pentru a nu primi o definiție de la altul, căci pentru el într-adevăr nu există un nume corespunzător; dacă trebuie să-l denumești, de obicei se numește Unul este greu de cunoscut, se cunoaște în principal prin cele generate, ele sunt esența (ουσία); mintea duce la esență, iar natura ei este de așa natură încât este sursa celor mai buni și a puterii care a dat naștere existentului, dar rămânând în sine și nediminuându-se și neexistând în ceea ce vine din el; în raport cu acesta, îl numim neapărat unul pentru a ne desemna pentru noi natura sa indivizibilă și

dorind să aducem sufletul la unitate (ἑνοῦν), dar folosim expresia: "unu și indivizibil" nu în același mod în care vorbim despre un simbol și o unitate, căci unitatea în acest sens este începutul cantității (ποσού άρχαί), care nu ar exista dacă esența și ceea ce precede esența nu a existat înainte Prin urmare, nu trebuie să ne îndreptăm gândirea în această direcție, ci ar trebui să o interpretăm prin analogie cu simplul, evitând relația cu multiplicitatea și diviziunea !) Domnul J Kuyits-kiy atrage atenția asupra acestei caracteristici a sistemului Plotin Doctrina lui Plotin despre gândire și ființă ("Questions of Phil and Psych ", Cartea) Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" "Atunci cum vorbim despre unul? și cum se poate adapta la gândire? faptul că într-o măsură din ce în ce mai mare o considerăm a fi una, la fel cum o unitate sau un punct se presupune a fi una (ενίζεται) Aici sufletul, scăzând în cantitate și mărime, se oprește treptat la cel mai mic și rămâne astfel pe ceva care, deși indivizibil, era în divizibil și există în celălalt Iar unul în sine nu rămâne nici în celălalt, nici în divizibil, nici indivizibil ca cel mai mic Este cea mai mare dintre celelalte, nu prin mărime, ci prin forță (δυνάμει), astfel încât și ceea ce nu are mărime există ca forță, care există după ea și este indivizibilă și inseparabilă ca forță, și nu mărime Trebuie considerat infinit, nu ca nemăsurat ca mărime sau număr, ci ca nemăsurat ca putere Căci dacă începi să te gândești la ea ca la Dumnezeu sau la minte, atunci este mai mare; dacă în gândirea ta o aduci la unitate, este în acest sens mai mult; este mai mult unul (τό ένιχώτερον), în raport cu gândirea ta, decât îți poți imagina pe Dumnezeu însuși, căci este în sine fără nici un accident (συμβεβηχότος) Dar nu se poate gândi la cel ca atare, ca autosuficient? Căci trebuie să fie, mai presus de orice, autosuficient, mulțumit de sine, liber de orice nevoie; totuşi multe lucruri şi multe lucruri au nevoie, căci ele au ieşit din multe lucruri Astfel, ființa ei cere unitate, dar aceasta din urmă nu o cere, căci este el însuși Dacă ceva trebuie să fie complet mulțumit de sine, atunci trebuie să fie unul, și anume, să nu aibă nevoie nici în raport cu sine, nici în raport altcuiva La urma urmei, ea nu caută nimic pentru a exista sau pentru a exista în siguranță sau pentru a avea o bază în general, căci fiind baza altuia, atunci nu-și are ființa și bunăstarea de la altul, ceea ce ar putea avea un astfel de sens pentru ea în afara lui? De aici binele (τό εύ) pentru că nu este un accident, este în sine nu este * Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV are loc, pentru că nu are nevoie de cameră , de parcă nu s-ar putea duce singur; ceea ce trebuie susținut este neînsuflețit și este o masă în cădere dacă nu are un sprijin ferm Acesta este motivul pentru care celălalt are prin el un sprijin ferm, dobândește existență și primește locul în care ar trebui așezat la rând bine Prin urmare, nu vrea nimic, ci este un super bine (όπεράγαδον) și un bun nu pentru sine, ci pentru alte lucruri, dacă ceva este capabil să ia parte la el Nu este gândire, pentru că este străină de schimbare și de mișcare, pentru că este mai înaltă decât mișcarea și gândirea Ce ar crede? tu? dar apoi, înainte de a gândi, va fi ignorant și va avea nevoie de gândire pentru a se cunoaște pe sine, fiind în același timp autosuficient (αυτάρκης) Prin urmare, deși nu se cunoaște pe sine și nu se gândește, nu va avea ignoranță; căci ignoranța apare atunci când celălalt este prezent, când unul nu îl cunoaște pe celălalt Cel (μόνον) nu știe nimic, și nu are nimic pe care să nu cunoască și, întrucât unul este în comuniune cu sine, nu are nevoie să se gândească la sine Căci comunicarea (συνιέναι) nu trebuie adăugată pentru conceptul Unului, ci gândirea și comunicarea trebuie eliminate la fel ca gândirea la sine și la altul, căci nu este necesar

să o considerăm ca gândire, ci ca gândire Gândirea (νόησες) nu gândește, ci este cauza gândirii pentru altul; cauza, însă, nu este identică cu cauza; este cauza care nu este ceva din tot ceea ce este cauzat Prin urmare, nu este necesar să numim binele (αγαθόν) ceea ce este, ci mai degrabă binele însuși (ταγαδόν), mai presus de toate celelalte bunuri Astfel de trăsături îl înfățișează pe Unul în caracteristica sa negativă Dar aici sună principalul motiv mistic al acestei doctrine Plotin învață "inteligent Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA fapta** (după expresia asceților), arătând calea înțelegerii mistice a ceea ce mintea filozofică înfățișează cu trăsături atât de palide și schematice Sfârșitul cărții a VI-a a Eneadei - este dedicat acestui lucru "Dacă ezită în opinia ta că nimic din toate acestea nu există, pune-te în el (στησον σαυτόν ε?ς ταΰτα) și privește de aici; dar aveți grijă să nu vă îndreptați gândurile spre exterior; căci nu stă nicăieri după ce te-ai eliberat de celălalt, ci este al celui care poate să-l apuce, dar nu este al celui care nu poate face aceasta (O'Z πάρεσην) Ca și în alte lucruri, este imposibil să gândim ceva dacă cineva se gândește la ceva străin și este ocupat cu altceva și nimic nu poate fi adăugat obiectului gândirii pentru a obține chiar acest obiect, trebuie să acționăm la fel și aici, căci, având ideea de altul în suflet, nu se poate gândi asta datorită operației reprezentării , iar sufletul, cuprins și legat de altul, nu poate fi impresionat de reprezentarea contrariului; dar, după cum se spune despre materie, ea trebuie să fie lipsită de calitate dacă trebuie să perceapă imagini (τύπους) ale tuturor lucrurilor, iar sufletul trebuie să fie și mai lipsit de formă, deoarece nu ar trebui să existe în el nici un obstacol pentru umplerea și iluminarea lui natura cea mai înaltă (της πρώτης) Dacă este așa, atunci, făcând abstracție de tot ceea ce este exterior, ar trebui să se îndrepte în principal spre interior, fără a se înclina spre nimic din exterior, și să nu știe nimic despre toate și, în primul rând, despre starea cuiva, apoi despre idei, să nu știe nimic despre pe tine însuți și cufundă-te astfel în contemplarea (έα) a ceea ce devii una Apoi, după o împărtășire suficientă, te întorci, parcă, pentru a da, dacă se poate, vești altora despre o astfel de împărtășire; Minos, poate, a avut o astfel de comuniune, de ce tradiția îl desemnează ca tovarăș cu Zeus, în reamintire a dat o reflectare a acestui lucru sub forma unei legi, din contactul cu Divinul, complet înarmat pentru legislație Este posibil să nu apreciați poli- Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV bifează de dragul ei și, dacă dorești, rămâi în partea de sus se întâmplă celor care au văzut multe Astfel Dumnezeu, spune Platon, nu este departe de toată lumea, ci aproape de toată lumea, în afară de cunoștințele lor Dar ei înșiși fug (φευ'γουσι) de ea, sau mai bine zis, se feresc Prin urmare, ei nu pot stăpâni ceea ce evită și nu pot căuta nimic altceva, pentru că s-au anihilat pe ei înșiși La urma urmei, nici un copil care s-a înnebunit în nebunie nu-și recunoaște tatăl; cine a învățat să se recunoască pe sine va ști de unde vine " "Contemplatorul nu contemplă și nu se opune ceea ce este contemplat ca altceva, dar parcă el însuși devine diferit și nu-și mai aparține, totul aparține aceleia și devine una cu el, unit cu el ca centru în centru; iar aici lucrurile complexe sunt unite, iar dualitatea are loc numai dacă sunt separate, caz în care vorbim de diferenţiat De aceea, o astfel de contemplare este greu de descris Cum poate cineva să descrie ceva ca fiind altceva, când a văzut ceea ce a contemplat nu ca pe altceva, ci ca una cu el însuși? Aceasta înseamnă, evident, regula unor astfel de mistere - să nu comunice nimic celor neinițiați Deoarece acest lucru nu este

transmisibil, era interzis să dezvăluie divinul celor care nu aveau voie să contemple De atunci nu erau doi, dar contemplativul și contemplatul erau una, ca și când nu ar fi contemplat, ci uniți, atunci cel care s-a unit cu aceea, a devenit una cu el, amintindu-și aceasta, are în sine imaginea acelei Dar acesta era unul însuși, neavând nicio diferență nici în sine, nici cu ceilalți, căci nimic nu se mișca în ea, nici pofta (θυμός), nicio dorință de altceva nu a fost după ascensiunea ei (τω άναβεβηκότι), de asemenea, ca nici un concept, nici gândit, nu el însuși deloc, dacă pot să spun așa Dar, parcă admirator și entuziasmat, se odihnește în singurătate, neaplecându-se nicăieri și nici măcar întorcându-se - pe sine, stând ferm și ca și cum ar fi devenit imobilitate ■(στάσις); și nu se gândește la frumos, fiind deja deasupra frumosului, deasupra corului virtuților, ca un om care a pătruns în sanctuarul cel mai lăuntric și a lăsat în urma lui în templu imaginile zeilor și, doar părăsind sanctuarul, îi întâlneşte pentru prima dată, după contemplarea interioară şi s-a ocupat de ceea ce nu este nici imagine, nici formă, ci însăşi esenţa divină; imaginile, deci, ar fi obiecte de contemplare de ordinul doi Dar aceasta nu este în esență contemplare, ci un tip special de viziune, extaz (έκστασις), simplificare (απλωσις) și dăruire de sine Și el însuși devine în acest caz nu o esență, ci o esență superioară (transcendentală) (επέκεινα ουσίας), în măsura în care intră în comuniune cu întunericul (Enn IX, -II) Această caracterizare ar putea fi completată cu alte pasaje din Eneada lui Plotin, dar pentru noi este suficient cele de mai sus Este clar că unul rămâne conștiință transcendentală, discursivă: este επέκεινα cunoaștere, bine, frumos, bine, este străin tuturor predicatelor, pentru că ele sunt relativul, proprietățile "celălalt", iar unul merită altul Prin unirea cu el, sufletul se ridică în extaz când vede lumina divină, se revarsă în zeitate ca o picătură în mare După Porfirie, biograful lui Plotin, în timpul vieții lor împreună, care a durat ani, Plotin a experimentat o asemenea stare de ori și de fiecare dată a fost atinsă fără nici un efort de forță, "printr-un act de nedescris" Plotin știa din experiență despre ce vorbea III Philon al Alexandriei (sec I) Philon din Alexandria, după caracteristicile unuia dintre cei mai buni cercetători ai săi, Prof Mureto- d) Pentru observații critice despre Plotin, vezi paragraful următor S BULGAKOV va *), îmbină în teologia sa tendințele panteismului și panlogismului filozofic elen și înțelegerea iudaico-rabinică a Divinității ca transcendentă față de lume În virtutea acestei din urmă tendințe, Philon se dovedește a fi un reprezentant al teologiei negative într-o formă destul de decisivă) "Orice certitudine calitativă ar introduce o limitare în Divinitate și, prin urmare, Filon îl numește pe Dumnezeu τ'ο άποιον-), pur și fără niciun semn definit de ființă (ψιλήν ανευ χαρακτήρας ύπαρΞιν)); Zeităţii, spune Philon, este imposibil să-i atribuim vreo proprietate, căci ea, fiind nenăscută și ea însăși aducând totul la ființă, nu are nevoie de nimic, ceea ce este caracteristic ființelor create și finite" (Muretov, Doctrina Logosului, NU-II) "Ca ψιλή ανευ χαρακτήρας υπαρςίς, Dumnezeu nu poate fi) Mitrofan Muretov Doctrina Logosului de Filon al Alexandriei și Ioan Teologul Moscova, Jo-ul lui Filosofia lui Philon al Alexandriei în raport cu învățăturile lui Ioan Teologul Moscova,) Was Philo nach seinem ganzen Standpunkt zimăchst lag, sind die ver- neinenden Aussagen iiber Gott, welche ihn als den bestimmungslosen erscheinen lassen, denn der Gegensatz des Gottes und der Welt ist der Punkt, von dem dem der Griechen, th Th , nd Abth , th Aufl , Leipzig, , p) cp iată comparații de locuri din Philon (în note)) Leg alega Pf I,

: /al cărui Dumnezeu nu este antropomorf* (безкачестве-ненъ Богъ, а не только человѣкообразенъ) Ibid , : "cel ce pretinde că are sau nu pe Dumnezeu este unul, sau este nenăscut și nestricăcios și nestricăcios, este nedrept față de sine, Dumnezeule căci îl laudă și pe cel ce este și nestricăcios și nestricăcios" (kto) мыслить что Богъ или имѣетъ качаться, или не изующая единымъ, или нерождентетъ качаться, или не изующая единымъ, или нерождентными imperabile, линымъ ъ, себя обижаетъ, а не Бога ибо надо дому что Онъ и безкачатьенъ, и безннъ, ртеззнъъ)) Quod D s imut Pf II, : "niciunul dintre fapte nu este o idee, ci mai degrabă ființa" Altceva* privându-l de orice calitate - căci în beatitudinea ei și extrema ei beatitudine se ocupă micimea fără caracter - este doar o fantezie, neformându-l* (ființa nu se compară cu nicio idee; o происшедшемъ , ci, eliberându-l de orice calitate, - căci un lucru corespundea doar cu cea mai înaltă fericire și cu fericirea sa supremă - îl acceptă ca pe o ființă nouă, fără nicio calitate, - îi îngăduie doar ceea ce este prezentat despre el și nu îl respinge deloc) Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIA NEGATIVA nu gândim nici în bunătatea și iubirea necondiționată, nici în frumusețea absolută, nici în rațiunea perfectă; în esenţa sa, Dumnezeu este mai înalt decât toate aceste atribute ale existenţei personale - mai bine decât bunătatea şi iubirea însăşi, mai perfect decât virtutea însăşi, mai frumos decât frumuseţea însăşi; nici nu poate fi numită rațiune în sensul propriu, căci este mai înaltă decât orice natură rațională (αμείνων ή λογιχή φυσις); nu este nici măcar o monada în sens strict, ci mai pură decât monada însăși și mai simplă decât simplitatea însăși, nu poate fi numită, în sfârșit, nici viață, este mai mare și mai înaltă decât viața, este izvorul etern și inepuizabil al viata "*) În legătură cu aceasta este învățătura lui Philon despre perfectă necunoscută și fără nume a Divinității, pe care Philon o numește ον și sub "Nu cred", spune Philon, că Ființa, așa cum este în esența sa, ar putea fi cunoscută de orice persoană Așa cum mintea noastră ne este necunoscută, așa Existentul este inaccesibil cunoașterii oamenilor Prin urmare, este imposibil să-i dăm vreun nume propriu ") După ce a stabilit lipsa totală de calitate a Zeității, Philon lasă însă în urma lui cea mai generală definiție, și anume ființa "Dumnezeu este inaccesibil cunoașterii noastre, decât prin ființă (χατά του είναι); pentru o singură ființă) Legat, ad Cajum Fr , C: "cel dintâi bun (zeii) și bun și fericit și binecuvântat, a fost închinat, cel creat din bine, bun și bine și binecuvântat din cel mai binecuvântat, fericiți și binecuvântați" (высшее благо- Богъ- и прекрано , и счастливо, и блаженно, если же скачать правду, то оно лучше блаженно, если же скачать правду, то оно лучше блага, прекрано нѣе блаженства, счастливѣе самаго счастия) De m op Pf i, : ,,critton (Dumnezeu) sau acest puternic iar acest bine, să se numească virtute și să se numească știință" De vita contempi pr , A: "ființa și creatorul binelui este și inițiatorul unei monade mai sincere și mai sincere" (сучее лучше блага, чище единаго и изначальнѣе монады)) De profug P I IV, : "ο Θεός πλέον τι ή ζωή, πηγή του ζην, ώς αυτός ειπεν, άένναος" (Dumnezeu este mai mare decât viața, izvorul vieții, cum spune el însuși, shchii)) De nom mut , Pt IV, - Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV vanie (υπαρξ'ς) iată ce știm despre el, în afară de •existență - nimic" "Omul poate ști despre Dumnezeu nu ce este, ci doar ce este (ούχ οίός έστι α/) ' 'ότι εστι)" (Vezi Muretov, op cit , iz- $) Această idee filoniană, care s-a răspândit în teologia creștină, din punctul de vedere al teologiei negative, este evident cea mai pură neînțelegere: dacă teologia negativă nu poate afirma nimic despre Dumnezeu, atunci, în mod evident,

nici ea nu poate afirma existența Lui IV Idei de teologie negativă în Școala Alexandriană de Teologie Creștină (secolul al III-lea d Hr) a) Clement Alexandria Celebrul fondator al școlii alexandrine, educat în elenism și ridicând atât de mult autoritatea filozofiei elene în conștiința bisericească, a acceptat pe deplin doctrina incognoscibilității Divinității prin rațiune Dezvoltarea acestei idei este dedicată capitolului al cărții a cincea "Stro-mat"), care începe cu cuvintele lui Platon: "Dumnezeu nu poate fi înțeles de minte, iar conceptul despre el nu poate fi exprimat în cuvinte " Aici, referindu-se la autoritățile clasice: Platon, Orfeu, Solon, Empedocle, precum și la textele Sf Scripturii, Clement află că "întrebarea lui Dumnezeu este legată de dificultăți" Ч Quod D s imut Pf II, : "O, Doamne, nici mie, care nu e înțeles, care nu este după el , exiști, fiind cel care se înțelege de el, fără să fii nimic) De praem et poen pr , B,- , A Cp Quod oală ins sol Pf Il, : "care este firea de neînțeles a lui Dumnezeu, care nu numai că îi este înțeleasă sau dăruită* (непостижимую природу Бога нельзя постигнуть, кромті Егомѣ numai Егого)) În seria Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei lahr-hunderte, publicațiile comitetului Academiei Prusace de Științe, Strovmata de Kliment din Alexandria ocupă partea II și III a volumului Leipzig Pentru pasajele citate, vezi , $ i ' Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" dualitate, nici număr, dar există o astfel de ființă care nu are accidente în sine și, de asemenea, nu este supusă nimicului accidental? Ai spune că Dumnezeu este întregul? Definiția este imperfectă, pentru că întregul este încă o cantitate comensurabilă, iar Dumnezeu este Tatăl a tot ceea ce există în general Vrei să-i dai diferite părți? Dar tu nu poți să faci asta, pentru că în esența sa, acesta este indivizibil De aceea Dumnezeu este nelimitat, infinit deloc în sensul în care ni se pare, de parcă nu L-am putea îmbrățișa cu gândul nostru, ci în faptul că Dumnezeu nu este supus măsurării și nu există limite, limite în fiinţa Sa Nu există nici o formă în El și, de asemenea, El nu poate fi numit Și dacă uneori Îl numim astfel de șbi-efecte precum: Unul, Bun, Duh, Existent, Tată, Dumnezeu, Creator, Domnul, nu le folosim ca nume Apelăm la ajutorul acestor cuvinte frumoase doar din cauza unei situații grele (απορίας), pentru a ne feri de alte nume prin care Cel Etern ar putea fi umilit Niciuna dintre aceste cuvinte, luate izolat, nu oferă conceptul de Dumnezeu; totuși împreună vorbesc despre El ca fiind Atotputernicul Lucrurile sunt cunoscute fie prin natura lor proprie, fie prin relațiile lor reciproce între ele; nimic din toate acestea nu se aplică lui Dumnezeu Nici El nu poate fi dezvăluit prin dovezi, deoarece acestea se bazează pe începuturile conceptelor anterioare și mai înalte, dar nimic nu poate exista înaintea Ființei Necreate Nimic nu rămâne pentru înțelegerea Ființei neexplorate, așadar, decât însuși harul Său și revelația Sa prin Logosul care sălășluiește în sânul Său"*) Astfel, recunoașterea incognoscibilității) Clement al Alexandriei Stromata (Citat, cu modificări puternice, după traducerea rusă, publicată în Monitorul Eparhial Iaroslavl, anul , nr , parte neoficială, p -) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Zeitățile îl determină pe Clement din Alexandria să afirme revelația ca singura sursă de cunoaștere pozitivă despre Zeitate b) Origine În învățăturile lui Origen, ideile teologiei negative își au locul lor definit și este imposibil să nu vedem apropierea lui în această privință de Plotin În cartea primei lucrări, Despre principii, care conține doctrina generală a lui Dumnezeu, transcendența și incomprehensibilitatea Lui sunt puternic afirmate inestimabil (inaestimabilis) de fapt, dacă am vedea o

persoană care abia poate vedea o scânteie de lumină sau lumina celei mai scurte lumânări și dacă am vrut să dăm acestei persoane o idee despre claritatea și strălucirea soarelui, atunci, fără îndoială, ar trebui să-i spunem că strălucirea soarelui este inexprimabil și incomparabil mai bună și mai frumoasă decât orice lumină pe care o vede La fel și mintea noastră Deși este considerată mult mai înaltă decât natura trupească, totuși, străduindu-se pentru trupul și afundându-se în contemplarea ei, este cu greu egală cu orice scânteie sau lumânare, iar aceasta este atâta timp cât el este legat de legăturile cărnii și sângelui și, în virtutea participării la o astfel de materie, rămâne relativ imobil și plictisitor Și între toate cele spirituale (intelectualibus), adică ființe necorporale, ce ființă este atât de inexprimabil și incomparabil superioară tuturor celorlalți, dacă nu Dumnezeu? Într-adevăr, puterea minții umane nu poate contempla și înțelege natura ei, chiar dacă este cea mai pură și mai strălucitoare minte "')· !) Oikng Despre începuturi Ed Kaz Spirit Ak Kazan, Cartea I, Ch I, S Biblioteca "Runivers" TEOLOGIE NEGATIVA "Nu există o astfel de natură (după mărturia apostolului Ioan) pentru care Dumnezeu să fie vizibil; apostolul nu spune că Dumnezeu, fiind vizibil prin natura sa, este inaccesibil numai vederii celei mai slabe făpturi, ci că, prin însăși natura sa, El nu poate fi văzut" x) Dumnezeu, așa cum este, dar cunoaște Părintele tuturor creaturilor din frumusețea faptelor și splendoarea universului Astfel, Dumnezeu nu trebuie considerat nici un fel de trup sau locuitor în trup, ci o simplă natură spirituală (intellectualis natura), nepermițând nicio complexitate în sine nu are nimic mai mare sau mai jos în sine, dar există - din orice latură - μονας și, ca să spunem așa, ένας simplitatea naturii divine ar fi limitată și încălcată într-o oarecare măsură de complexitate "*) Într-un cuvânt, "Dumnezeu este mai presus de tot ce se poate închipui" (επέκεινα των νοητών)) V Părinţii bisericii: Sf Vasile cel Mare, Sf Grigorie Teologul, Sf Grigore de Nyssa (sec IV) Părinții Bisericii (așa-numiții Capadocieni) exprimă, ca să spunem așa, linia de mijloc a gândirii teologice asupra chestiunii comprehensibilitatii și neînțelegerii lui Dumnezeu Fără să supună chestiunea unei aprofundări filosofice și să o examineze în primul rând din punct de vedere religios-practic, ei consideră ideea de teologie negativă ca fiind de la sine înțeleasă Sfântul Vasile cel Mare își dezvoltă părerile asupra acestei probleme într-o polemică cu Eunomius, care a afirmat deplina cunoaștere a esenței Divinității în concepte sau, așa cum sunt exprimate de obicei în această dispută, în numele lui Dumnezeu, corespunzătoare acestor !) Ibid , §) Ibid , § ') Uvepi la martiriu, Sr A A Spassky Istoria mișcărilor dogmatice în epoca conciliilor ecumenice TI Serg Posad, Pg -i Biblioteca Runiverse S BULGAKOV nyatiyam * *) Eunomius consideră că numele άγεννεσία, nenăscut, este o astfel de definiție a esenței lui Dumnezeu, aplicând-o doar primei poziții (de unde concluziile ariene ale lui Eunomius cu privire la a doua poziție, ca neavând această proprietate) Certându-se cu învățăturile lui Eunomius, Sf Vasily V propune poziţia generală că "nu există un singur nume care, după ce a declarat întreaga natură a lui Dumnezeu, ar fi de ajuns să o exprime Dintre numele care se spun, despre Dumnezeu, unele arată ce este în Dumnezeu, și alții, dimpotrivă, care în El nu există Căci în aceste două moduri, adică negarea a ceea ce nu este și mărturisirea a ceea ce este, se formează în noi un fel de amprentă a lui Dumnezeu "Esența lui Dumnezeu pentru natura umană este de neconceput și complet de nedescris" *) "Ce mândrie și aroganță să crezi că s-a găsit însăși esența Dumnezeului tuturor!" "Înțelegerea esenței

lui Dumnezeu este mai mare decât nu numai ființele umane, ci și orice natură rațională ") Răspunzând (într-o scrisoare către Amfilohie) la întrebarea vicleană a anomeenilor: "la ce te închini, este ceea ce știi, sau ceea ce nu știi?" Sf Vasile cel Mare spune: "cine pretinde că nu știe cunoaștem esența, nu i se recunoaște încă că nu-L cunoaștem pe Dumnezeu Noi pretindem că ne vom cunoaște pe Dumnezeu prin acțiune, dar nu promitem că ne vom apropia de esența însăși După Socrate (Sacrati hisi eccles li b IV, p , citat de Viktor Nesmelov Sistemul dogmatic al lui Grigory Nyssago Kazan, , p), Eunomius se considera în drept să spună: "Știu Dumnezeu în felul acesta, așa cum se cunoaște pe Sine Însuși " Aetius, un discipol al lui Arie, potrivit lui Epifanie din Cipru, a spus: "Îl cunosc pe Dumnezeu la fel de bine precum mă cunosc pe mine" (Nes me-lov,) *) Creații deja în sfinții părintelui nostru, Sf Vasile cel Mare, ed Moscova Spirit Academician, partea , p , (împotriva Evnomiya)) Ibid-, , , Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" coboară asupra noastră, totuși esența Lui rămâne inaccesabilă "*) "Știu că Dumnezeu există Dar care este esența Lui, o pun dincolo de înțelegerea mea Deoarece cum poate fi cineva mântuit? prin credință Și credința se mulțumește cu cunoașterea că Dumnezeu există În consecință, conștiința incomprehensibilității lui Dumnezeu este cunoașterea esenței lui Dumnezeu și ne închinăm la ceea ce s-a realizat nu în sensul a ceea ce este această esență, ci în faptul că această esență este" *) Eunomius, însă, nu a fost de acord cu interpretarea numelor negative ale lui Dumnezeu de către Sf Vasily V și, nu fără niciun motiv, a obiectat: "Nu știu cum, prin negarea a ceea ce nu este caracteristic lui Dumnezeu, El va depăși creațiile! nu are"): Întrebarea semnificației teologia negativă în raport cu teologia pozitivă a rămas puţin explicată de Sfântul Vasile Sfântul Grigorie Teologul, în "Predica de teologie" a II-a, spune: "M-am dus cu întunericul ca să-L înțeleg pe Dumnezeu; cu acest gând, renunțând la materie și la material, adunându-mă cât am putut, în mine însumi , m-am urcat pe munte Dar când mi-am întins ochii, abia am văzut spatele lui Dumnezeu (Ex , -h) și apoi am acoperit cu Piatra (I Cor), adică Cuvântul întrupat pentru noi]?! natura, cunoscută de El Însuși, adică de Treimea însăși, contempl nu ceea ce este în interiorul primului văl și este închis de heruvimi, ci una extremă și care se întinde spre noi Și asta, din câte știu eu , este acea măreție sau, așa cum o numește divinul David, acea măreție (Psalmul :) care este vizibilă în creaturi, create și conduse de Dumnezeu *) Partea a VII-a, p) Partea a VII-a, Într-o scrisoare către Amphilochius, Sf Vasile cel Mare subliniază că nu știm "ce este o școală", nu cunoaștem esența lui "Timotei", așa cum nu ne cunoaștem pe noi înșine în aceeași minte) Nesmelov, Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV există spatele lui Dumnezeu, care, după Dumnezeu, ne dă cunoașterea Lui, așa cum reflectarea și imaginea soarelui în ape arată soarele unor ochi slabi care nu-l pot privi, pentru că vioicitatea luminii lovește simțind "Este greu să-L înțelegi pe Dumnezeu, dar este imposibil să vorbești", unul dintre teologii eleni (Platon în Timeu) obișnuia să fie atât de filosof "Dar așa cum susțin eu, este imposibil să vorbești, și chiar mai imposibil de înțeles chiar și cuvântul, dacă nu în totalitate suficient, atunci cel puțin slab natură născută, pentru care acest întuneric, această carne aspră, servește ca un obstacol în calea înțelegerii adevărului , atunci mai perfect și mai definit decât noi , si mai mult, dupa rangul lor, unii sunt mai multi si mai putini decat altii "*)· Ca și St Vasile V și Sf Grigore spune: "Eu numesc de neînțeles nu faptul că Dumnezeu există, ci că El este Este o diferență foarte mare să fii sigur de

existența a ceva și să știi ce este Există Dumnezeu, cauza creatoare și semnificativă a tuturor; în aceasta pentru noi profesorii sunt atât viziune, cât și lege naturală Pentru noi, puterea creatoare este clară, mișcă și păstrează creatul, deși nu este cuprins de gândire ") , lipsită de pasiune, singura bună și dominantă, mai ales !) Creaţii ca la sfinţii părintelui nostru Grigorie Teologul, Arhiepiscopul Constantinopolului, ed je, partea a III-a, Moscova, , p -) Ib , Biblioteca "Runivers" TEOLOGIE NEGATIVA" - invidia unei făpturi care este mai prețioasă pentru Dumnezeu decât altora, pentru că pentru Cuvânt ce este de preferat creaturilor verbale? Mai mult, însăși creația noastră este culmea bunătății"*) "Întrucât orice natură rațională, deși aspiră la Dumnezeu și la prima cauză, totuși nu o poate înțelege, după ceea ce am explicat; apoi, topindu-se cu dorința, fiind , parcă, în chinurile morții și nesuportând aceste chinuri, ea pornește într-o nouă călătorie, fie pentru a privi la vizibil și a face ceva din el ca un zeu, fie din frumusețea și împlinirea vizibilului pentru a-L cunoaște pe Dumnezeu, să-și folosească vederea ca un ghid către invizibil, dar în splendoarea vizibilului să nu piardă din vedere pe Dumnezeu De aici au început să se închine, unii soarelui, alții lunii, alții multor stele, alții cerul însuși împreună cu luminile, care au fost date să stăpânească în lume și calitatea și cantitatea mișcării, iar unele elementelor: pământ, apă, aer, foc ") Originea păgânismului Sf Grigore explică aici ca fiind "unul dintre trucurile celui rău, care a transformat foarte binele în rău, deoarece există multe alte exemple ale răuvoinței sale Pentru a atrage oamenii sub puterea lui, a profitat de dorința lor greșită de a găsi Dumnezeu și, înșelând în orbul, care își căuta propria cale, i-a împrăștiat în diferite repezi și i-a aruncat într-un singur abis al morții și pierzării "*) Se exprimă și ideea generală a neînțelegerii lui Dumnezeu în poezia religioasă a Sfântului Grigorie Aşadar, primul "Cântare către Dumnezeu" se citeşte astfel: "O, Tu care ești mai presus de toate! căci ce altceva am voie să spun despre tine? cum te va lăuda cuvântul? căci Tu eşti inexprimabil prin orice cuvânt Cum poate mintea să te privească? căci ești de neînțeles pentru orice minte Numai tu ești inexprimabil, pentru că ai produs tot ce se rostește prin cuvânt! Tu singur ești necunoscut, pentru că ai produs !) Ib ,) Ib , -) Ib , Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV tot ceea ce se gândește Ești onorat de toate, atât înzestrați, cât și nu înzestrați cu rațiune! Ești sfârșitul tuturor; Sunteți cu toții una; Nu ești nici unul, nici unul, nici toți O Atot-numit! Cum să Te numesc pe Tine, singurul fără nume? Și ce fel de minte cerească pătrunde dincolo de nori? Fii milostiv, Cel ce ești mai presus de toate! căci ce altceva am voie să spun despre tine? Motivul principal pentru exprimarea ideilor teologiei apofatice în St Grigore de Nyssago este polemica sa cu gnosticismul raționalist al lui Eunomius, pe care l-a continuat după moartea prietenului său, Sf Vasile cel Mare *) Pentru Eunomius, așa cum știm deja, nu exista nicio îndoială cu privire la posibilitatea unei cunoașteri adecvate și exhaustive a esenței divine cu ajutorul conceptelor ("nume"), iar principalul astfel de concept a fost "nenăscut") nominalism sceptic în teoria cunoașterii (în doctrina "numelor"): pentru a respinge o exagerare nejustificată, sau, mai bine, o înțelegere falsă a relației care există între numele lui Dumnezeu și esența lui Dumnezeu la Eunomius, Sf Grigorie neagă orice realism al conceptelor - nume şi le transformă (precum actualele "imebreşti") în simple semne inventate de om Există pericolul ca prin această învăţătură să se întemeieze Sf *) Partea , p $) Pentru o descriere

filozofică generală a acestei dispute, vezi eseul meu "Semnificația învățăturii Sf Grigore de Nyssago despre numele lui Dumnezeu" {Solicitările vieții, Moscova, , numărul de Paști)) "Ca un minor și copilăresc, degeaba ocupându-se cu imposibilul, parcă într-o palmă copilărească, concluzionează firea de neînțeles a lui Dumnezeu în câteva silabe ale cuvântului: nenăscuți, apără această prostie și cred că Dumnezeirea este atât de mult și așa încât poate fi îmbrățișată mintea omenească printr-un singur nume" (Operele părintelui nostru Sf Grigore de Nyssa, vol VI M , , p Refutarea lui Eunomius, cartea KhP) Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" Teoria logică a numelor avansată de el împotriva lui Eunomius nu poate să nu vadă entuziasmul polemic și chiar autocontradicția) Oricum, indiferent de exagerările nominaliste din epistemologie, punctul de vedere principal cu privire la inaccesibilitatea Divinității la cunoașterea rațională se află și în Sf Grigorie coincide complet cu tendința generală a teologiei negative în alte Sf tatii "Dumnezeu nu poate fi îmbrățișat nici prin nume, nici prin gând, nici prin orice altă putere de înțelegere a minții; El este mai presus nu numai omenesc, ci și angelic și orice altă înțelegere lumească, - nearticulat (άφραστον), inefabil (άυδζφω'νητον), mai presus de orice semnificație prin cuvinte; are un singur nume, care servește la cunoașterea propriei Sale naturi, și anume, că numai El este mai presus de orice nume "x) "În natura umană nu există putere de a cunoaște cu exactitate esența lui Dumnezeu și, poate, va nu este suficient să spunem despre o singură putere umană, dar dacă cineva spune că chiar și o creatură corporală este mai mică decât să cuprindă și să îmbrățișeze natura infinită, desigur, nu va greși deloc iar puterea îngerilor nu este departe de micimea noastră Pentru distanța prin care natura necreată este separată de esența creată, una este limitată, cealaltă nu are limite, una este cuprinsă de propria sa *) Această dualitate a învățăturilor Sf Grigorie este remarcat pe bună dreptate în studiul lui V Nesmtalov: The dogmatic system of St Grigore de Nissago Kazan, , STR I : "O citire atentă a lucrărilor sale (Sf Grigorie) arată clar că, de fapt, a gândit oarecum altfel decât a vorbit în polemici cu Eunomius Toate judecățile sale istorice au sensul lor propriu numai în raport cu aceeași judecată a lui Eunomius cu privire la deplina înțelegere a esenței lui Dumnezeu; indiferent de această judecată, ele trebuie acceptate cu multă limitare "Polemica Sfântului Grigorie cu Eunomie este cuprinsă în principal în cărți" Refutații ale lui Eunomie *, în ediția rusă a lucrărilor sale, ocupând volumele V și VI (cărțile II și XII) Pentru o prezentare clară și competentă a disputei dintre Eunomie și Sf Vasile al V-lea și Grigore N , vezi eseurile lui V Nesmelov, I, cap II-III) Infirmarea lui Eunomius, II (Nesmelov,), p n t V, * Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV măsura, așa cum a dorit Înțelepciunea Creatorului, celălalt nu cunoaște măsura; unul este legat de o anumită porțiune de distanță, închis de loc și timp; celălalt este mai mare decât orice concept de distanță; oricât de mult s-ar încorda mintea, evită la fel de mult curiozitatea "') În general, "Zeitatea, în raport cu natura sa, rămâne inaccesibilă, de neconceput, depășind orice înțelegere obținută prin concluzii") Motivul principal al teologiei apofatice, transcendența Dumnezeului creației și inaccesibilitatea conștiinței Sale create, în viitor este țesut în mod deosebit în teologia pozitivă a Sf Grigore de Nyssago, în propriul său sistem dogmatic VI Areopag ¡tica Adevăratul părinte al teologiei negative în filosofia și misticismul creștin este autorul misterios (cum se crede de obicei, începutul secolului al V-lea), ale cărui lucrări tradiția le atribuie lui Dionisie Areopagitul, un om

apostolic convertit la creștinism de către Sf Paul la Atena De o importanță deosebită este aici eseul "Despre nume divine", care este unul dintre vârfurile speculației mistice Sub influența directă a Areopagitului se află un astfel de gânditor precum Sfântul Maxim Mărturisitorul (sec VII), care a scris și comentarii - Scholia(r)) - la scrierile sale b Influenţa Areopagitului se remarcă asupra lui I Sk Eriugene, asupra S Frank, Ekkegart şi şcoala lui etc *) Scrierile Areopagitului sunt scrise cu mare entuziasm) Verificați Evn , HP, r p VI, -) Ib ,) Vezi Patrologia lui Ming, o serie de autori greci, vol IV Scrierile originale ale lui Dionisie Areopagitul, împreună cu o parafrază a lui Pachymer, sunt plasate în al treilea volum al aceleiași serii) Sfântul Dionisie Areopagitul a influențat și teologia catolică, care era predispusă la o claritate raționalistă excesivă, chiar și în persoana șefului său, Toma de Aquino, se poate judeca despre acest lucru - deși nu Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA* om , deși nu sunt scutiți de vreo retorică Dispozitivul său literar preferat este hiperbola: teologizarea este întotdeauna definită ca ύμνεϊν, conceptele sunt combinate constant cu υπέρ, à-privativum, αυτο- Ideea principală dezvoltată în eseul "Despre Numele Divine" constă în transcendența absolută și incomprehensibilitatea Divinului pentru noi Rațiunea, lăsată în propriile puteri, poate și trebuie să procedeze numai pe cale apofatică, dar definițiile pozitive ale Divinului nu pot fi decât subiectul revelației și sunt cuprinse în Cuvântul lui Dumnezeu, unde sunt comunicate diferite nume ale lui Dumnezeu; analiza sensului acestor nume este subiectul tratatului Așadar, momentul apofatismului este exprimat în Dionisie cu o forță și o concentrare de neegalat "În general, nu trebuie nici să se gândească și nici să nu se vorbească despre o divinitate supranaturală și misterioasă (τής υπερούσιας και κρύφιας δεοτητος) altceva decât ceea ce ni s-a revelat divin în cuvântul lui Dumnezeu* (De div nom , I, I, Migne, III, col) Zeitate· structura de bază a sistemului său teologic, Summa theologiae (pentru o expunere publică a învățăturilor lui Toma, vezi Sertillanges Saint Thomas I-II Paris), dar conform prevederilor sale individuale Dăm de exemplu: "Trebuie să folosim calea excluderii, mai ales când luăm în considerare esența divină Căci esența divină, prin imensitatea ei, depășește orice formă înțeleasă de mintea noastră; astfel nu o putem înțelege prin cunoașterea faptului că este, dar avem doar o anumită concepție despre ea prin cunoașterea că nu este* (Est autem via remotionis utendum, praecipue in consideratone divinae substantiae Nam divina suhstantia omnem formam, quam intellectus noster attingit, sua immensitate excedit et sic ipsam apprehendere non possumus cognoscendo quid est, sed aliqualem ejus habemus noiitiam cognoscendo quod non est* (Contra Gentiles, lib I, cap XIV) Citat în Leroy Dogma și critica, p Editura "Căi* "O, Dumnezeule, nu putem înțelege ce este El, ci doar ce nu este El și cum toate celelalte se raportează la El * (non en i ni de Deo capere possumus, quid est, sed quid non est et qualiter alia se habeant ad ipsum) (Op cit , I, p XXX Citat de Leroy, Vezi aici şi compararea altor pasaje din Toma d'Aquino şi referirea lui la Dionisie) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV prin har se dezvăluie omului în măsura fiecărui spirit individual, dar "infinitul esențial însuși se află deasupra esenței (este transcendent față de ea); deasupra minților, unitatea care depășește mintea; inaccesibil oricărui raționament este un singur raționament superior; binele inexprimabil pentru fiecare cuvânt este mai înalt decât cuvântul; unitatea care unește toată unitatea și esența pre-esențială și mintea, inaccesibilă minții, și cuvântul inexprimabil, lipsă de cuvinte, lipsă de minte și lipsă de

nume, care nu corespunde cu nimic din existent; vinovat în ființa a tot, nefiind el însuși, ca transcendent față de toată esența" (ib) Pentru a ne exprima gândurile despre divin, folosim simboluri (συμβολο' ς) și analogii (άναλογως) , auto- fericit (αυτοτάγαΟον), numită triplă unitate, cea unică divină (όμο'δεον) și cea unică bună (όμοαγαθον) nu poate fi nici exprimată în cuvinte și nici înțeleasă de minte", iar abordarea cunoașterii trebuie făcută prin abstracție *) din tot ce există (διά της πάντων οντων άφαιρέσεως) Urmând această cale, ajungem inevitabil la definiția apofatică că în limbajul Divinității existente există "nimic autentic" *), αυτό δε ούδεν (și tocmai ουδέν, nu μηδέν), ca ') Sf Maxim Mărturisitorul comentează conceptul de ΰπεροοσιότης (S Maximi scholia in lib de div nom , vezi Migne partologiae ctlrs compì, ser graeca, t IV', col -) în în felul următor: "Dacă ουσία provine din cuvântul είναι și ε'ναι presupune o oarecare deducție, atunci ουσία nu poate fi aplicată în sensul real lui Dumnezeu Căci Dumnezeu depășește (δπερχεΐται) orice esență, nefiind el însuși ceva din ființă, ci mai presus de ființă, și de la El tot ce este; căci numai pentru toată zeitatea ascunsă a unui singur Dumnezeu este puterea divină originară (θεαρχιζή) care guvernează etc zei, și îngeri și oameni sfinți, și de asemenea ea creează (δημιουργός) pe cei care, prin participare, devin zei αότοθεότης ουσα)) Sfântul Maxim comentează conceptul de αυτό τό ουδέν: "că Dumnezeu este nimic (ουδέν), trebuie înțeles în sensul că El nu este nimic (μηδέν) din ceea ce există, căci mai presus de toate este vinovatul a tot ceea ce de aceea teologii spun că Dumnezeu este peste tot și nicăieri Deși El nu este nicăieri, dar totul este prin El și în El, ca inexistent, nimic (ώς μή cvxi μηδέν) din toate, și dimpotrivă, totul Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" retras din tot ce există (ως πάντων ύπερουσίως έξηρημένων), pentru că este mai presus de orice calitate, mișcare, viață, imaginație, idee, nume, cuvânt, minte, reflecție, esență, stare, poziție, unitate, graniță, fără graniță și tot care există" (ib) *)· Dionisie afirmă în mod logic antinomia conștiinței religioase care decurge din aceasta άματος) (de dn I, Ó, col) putem cunoaște un Dumnezeu care nu este de conceput, care nu este perceput de către simțuri și, în general, neconstituind nimic din ceea ce există? abstracție de la toate (αφαιρέσει) și înălțare mai presus de toate (υπέροχη) Prin urmare, Dumnezeu este cunoscut în toate și în afară de toate; și văzând, Dumnezeu este cunoscut și în nevăzând și pentru El rămâne atât gândirea, cât și mintea, și cunoașterea, și atingerea, și simțirea, adică, și reprezentarea, și Fantezia, și numele și orice altceva, dar împreună El nu este gândit, nu este exprimat, nu este numit și nu este ceva din cea existentă și nu este cunoscută în nimic din ceea ce există; și în toate este totul și în nimic nu este nimic (εν ουδενί ουδέν), și în toate sunt cunoscute de toți, și în nimic de nimeni" (έξ ουδενός ουδενί) (de dn, VII, , p) asta, dar nu acolo, și aia, nu într-un loc, dar nu oriunde în El, ca fiind pretutindeni; Pe de altă parte, totul este prin El, pentru că El Însuși nu este nicăieri și umple totul așa cum există El pretutindeni* (S Maximi Scholia în de dn, col -) x) Sf Maxim comentează acest gând astfel: "El însuși este vinovatul și nimic (μηδέν), căci totul, drept consecință, decurge de la El, după cauzele atât ale ființei, cât și ale neființei; căci nimic însuși este privare (στέρησις), căci are ființă prin faptul că nu este nimic din existent; iar neființa (μή ών) există prin ființă și superbființă (ύπερεΐναι), fiind totul, ca Creator, și nimic, ca întrecând totul (υπερβεβηκώς), și cu atât mai mult fiind transcendent și supraexistent* (ύπεραναβ εβηκώς (ύπεραναβ εβηκώς (ύπεραναβ εβηκώς) καώσώς (ύπερβεβηκώς) Maximi Scholia in de dn, col -)

Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV in alt Dar El este totul, fiind inițiatorul tuturor și mai presus de toate, ca transcendent (ύπερου-σίως ύπερων) totul Prin urmare, totul despre el este exprimat simultan (ζατηγορεϊται), iar El nu este nimic (ούδέν) din toate " De d η , V, , p) Cunoașterea Divinului pentru om, precum și pentru ordinele îngerilor și pentru fiecare făptură, este posibilă numai prin condescendența Divinului și ascensiunea reciprocă a creaturii, numai prin participare (ταϊς μετοχαϊς μονον), "Ea însăși, în măsura în care Este în sine, după propriul său început și proprietate, mai presus de minte, esență și cunoaștere "(de d η , II, , p) Deși Sfânta Treime "este însăși în toate, dar nu totul este în ea (ζαί γαρ αυτή μέν απασι πάρεστιν, ου πάντα δέ αυτή πάρεστι) (de d η , III, , p Ó o) Când o invocăm cu mintea nesfințită și gata pentru o rugăciune nesfințită zeitatea, atunci suntem prezenți în ea, pentru că ea nu este în spațiu, pentru a fi departe de ceva, sau pentru a trece de la un lucru la altul" (ib) Dionisie vorbește despre o atracție iubitoare sau erotică față de Dumnezeu și frumos (identificând în mod conștient αγάπη și έρως): "erosul divin al binelui, al binelui, există prin bine Însuși erosul ființei, binefăcător, predomină din belșug în belșug "(de d η , IV, γ, p) Dragostea divină se exprimă în extaz, cei care iubesc nu aparțin lor înșiși, ci celor pe care îi iubesc " (Έστι δέ ζαί έζστατιζό ς ó δεϊος έρως ; Pe aripile erosului, într-un acces de extaz, are loc comuniunea și cunoașterea lui Dumnezeu - o idee surprinzător de îndrăzneață a unui scriitor ecleziastic autorizat - aceasta este baza epistemologiei erotice la Dionisie În teologia pozitivă, tocmai în analiza sensului și sensului numelor lui Dumnezeu, Dionisie indică invariabil natura transcendentă a Divinității, care depășește orice esență; întrucât este revelat în numele dat al lui Dumnezeu, à - privativum face loc aici υπέρ, metoda negaţiei metodei transcendenţei şi Biblioteca "Runivers" TEOLOGIE NEGATIVA", hiperbolizare (per amendementem) Astfel, definiția principală a Divinității ca fiind bună este însoțită de următoarea explicație: "fiind numai în sine, nu are esență și depășește cu mult esența, fiind neînsuflețit, întrece viața și fiind nerezonabil, depășește înțelepciunea" (καί έν αύτφ μονω) χαί το ανού σιον ουσίας υπερβολή· χαί το αζωον ύπερέχουσα ζωη· χαί το ανουν ύπερβολή· χαί το αζωον ύπερέχουσα ζωη· χαί το ανουν ύπερβολή) (IV, χουσα ύπερέχουσα) (, χουσα) La fel ca și frumusețea, Zeitatea "în calitatea tuturor -frumusețea este și super-frumusețe" (ώς πα'γχαλον άμα και υπερζαλο'ν) (IV, , p oI) "Dumnezeu are abundență de ființă și de superbființă, transcendend orice ființă" είναι παν) (de d η , V, , col), din ,,αύτουπεραγαβο'της" se revarsă toată ființa ca atare (V, ó) Ultimele capitole ale Teologiei mistice (un alt tratat al lui Dionisie) dau, parcă, un rezumat al teologiei negative "Deci, spunem că cauza tuturor, fiind mai presus de orice, nu este lipsită nici de esență (ανούσιος), nici de viață, nici de cuvânt, nici de minte" Pe de altă parte, "nu are nici trup, nici F (formă, fără imagine, fără calitate, fără cantitate, fără masă; ochiul nu are loc, nu este văzut, nu este accesibil percepției senzoriale; nu este simțit și nu este perceptibil, nu are discordie și confuzie din cauza dorințelor materiale, nu este slab din cauza impulsurilor senzuale, nu are nevoie de lumină, nu cunoaște schimbare, distrugere, diviziune, privare, întindere, nimic altceva din domeniul lucrurilor sensibile Argumentând în sens ascendent (ανιόντες), să spunem că nu este un suflet, sau minte, nu are nici Fantezie, nici concepție, nici cuvânt, nici înțelegere; neexprimat și nu gândit; nu este număr, sau ordine, sau mărime, sau micime, sau egalitate, sau inegalitate, sau asemănare sau neasemănătoare; nu stă în

picioare și nu se mișcă, nu se odihnește și nu are putere, nu este putere sau lumină; nu trăiește și nu este viață; nu esență, nu eternitate și nu timp; nu poate fi accesibil gândirii; neștiind, nu Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Adevărat; nu o împărăție și nu înțelepciune; nici unul, nici unitate (ένότης), nici zeitate, nici bunătate, nici duh, așa cum îl înțelegem noi; nu paternitatea, nu fiul, în general, nimic din ceea ce există cunoscut nouă sau altora, nu este ceva din inexistent sau existent, iar ființa nu o cunoaște ca atare ιν), și ea nu știe cum atare; și ea nu are cuvânt (ουδέ λο'γος αΦης έστιν), nici nume, nici cunoștință; nici întuneric, nici lumină; nici eroare, nici adevăr; în general nu este nici afirmare (θέσις) nici negație (άφαίρεσις); făcând afirmații pozitive și negative despre ea (των μετ' αυτήν δέσεις καί αφαιρέσεις ποιοϋντες), nici nu o propunem, nici nu o negăm; căci cauza unică desăvârșită este deasupra oricărei poziții, iar începutul, care depășește ceea ce este complet înstrăinat de orice (absolut) și inaccesibil tuturor, rămâne mai presus de orice negație" άπλως απολελυμένου καί επέκεινα το>ν δίων) (de mystica theologia, cap IV, V, Migne, ser gr Ili, col IO -) NU unic, universal, necondiționat, NU absolut, este conținutul teologiei negative (apofatice) a lui Dionisie Areopagitul Și, în ciuda afinității sale evidente cu neoplatonismul, el merge mai departe și îl judecă pe radicalul Plotin Căci, după cum știm deja, Plotin, urmând calea apofatică, lasă totuși conceptul de unul ca definiție a absolutului, în timp ce, la Dionisie, sub aspectul apofatic, nu este nici una, nici unitate, ci este un complet și final NU- cine și NU-ce VII Sf Maxim Mărturisitorul (sec VII) În viziunea acestui profund teolog al Bisericii Răsăritene, care încă așteaptă evaluarea și studiul J), momentul apofatismului joacă un rol primordial, teologia negativă formează baza pozitivului *) Scurt eseu despre învățăturile Sf Vezi Maximus Mărturisitorul în studiul valoros al lui Alexandru Brilliantov Influența teologiei orientale asupra teologiei occidentale în lucrările lui Ioan Scot Erigena SPb , , p - Biblioteca "Runivers" "TEOLOGIE NEGATIVA" merge Îl cunoaștem pe Dumnezeu numai în măsura în care El ni se descoperă, dar însăși esența lui Dumnezeu rămâne dincolo de limitele înțelegerii umane Acest motiv este repetat în diferite lucrări ale Sf Maximus și o listă exhaustivă a unor astfel de locuri ar putea fi doar sarcina unui studiu special asupra învățăturilor Sf Maxim Fără să ne punem această sarcină, vom cita judecățile sale separate *) Dumnezeu este totul și nimic și mai presus de toate: ό μηδέν ων των δντων αληθώς ς" *) "Cel, fără început, de neînțeles, deținând pe deplin toată puterea ființei, exclude orice gând de timp și imagine, ca inaccesibil oricui și necognoscibil de nimic din existentul în reprezentările naturale Ne este imposibil să cunoaștem existența lui Dumnezeu în noi înșine: El nu este nici începutul, nici mijlocul, nici sfârșitul, nimic altceva din ceea ce este cunoscut în mod natural ca urmare a Lui Căci El este nelimitat, și nemișcat și nelimitat, fiind infinit mai înalt (= absolut transcendent pentru) orice esență, putere (putere) și eficacitate (energie) Dumnezeu nu este o esență (substanță - ουσία), așa cum se înțelege pur și simplu sau în sensul că este și începutul; și nu este o potență, așa cum potența este înțeleasă simplu sau în acest sens, a fi mediatoare (mijloc, μεσάτης); și nu este energie, cum se înțelege? pur și simplu, sau în sensul că este scopul unei mișcări destinate în funcție de potențial și pornind de la esență El este a fi, cunoscând esența și rămânând deasupra esenței (ούσιοποιός καί υπερούσιος οντο'της), având putere și rămânând deasupra puterii, plin de toată eficiența și inepuizabilitatea, într-un cuvânt, este sursa

efectivă a tot ceea ce esența, puterea, eficiența, început, mijloc și sfârșit *) Toate citatele din lucrările Sf Maximus Mărturisitorul sunt realizate după ediția Migue a temelor și : S P N Maximi Confessons opera omnia (conform ediției Kombefis)) Migne, , col (Ambiguorum liber) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Tot ceea ce există se numește gândibil (νοούμενα), deoarece are principii pentru explicarea lui, dar Dumnezeu este numit nu gândibil (ου νοούμενος), ci crede în el doar pe baza (εκ) gândibilului; de aceea nimic din ceea ce este conceput nu poate fi în vreun fel comparat cu El Fiecare gând, spune St Maxim, presupune pluralitatea (πλήθος) sau, mai exact, dualitatea (δυας): gândirea, care corespunde unei anumite energii a gândirii și esenței (ουσία), și obiectului gândirii (υποκείμενον) În Dumnezeu, însă, nu poate fi loc pentru această împărțire, el este, μονάς", o unitate absolută, în el subiectul și obiectul gândirii coincid ς) gândirea și numai ea (μόνον); și El însuși este cel esența corespunzătoare acestei gândiri (κατά τήν νόησιν ουσία), și întreaga esență, și numai ea; și tot El este mai înalt decât esența și tot El este mai presus decât gândirea, căci există și o monadă indivizibilă, de necompusa și simplă ")) Migne, , col a', b', d', h' (Capita ducenta ad theologiam Deique Filii in carne dispensationem spectantia) A' În Dumnezeu, anarhic, de neînțeles, a cărui materie nu are putere, când și cum este întotdeauna împins de la înțeles, ca toate goale, și nici una dintre ființele cu accent natural diagnosticate b' Dumnezeu, prin el însuși, din câte putem vedea, nu este nici început, nici mijlocitor, nici sfârșit, nici întreg, dincolo de cei care sunt uniți fizic cu El, el este nedefinit, pentru că este și imobil și infinit, ca toata substanta vie a puterii si energiei super-fiinta infinita hon d' Cine este esența lui Dumnezeu, după esența simplă sau așa-zisa, Iva și principiul' nici puterea după puterea simplă sau așa-zisa putere, fibră și mediator* nici energie, după energia simplă sau așa-zisa energie, fibră și sfârşitul prin puterea mişcării esenţiale preconcepute* toată fiinţa esenţializantă şi supraesenţială şi dinamizatoare şi superputere Hydrisis" şi toată energia activă şi imperfectă "acest şase" şi spus pe scurt despre toată esenţa şi puterea şi energia, începutul şi mijlocul şi sfârşitul poetic cel' Întrucât ființele se numesc inteligibile, cele a căror cunoaștere este nedovedită despre ele, având srXa ph, Phüosophia est scientia (D prael §), și § după definiția de mai sus, de asemenea citește: Cognitio philos * 'phi carationis est) Cp D pr § Jurnal §) PS emp § ηib Logica ocupă "locul întâi" în filosofie, după Wolff, numai din considerente didactice (methodus studindi), și nu în esență (methodus demonstrativa) (D pr §) Prin urmare, dacă se dorește a fi dovedită, Biblioteca "Runivers" G IΓI Π E T b validitatea temeiurilor este deja relevată în concluziile de mai sus, întrucât acestea tratează de ființă și temeiuri raționale Și așa, dacă trecem la această parte a întrebării, vom observa cum paralelismul pe care îl luăm în considerare începe să pară să oscileze Însăși tranziția lui Wolf de la rațiune (ratio, Vernunft), ca abilitatea de a percepe legătura dintre adevăruri generale, la rațiune (ratio, Grund), ca bază rațională, de ce lucrurile sunt și apar, este exprimată clar în demonstrația sa a poziției că cunoaşterea filozofică este cunoaştere raţională Cel care este pregătit, susține el, în cunoașterea filozofică, observă baza rațională a ceea ce este sau ia naștere, și anume legătura lucrurilor, atât în coexistența lor, cât și în succesiunea lor, deci, legătura dintre propozițiile generale adevărate sau legătura dintre cele generale adevăruri Astfel, se dovedește că cunoașterea filozofică este cunoașterea rațiunii * * * * * * * * x) De aici reiese clar că

cunoașterea filozofică este cunoaștere rațională pentru Wolff, întrucât vede o bază rațională cuprinsă în propoziții generale, exprimând legătura de coexistență sau succesiune, cu alte cuvinte, legătura dintre adevărurile generale pe care le vedem nu sunt altceva, ca raport ca bază rezonabilă Dar este necesar să aprofundăm puțin în considerarea a ceea ce Wolf înțelege prin rațiune, ținând cont de întrebarea noastră călăuzitoare despre relația dintre filosofic și empiric, resp istoric Cunoașterea filozofică are loc pentru că, așa cum spune Wolff, Ea, quae sunt vel fiunt, sua non destituuntur ratione, unde intelligitur, cur sint, vel fiant Iată că deja ne întâlnim constructiv, se bazează pe psihologie și ontologie Quod si in Logica omnia demonstranda, petenda sunt principii ex Ontologia atque Psycholcgia (id §§ ,) - Ontologia, după Wolff, este știința lucrurilor în general, în măsura în care ele sunt esenţa şi posibilul Ontologia seu Philosophia prima est scientia in genere, seu quatenus ens est (Ont § I, D pr §) (În germană, Wolf Ontologia se transmite prin Grundwissenschaft) Заслуживать complet мания попитка Пихлера интрепретировать вольфовское ent, какъ schlechtweg Ding oder Gegenstand Hans Pichlcr^ Ueber Chr Ontologia lui Wolff, Lpz S ^f x) Ps emp § Cunoaşterea filozofică este raţiunea Căci cel care este instruit în cunoașterea filozofică percepe ce sunt ele sau ce le leagă împreună și, prin urmare, legătura lucrurilor care coexistă și se succed reciproc, ca o consecință a propozițiilor adevărurilor universale sau adevărurilor universale Este deci de rațiune Biblioteca "Runiverse" КЪ ИСТОРИИ РАЦИОНАЛИЗМА XVIII-ГО ВЪКА folosim acea definiție a raportului care rămâne de-a lungul discursurilor filosofice ale lui Wolff Dintr-o comparație a acestei definiții cu definiția rațiunii ca facultate, obținem două propoziții esențial caracteristice raționalismului lui Wolff: mai puțină este facultatea de discreție imediată, facultas intuendi seu perspiciendi, sau, așa cum Wolff definește același concept în germană, die Einsicht, oder das Vernaügen einyisebeii, heisst Vernunft * * * * *) Legătura dintre adevăruri generale (nexum ventatimi universalium, der Zusammenhang der Wahrheiten), sau legătura lucrurilor, percepută prin această abilitate, este și raport (resp ratio sufñciens), adică apoi, unde intelligitur, cur etc Din aceasta rezultă clar că baza rațională văzută de rațiune este percepția conexiunii lucrurilor ca adevăruri necesare, deoarece această legătură este sursa din care ne devine clar), *) D rg § Cp Pe t § Prin raţiune înţelegem ceea ce este suficient, de unde se înţelege de ce există ceva ib § Un motiv suficient face cel puţin posibilă explicarea de ce există ceva într-o manieră inteligibilă § Nu există nimic fără un motiv suficient pentru care este mai bine să fii decât să nu fii, adică, dacă ceva este pus a fi, trebuie să se pună și ceva, de unde se înțelege de ce același lucru este mai degrabă decât nu) Gânduri rezonabile ale lui Coti etc : "Introspecția pe care o avem în legătura dintre adevăruri, sau capacitatea de a vedea legătura dintre adevăruri, se numește rațiune** (§) CP Gânduri rezonabile din partea forțelor etc ; "când spun: rațiunea este o înțelegere a conexiunii dintre adevăruri, explic cuvântul rațiune (CI §) - Мейеръ точно также опредѣляетъ: "Rațiunea noastră este o incapacitate de a vedea legătura dintre lucruri și, deci, de a imagina lucruri din motivele lor" (Níetaph §)) Для Вольфа unde intelligitur-откуда отчетливо представляется, потому что Facultas res distincte repraesentandi dicitur Intellectus (Habemus tria vulgo vocabula, quae de facultate cognoscendi usurpantur, sensum, imaginationem și înțelegere Prin urmare, în ciuda uzului obișnuit al vorbirii, simțul se referă la pre-simțirea lucrurilor în particular,

imaginația la reprezentarea confuză a absentului în particular prin imagini și astfel intelectul la reprezentarea distinctă în particular universalul Ps emp §) Cp Întradevăr Gedancken vd Krãfften etc C I, § : "Gleichergestalt ist eine Erklărung des Verstandes, dass er sey ein Vermõgen deutlich vorzustellen, was moglich ist ** În plus, există trei operațiile intelectului (pe care le numim în general operațiunile minții); cu privire la care suntem angajați în lucrurile cognoscibile, conceptul cu înțelegere simplă, judecată și discurs Biblioteca "Runiverse" G ш п E T ъ de ce lucrurile sunt sau devin Cu alte cuvinte, raportul este baza de la care anumite consecințe sunt deduse prin inferență Dar tocmai această derivare, inferență, ratiocinatio, derivarea consecințelor din ratio ca bază rațională, nu se mai realizează cu ajutorul facultății de raport, ci cu ajutorul intelectului, din care ratiocinatio constituie "a treia operație" "*) Este de la sine înțeles că legătura necesară văzută în raport nu este fiecare legătură particulară individuală cu toate consecințele care decurg din aceasta în circumstanțele date și în condițiile date, altfel nu ar fi deloc nevoie de ceea ce se numește "dovadă" Admitem că în tot ceea ce este accesibil conștiinței noastre există o astfel de legătură - tocmai aceasta o exprimăm în formula primpirum rationis (sufficientis) - și o vedem în fiecare fapt și în fiecare adevăr, sub (Ps emp § , Log §) Tertia mentis operația (quae et Ratiocinatio dicitur) est judiciorum ex aliis praeviis formano (Ps emp §); în Loic găsim următoarea definiție a inferenței: Est itaque Ratiocinatio operatio mentis, qua ex duabus prop sitionibus terminum com munem habentibus formatur tertia, combinando terminos in utraque diversos (Log §) Acestea aceasta înseamnă că inferența este o activitate a intelectului, și nu a rațiunii, așa cum ar putea părea pe baza definiției lui Wolff că cunoașterea prin rațiune este cunoaștere dobândită în inferență (Quicquid beneficio rationis cegno-cimus, a priori cognoscimus Ps emp § Quicquid benefício rationis ce gno-scimus, ratiocinando cognoscimus ib §) Dimpotrivă, conform sensului clar a celor spuse, inferența este a treia facultate a intelectului, dar în timp ce intelectul îndeplinește această funcție de propriu, raţiunea vede în obiectele de aplicare a acestei funcţii pe cea menţionată în text legătura sau raţiunea necesară Cu alte cuvinte, mintea vede baza pe care intelectul își face concluziile Vezi prev Notă - Opinia că raportul (rațiunea) este facultatea de inferență este caracteristică nu raționalismului, ci empirismului englez și acest lucru ar trebui reținut Această diferență fundamentală între înțelegerea empirică și cea raționalistă apare cel mai clar în următoarea definiție a remarcii lui Locke și Leibniz cu privire la aceasta Locke (Eseu, B IV, Cap XVII,): "Ce nevoie este de rațiune? Foarte mult: atât pentru extinderea cunoștințelor noastre, cât și pentru reglementarea consimțământului nostru: pentru că are de a face atât în cunoaștere, cât și în opinie, și este necesar și ajută la toate celelalte facultăți intelectuale ale noastre și într-adevăr conține două dintre ele, și anume, inteligență și illation" Leibniz (Nouveaux Essais): "La raison est la vérité connue, dont la liaison avec une autre moins connue fait donner notre asentiment à la dernière Mais particulièrement et par excellence on l'appelle raison, si c'est la cause non seulement de notre jugement, mais encore de la vérité même, ce qu'on appelle aussi raison a priori, et la cause dans les choses répond à, la raison dans les vérités tf Biblioteca "Runivers" LA ISTORIA RATIONALISMULUI XVIII-ГО VKA mincind la consideraţia noastră, dar această legătură ni se dezvăluie în toate consecinţele ei cu ajutorul discursului şi în acest fel fiecare dintre

propoziţiile noastre se reduce la fundamentul ei, resp derivate din ea, i e explicat şi justificat x) - Cea mai apropiată clarificare a ceea ce înseamnă Wolf prin ratio ridică problema diferenței dintre raport și cauza Uneori întâlnim opinia că raționalismul se caracterizează prin identificarea acestor concepte, iar expresia ratio sive causa este considerată tipică pentru raționalism Din nou, această generalizare își pierde terenul dacă avem în vedere Wolf, care adâncește diferența dintre cele două concepte remarcate de Leibniz și indică pentru fiecare dintre ele posibilul său domeniu de aplicare Distincția lui Wolff între rațiune și cauză rămâne la prima vedere destul de vagă, dar devine mult mai clară atunci când se ține cont de învățătura sa ontologică în ansamblu Indicațiile sale generale cu privire la acest subiect se găsesc în binecunoscutul § din Ontologie, unde el disociază pe cea a lui Leibniz și înțelegerea lui a sensului legii rațiunii suficiente de poziția scolasticii, nihil esse sine causa Ideea este, potrivit lui Wolff, că chiar și cei care nu permit acțiunea în fizică fără o cauză, o permit nu mai puțin fără temeiuri rezonabile suficiente Deci, de exemplu, ei admit că atracția magnetică trebuie să aibă o cauză, dar proclamând forța de atracție inerentă magnetului, ei nu consideră necesar să explice atracția magnetică într-un mod înțeles prin intermediul acestei forțe de atracție (ut per vim) istam attracticem intelligibili modo attractionem magneticam explicarent); prin urmare, Descartes, fără îndoială, poseda un concept clar de rațiune, hotărând să excludă) Противъ возможнаго здѣс ограничения Волфъ самъ предостерегаетъ Trebuie totuși să fim atenți, să nu interpretăm în mod fals definiția dată a rațiunii și să ne convingem, de parcă am înțelege rațiunea intuitiv, de ce ceva este mai degrabă decât nu; că o prejudecată, nerecunoscută distinct, este ob-instalată în mintea majorității oamenilor, astfel încât cei care privesc rațiunea, de altfel, vor să o protejeze prin demonstrația dată în ideea ei, care se datorează ei din ceea ce este rațiunea altuia, foarte adesea, într-adevăr în cea mai mare parte, prin raționament ajunge la ceea ce se înțelege că este din cauza ei § Biblioteca "Runiverse" G III II ŞI ъ a citi din filozofie calități ascunse, inexplicabile într-un mod inteligibil (qualities occultas, intelligibili modo non explicabiles) Astfel, conform acestei explicații, diferența dintre cele două principii pare să se reducă la faptul că în conceptul de cauză și în principiu: nu există nimic fără cauză, se afirmă determinismul gol, ca să spunem așa, în timp ce Centrul de greutate în principiul rațiunii suficiente este transferat la expresia pe care am subliniat-o deja unde intelligùur, necesitând o explicație rezonabilă, de înțeles, a conexiunii observate Poate părea că o astfel de împărțire are, până la urmă, doar un caracter psihologic și că această distincție în sine nu privește natura obiectelor în cauză, ci doar gradul de înțelegere de către noi a relațiilor necesare Dar, de fapt, diviziunea lui Wolff merge mai profund și este, fără îndoială, de natură ontologică Împărțirea dintre ceea ce este pur și simplu determinat și ceea ce este inteligibil este legată de esența lucrurilor înseși și, în cele din urmă, înseamnă opoziția dintre iluzoriu și adevărat în lucrurile înseși Rațiunea, în măsura în care determină numai existența (existentia), încă nu spune absolut nimic despre această ultimă opoziție și numai o bază rezonabilă, care dă înțelegerea relației determinate, ne garantează adevărul ei În ontologie, Wolf exprimă foarte clar această opoziție, pe care o afirmăm, a existenței și existenței rezonabile de înțeles în următorul raționament: întrucât A este clar de ce este B, atunci determinantul comunică lucrului pe care îl determină o

necesitate, absolută sau ipotetică, iar un motiv rezonabil suficient creează că este posibil să explici într-un mod inteligibil de ce ceva este *) Semnificația acestui raționament, așa cum se poate vedea din el Pe t § Într-adevăr, întrucât A este motivul suficient al lui >, nu în măsura în care există, în această privință A este determinantul lui B, ci în măsura în care poate fi inteligibil prin A, de ce B este mai degrabă decât nu; prin urmare determinantul aduce în chestiune, fie că este ipotetic sau absolut, după caz; dar un motiv suficient măcar permite ca, de ce există ceva, poate fi explicat într-un mod inteligibil Biblioteca "Runiverse" КЪ ИСТОРИИ РАЦИОНАЛИЗМА XVШ-ГО ВЪКА Explicațiile lui Wolff, prin aceea că i) motivul poate fi enunțat chiar și acolo unde nu există o explicație rezonabilă și că, în consecință, o explicație rezonabilă nu stă neapărat în cauză (după cum vom vedea mai jos, poate, pe de altă parte, nu în cauză),) explicarea rațiunii se referă la adevărul real însuși Putem constata prezența unor motive pentru ceea ce există în lumea basmului, dar din ele este imposibil de explicat într-un mod de înțeles de ce, atunci când se presupune una, trebuie să existe alta, iar voința umană joacă rolul unui bază rațională aici, în lumea basmului J) Cum, pe de altă parte - acest lucru va fi discutat mai târziu - se poate afirma o bază rezonabilă chiar și în domeniul posibilității pure, ca fiind în esență, și nu într-o cauză externă Și dacă ne întrebăm ce pierde "lumea" aici odată cu distrugerea acțiunii principiului temeiului rezonabil suficient, vom vedea că odată cu el dispare și acea necesitate rațională, care se vede în lucruri cu ajutorul rațiunii, ca abilitate Dacă noi în "lumea fabuloasă" începem să tragem concluzii, luând drept bază rezonabilă voința umană sau arbitrariul, putem fi în dezacord cu narațiunea reală și, în orice caz, vom avea întotdeauna concluzii care sunt lipsite de semnificația adevărului real Totuși, în acest fel nu facem decât să adâncim opoziția de mai sus, dar aici nu există încă nicio indicație incontestabilă a naturii ei ontologice, deoarece nici în extinderea de mai sus a înțelegerii unei baze raționale, nu pare să depășim sfera psihologiei Vom obține definiția de care avem nevoie dacă numim mai aproape și mai precis în existența însăși ceea ce se opune adevărului, existenței și așa ceva, evident, este doar o existență aparentă, iluzorie sau iluzorie După propria definiție a lui Wolff, adevărul lucrurilor considerate în ontologie se opune unui vis*) !) § Cp de asemenea § Când se înlătură principiul rațiunii suficiente, lumea reală trece în lumea iluziei, în care voința omului stă drept motivul a ceea ce se întâmplă) Adevărul lucrurilor, care este privit în Ontologie, este opus unui vis, § n' fin Оговорка Волфа, care este vizualizat în Ontologie, evident, имѣej смъсъ противопоставления понятiя истiны вы онтолонгi вы онтолонгi вы онтологiя ипы Biblioteca "Runiverse" G Ш П Е Т Ъ Prezența unuia sau altuia este determinată de izvorul adevărului în lucruri (fons veritatis in rebus, §), care este principiul rațiunii suficiente și principiul contradicției Într-un vis, explică Wolf, totul apare fără un motiv suficient și există loc pentru contradicții; în adevărul lucrurilor, fiecare lucru există sau apare cu un motiv suficient și nu există loc pentru contradicții x) Această opoziție dintre realitate și iluzie ne oferă o perspectivă mai atentă asupra semnificației a ceea ce Wolff numește raport Ea arată că o bază rațională nu este doar inerentă "reității", dar ea însăși o stabilește ca fiind rezonabilă și necesară De unde rezultă că, a, o anumită creativitate în cunoaștere a fost recunoscută în mod deschis ca "dogmatism" *), b, că realitatea de aici ar trebui înțeleasă mai larg decât realitatea experienței noastre, c, că pentru sfera rațională

propriul ei special zona este evidențiată, s-ar putea spune, realitatea ideală a zonei Acest lucru se poate observa deja din faptul că Wolff stabilește o bază rezonabilă chiar și acolo unde nu se vorbește despre experiență în sensul propriu, de exemplu, în domeniul matematicii, pe care, totuși, Wolff nu o evidențiază după anumite În timp ce în ontologie este veritas transcenâentalis și este inerentă lucrurilor înseși (rebus ipsis inesse intelligitur) (§), în logică adevărul, veritas logica, este adevărul judecății și constă în acordul judecății noastre cu obiectul sau lucru reprodus (consensus judcii nostri cum objecto, seu re repraesentata) (Log §); resp și opusă adevărului logic - falsitate, falsitas *) Pe t § * In sornnio omnia fìunt absque ratione suffisante, et contra-dictoriis locus est; in veritate rerum singula sunt et fiunt cum ratione sufficiente, nec contradictoriis locus est) Diferența dintre dogmatism și Kant aici este, în principal, că, conform dogmatismului, "Dumnezeu* prin noi prescrie legile naturii, în timp ce, după Kant, ele sunt prescrise direct de "noi*", ceea ce "noi*" ar trebui înțeles ca nefiind creat și nici măcar neexistând, întrucât adevăratul "noi" este cel psihologic Astfel, "noi*" kantian se deosebește de "noi*" dogmatic doar prin "neocaziența" sa, sau mai degrabă, prin absența unei "baze rezonabile" în el "Creativitatea" noastră a naturii este evidențiată de Meyer: "Nun ist unsere Seele ein Spiegel der Welt und der moglichen Dinge, und er ist seiner Natur nach dazu eingerichtet, die Dinge sich vorzustellen, wie sie sind, und also ist daraus zu schliessen, dass alle Dinge einen Grund haben, weil die Natur der Seele so eingerichtet ist, dass sievoraus setzt * alies, woraut ihre Gedanken fallen, habe einen Grund* Metaf § - Biblioteca Runiverse LA ISTORIA RAȚIONALISMULUI XBШX-ГO VKA a obiectului său, dar în niciun caz pentru că el îl consideră empiric, ci tocmai pentru că, în cazul lui, obiectele empirice sunt supuse unei considerații (raționale) ideale În ceea ce privește zona specială specificată a "idealului", cu caracterul de necesitate inerent acesteia, se conturează, în primul rând, ca zonă a esențelor (essentia sau essentialia), care conține în sine orice un a stabilit a priori o bază raţională Astfel, baza rațională, văzută în lucruri, nu este altceva decât necesitatea ideală, care ne face posibil să înțelegem proprietățile și modificările lucrurilor realității însăși care sunt deduse din ea prin inferență O astfel de necesitate ideală, fiind baza a tot ceea ce derivă din ea, în mod firesc nu poate avea ea însăși o bază și trebuie stabilită după un alt principiu, nu o bază suficientă, ci identitate sau contradicție Totuși, o necesitate ideală de acest fel este întotdeauna o necesitate numai a posibilității (posibilitas) (supusă principiului contradicției), dar nu și a existenței (existentia sive actualitas) Pentru acesta din urmă se cere altceva care să-și creeze necesitatea în realitatea însăși, rol care poate fi jucat de cauză, causa, care înlocuiește conceptul de necesitate cu conceptul de dependență (dependentia) Și într-un astfel de caz, motivul trebuie să includă și o bază rațională corespunzătoare O astfel de interpretare a raționalismului Wolffian, în ciuda marii sale generalități, pare a fi în contradicție cu înțelegerea larg răspândită a lui Wolff și ne impune datoria unei fundamentari mai detaliate, care la rândul său necesită o revizuire a unora dintre problemele centrale a ontologiei Wolffiană Vom lua ca punct de plecare al investigației noastre conceptul de ens, cu care ne întâlnim, ca fiind acela care conține legătura necesară menționată mai sus, legătura adevărurilor și însăși baza rațională Ens este un termen foarte expresiv și cel mai bine ar fi să-l lăsați fără traducere, deoarece posibila sa traducere !) Întrucât vorbim despre un

lucru "final", acesta din urmă nu poate avea nicio temelie internă, dar ultima temelie a tuturor lucrurilor (Deus) în sensul deplin nu are nici o bază Biblioteca "Runivers" G SH P E T printr-un lucru sau ceva nu este tocmai adecvat, lipsind conținutul pe care îl indică de semnul existenței, atât de esențial pentru ens, și lăsând în acest conținut doar un indiciu de prezență, care poate fi ușor de înțeles atât în sensul realității, cât și în sensul formei scolastice sau quid-ditas Pe de altă parte, nici traducerea acestui termen prin "obiect" nu este exactă, deoarece nu indică corelația cuprinsă în "obiect" - într-un fel sau altul, dar orice obiect, în ultimă instanță, este un obiect în raport cu conștiința *) În ceea ce privește subordonarea principiului identității, care este esențială pentru ens, aceasta este și o cerință necesară în raport cu "lucrurile" ca categorii ontologice Mai mult, conceptul de obiect nu include, ca atribut esențial, existența și posibilitatea acesteia, ceea ce este cerut de definiția lui Wolff a lui ens * * * * * *) În fine, prin vechea traducere a lui ens prin "ființă" ne apropiem cel mai mult de a exprima realitatea și adevărul acelui "ceva" în cauză, iar acest lucru trebuie recunoscut ca fiind foarte esențial pentru ens Acest moment a fost deja avansat mai sus, unde am văzut că veritas (spre deosebire de somnium) este un moment esențial pentru ens, iar pe lângă Wolff afirmă destul de general: omne ens est veruni (§) Momentul existenței este transmis foarte bine și de această traducere Dar ele ascund alte două momente: i) momentul posibilului numai ens),) momentul pluralității (entia) și împreună *) Această necesitate ca un obiect să fie corelat este subliniată și de Wolff în definiția sa a conceptului de objectum, Ont § -Această traducere este oferită de Pichler, op Cu S și urm iar tendința pe care o exprimă în acest fel de a vedea în ontologia lui Wolff, ca știință de bază, o "teorie a subiectului" mai degrabă decât o "filozofie naturală" merită atenție Dar Pichler se bazează pe Gegenstandstheorie a lui Meinong, iar aceasta face ca propria sa analiză să fie prea rigidă, el nu reușește să facă față doar celor mai subtile și interesante nuanțe ale definițiilor lui Wolff Astfel, aici el se concentrează pe ideea de posibilitate (possibilitas) și este împiedicat de semnul existenței (existentia)) Ens dicitur, quod existere potest, consequent cui existentia non repugnat δ) De exemplu, în Metafizica lui Christian Baummeister, tradusă de Tolmache- vym (Moscova) § spune: "Existul se numește ceea ce este este posibil, sau ceea ce nimic nu împiedică să existe - Filosofii, pe- chemând să se usuce doar ceea ce există cu adevărat, prea strâns Biblioteca "Runivers" LA ISTORIA RATIONALISMULUI SECOLULUI AL XVIII-lea odată cu ea vine și elementul periculos al interpretării teoretice a "existentului", ca existent cu adevărat, în sensul a ceea ce se află "dincolo" sau "la baza", etc , a lumii fenomenale înconjurătoare Având în vedere cele spuse, deci, cel mai acceptabil pentru traducerea lui ens rămâne "lucru" sau "ceva" *) Dar trebuie amintit, i) că termenul "lucru" este luat în sensul său cel mai larg, astfel încât să permită, de exemplu, lucruri sociale sau mentalitate etc ,) acel "lucru" nu indică ceva care se află în spatele nostru actuală, care ne înconjoară o lume fenomenală, dar în ea însăși Acest "lucru" nu se opune fenomenului, ca "lucru" fundamental diferit de acesta, dimpotrivă, este dat în sine; la fel, nici un "lucru în sine" *) nu i se opune, după cum am văzut, ca ens vermin, nu se opune decât iluziei Deci, ens este pur și simplu ceva real sau posibil, care se stabilește conform legii identității şi care face obiectul, de principiu, şi a unei consideraţii ştiinţifice speciale) limitează conceptul de a fi prin anumite limite Căci această determinare nu

conţine fiinţa numită fiinţă posibilă Ființele sunt de două feluri: ceea ce prin el însuși deja există se numește existent efectiv, în timp ce ceea ce poate încă exista se numește de obicei ființă posibilă De exemplu, această lume există cu adevărat; căci de fapt există: dar mâine este o ființă posibilă; căci nu este încă acolo, dar poate fi* "Ființă posibilă" care "nu este încă*" este o contradictio in adjecto * !) Volfъ samъ daetъ указаніе на это § , Un copac se numește atât ființă, cât și lucru, ființă, desigur, dacă te uiți la existențialistul; Dar lucrul, dacă este ceva, sau că este ceva, sau o anumită idee definită, corespunde aceluiași lucru) Mai jos vedem ce înseamnă Wolff în sine) Necesitatea unui termen special pentru concept, s § , "Nun niüssen ja alle mõgliche Dinge eine Mõglichkeit, Wahrheit, Einheit, Ordnung und Vollkommenheit in sich enthalten Ein bloss ver-neinendes Ding demnach ist nicht mõglich und würklich, sondern es ist ein Unding, und wer es íür niôglich oder wohl gar íür würklich hait, der betrügt sich, und verblendet sich durch durch the way erdichpinstetes not - Hirnge the way erdichpinstetes " că diferența "realitate" (Realitas, Realitát) și "actualitate" (\ctualitas, Wirklichkeit), proclamată cu atâta accent de Cohen și având loc în Kant, sunt moștenite și de acesta din urmă din filosofia dogmatică Realitas (quidditas) indică tocmai totalitatea definițiilor pozitive și apare ca o anumită realizare a idealului (realìs-idealis), realitatea este realizarea posibilului (actualis-possibilis), în continuare posibilul în sine are deja o realitate și doar realitatea completă "perfectă" include actualul Biblioteca "Runivers" LA ISTORIA RATIONALISMULUI SECOLULUI XVII-LEA cuvântul Ding este o expresie atât de generală încât poate fi aplicat la tot ceea ce este posibil Prin urmare, nu numai substanțele și tot ce are o definiție pot fi numite lucruri, ci orice definiție, fiecare predicat, poate fi numit și lucru" x) ' j Analiza fundamentală îndreptată către acest "ceva" dezvăluie că el are esență, atribute și moduri - quicquid enti inest, id vel inter essentialia, vel attributa, vel modosum locum habet (Ont §) Conceptul central aici este conceptul de esență (Essentia, Essentialia, Wesen), așa cum vom vedea, el este tocmai purtătorul bazei raționale a lucrurilor și, în consecință, sursa explicației lor interne Conform definiției lui Wolff, atunci într-un lucru care nu este determinat reciproc, dar nu exclus, se numește trăsăturile sale esențiale și constituie esența sa, de exemplu, pentru un triunghi echilateral - trei laturi și egalitatea laturilor *) Întrucât atributele esențiale nu se exclud între ele, dar nici nu sunt determinate reciproc, ele ne sunt date în primul rând, de îndată ce lucrul este dat, de aceea, esența este primul lucru care ni se dă despre lucru , fără el lucrul nu ar putea fi) De constanța esenței, fără de care un lucru nu poate exista, depinde constanța a ceea ce este determinat de esență Lucrul în sine este posibil datorită esenței) și, prin urmare, aceasta din urmă devine de înțeles pentru cel care a înțeles posibilitatea interioară a lucrului Deoarece esența unui lucru conține baza rațională a ceea ce este sau poate fi inerent unui lucru, ea poate fi definită ca ceea ce este dat în primul rând despre realitate Prin urmare, Unding, ca absență completă a realității, este un "lucru imposibil", nihil negativum, absurd , un moment de perfecțiune opus imperfecțiunii Realitatea i se opune o iluzie, un vis în care poate să nu existe absurditate, Unding *) Meier, pr Cu §) Ont § Acele lucruri care în fiinţă nu sunt reciproc contradictorii între ele, dar sunt determinate de ele însele la rândul lor, se numesc esenţiale şi constituie esenţa fiinţelor) Ib § , esența este primul lucru care este conceput despre o

ființă și fără ea o ființă nu poate exista) Ib § Fiinţa este posibilă prin esenţa ei * Biblioteca "Runiverse" G Ш П Е Т Ъ lucruri și în ceea ce este conținut o bază suficientă, de ce lucrurile, actuale sau posibile, prezintă restul semnelor!) O explicație a acestui lucru în Meyer ni se pare deosebit de valoroasă Tocmai, tot ceea ce este posibil, adică, prin urmare, fiecare ens, are o esență, iar această esență nu constă în altceva decât în simpla posibilitate a unui lucru *) Prin esență el înseamnă acele determinări interne care, în determinările interne, nu mai au nicio bază și din care decurg toate celelalte determinări "Toate cercetările filozofice au ca scop descoperirea esenței lucrurilor De îndată ce se găsește esența unui lucru, înțelegerea noastră se deschide imediat și orice altceva din lucru devine clar Dar atâta timp cât esența unui lucru ne este necunoscută, până atunci suntem în întuneric Și mai departe: "Esența este, ca să spunem așa, rădăcina tuturor lucrurilor; sau sursa din care curge tot ce se întâmplă într-un lucru În virtutea esenței, fiecare lucru este ceea ce este și nimic altceva, iar esența este determinarea primară a sa, din care decurge orice altceva Esența este ceea ce altfel se numește de obicei forma unui lucru, dacă prin aceasta nu se înțelege pur și simplu figura unui corp Dar avertismentele lui Meyer împotriva confundării esenței, pe de o parte, cu conceptul de "esență", și pe de altă parte, cu "esența logică", care, după observația lui eminamente justă, nu sunt deloc esență, merită o atenție deosebită Având în vedere importanța acestor explicații, le prezentăm în propriile cuvinte ale lui Meyer "Prin esență, ei înțeleg", spune el, "uneori exact ceea ce se numește lucru, când, de exemplu, ei spun: Dumnezeu este o ființă infinită, iar lucrurile din lume sunt esențe create Dar prin esența unui lucru posibil înțelegem totalitatea părților sale esențiale sau, ceea ce este același lucru, posibilitatea lui interioară Și apoi: "Deoarece acest concept are o asemănare cu esența, deoarece în toată cunoașterea noastră despre lucru el constituie exact asta și împlinește ceea ce constituie și împlinește esența în lucrul însuși, atunci unii numesc II §§ și ") Metaf ,) II §§ , Biblioteca Runiverse LA ISTORIA RAȚIONALISMULUI XVIII-ГО ВЕКА esența sa a lucrului și, mai mult, esența logică Dar este evident că acest concept nu poate fi esența lucrului, deoarece altfel esența ar trebui să fie în afara lucrului, ca un concept în mintea unei ființe gânditoare Acest prim concept fie reprezintă de fapt pentru noi esența lucrului, fie altceva În primul caz, este o reprezentare a esenței, dar nu esența însăși; în al doilea caz nu este nici măcar o reprezentare a esenței, cu atât mai puțin esența însăși Ce se câștigă în acest fel prin împărțirea esenței unui lucru într-o esență logică și o esență reală? Primul nu este nici măcar esența Unele diviziuni sună foarte învățate și chibzuite, dar dacă le luați în considerare mai precis, nu spun nimic Ar fi de dorit ca toate științele să se elibereze de astfel de lucruri inutile Nu trebuie să ne oprim și asupra definițiilor atributului și modurilor, trebuie doar să înțelegem ce loc ocupă raportul în raport cu acestea în funcție de poziție, si aliquid esse ponitur, ponendum etiam sit aliquid, unde intelligitur, cur idem potius sit, quam non sit Rezultă că din ceea ce privește esența ens, nu există deja nimic în ens în sine care ar putea fi considerat ca bază rațională a esenței, cu alte cuvinte, pentru esență - nu există o bază rațională internă - aceasta este ultima lucru care se poate spune despre "ceva") Dar, pe de altă parte, întrucât lucrul este considerat în sine, el conține în esența sa baza atât a atributelor, cât și a modurilor, iar apoi în lucru, a cărui bază, în ultimă instanță, nu poate fi redusă la esență, trebuie își are baza în

ceva din afara acestui lucru De aici rezultă unele distincții în caracterul atributelor și modurilor, precum și în caracterul necesității inerente acestora, ca expresie a necesității conținute în ens, ca adevăr (veritas) și ca ratio Această înțelegere filozofică pozitivă a esenței "sau a formei" poate fi numită doctrină transcendentală obiectivă, în contrast cu alterarea negativă pe care a suferit-o transcendentalismul lui Kant pentru a deveni subiectivism Cel mai trist rezultat al subiectivismului este dispariția înțelegerii obiective a lui " esență sau formă" deoarece sensul obiectiv al unei baze raționale și, în consecință, posibilitatea unei explicații din aceasta) Ont § , cur essentialia enti iiTSunt, ratio intrinseca nulla datur Biblioteca "Runivers" G SH P E T Este baza atributelor care se află direct în esența x), dar baza modurilor poate fi cuprinsă și în esență, astfel încât modurile în acest caz și datorită acesteia intră ele însele în compoziția atributelor Pentru a prezenta clar acest lucru, este necesar să se facă o distincție între posibilitatea pură a modurilor π și împlinirea (complementum, §) a acesteia, adică, între posibilitate și existență (possibilitas și existentia sive actualitas) Apoi vom găsi baza rațională a posibilității lor fie în alte moduri, fie direct în esență, ca pentru atribute, și baza rațională a actualității fie în moduri anterioare, fie în ceva (în ente) altul, i e în alt lucru decât cel la care ne referim modurile luate în considerare) În consecință, posibilitatea modurilor, a căror bază este conținută în esență, trebuie atribuită atributelor, iar posibilitatea modurilor, a căror bază se află în alte moduri, trebuie atribuită numărului de moduri) Ne vom permite să rezumam tot ceea ce s-a spus în următoarea schemă: esențiale - rațiunii intrinseci nu i se dă atribute - rațiunea este conținută în esențiale sistemul este cuprins în esențiale (inter motivul este conținut în alte moduri (referindu-se la numărul de moduri) În modurile precedente, rațiunea este conținută într-o ființă diferită de cea în care există, sau într-o ființă exterioară) conti· fiind moduri în posibilitate atribute la care se face referire) în actualitate *) Ib § T , De ce există atributele, un motiv suficient este conținut în esențial) Ib § , De ce modurile pot exista, un motiv suficient este cuprins în esenţial; dar de ce se insinuează de fapt rațiunea, fie în moduri precedente, fie într-o ființă diferită de cea în care există, fie în mai multe astfel de ființe, fie de dragul de a fi împărțită în moduri precedente, parțial într-o ființă diferită de aceea în care ele există, sau în mai multe pentru a fi căutate și la alte ființe) Ib § , Posibilitatea modurilor, a căror rațiune este cuprinsă în esențial, trebuie menționată printre atribute § Dacă un motiv suficient pentru care modurile pot exista este cuprins în alte moduri; posibilitatea lor de a se referi la numărul de căi *) Ib § Trebuie să numim exterioare acele entităţi care sunt diferite de o altă dată ființă, respectând, desigur, această ființă, aşa cum ne referim la ele în orice fel Biblioteca "Runiverse" КЪ ИСТОРИИ РАЦИОНАЛИЗМА XVШ-ГО ВЪКА Din această schemă, sensul doctrinei lui Wolff a raportului ca bază rațională devine destul de clar, dar întrebarea nu este epuizată de aceasta, întrucât este ultima diviziune care lasă încă deschisă problema rolului și locului raportului în cazul unei relaţii între două sau mai multe lucruri diferite Acest punct sugerează deja fără echivoc că tocmai în el trebuie să vedem trecerea la doctrina cauzei, cauza Totuși, înainte de a trece la acesta din urmă, considerăm util, pentru claritatea întregii doctrine în ansamblu, să ne oprim asupra unei analize a caracterului ens-ului însuși, întrucât este purtătorul acelui adevăr sau necesitate în care se află o bază rezonabilă vedem Întrucât

vorbim despre ob ens, despre un lucru care există, necesitatea pe care o luăm în considerare nu este o necesitate in abstracto sau o necesitate logică, ci este întotdeauna o necesitate a lucrului însuși în existența lui posibilă Referitor la lucru, pe baza propoziției, care decurge direct din principiul contradicției, că A nu poate fi și nu poate fi în același timp, putem spune că în timp ce lucrul este, trebuie să fie j) Principiul rațiunii, pe de altă parte, ne dezvăluie mai mult decât atât, ne face să înțelegem de ce un lucru trebuie mâncat cât timp este (§) Totuși, această necesitate nu decurge, așa cum s-ar putea crede dintr-o bază rațională, ci, așa cum am văzut deja, această necesitate este predestinarea sau determinismul lui B prin M Baza rațională face posibil doar înțelegerea de ce B există datorită la A (§), adică -e o bază rezonabilă este, așa cum ar fi, un sens inclus în necesitatea determinării În orice caz, este fără îndoială că rațiunea rațională nu este sursa acestei necesități (§), ci, dimpotrivă, ea este sau poate fi găsită numai acolo unde există deja o necesitate Am văzut că raţiunea, în ultimă instanţă, atâta timp cât este în sine, nu este altceva decât esenţă, astfel că luarea în considerare a raţiunii presupune întotdeauna considerarea esenţei Și ne-am putea opri aici dacă nu s-ar dovedi că o bază rezonabilă poate fi !) Ib § , Quodlibet, dum est, necessario est Biblioteca "Runivers" G SH P E T se văd și ab alio, externo, ente Dar o asemenea extindere a sursei rațiunii este și o indicație a unui alt fel de necesitate, care nu stă în esență, ci constă în determinabilitatea unui lucru de către alt lucru Cu alte cuvinte, în considerarea duală a unui lucru, ca lucru în sine, sau ca lucru în determinarea lui de către un alt lucru, stă sursa diviziunii însăși a necesității și, în consecință, a naturii unei baze raționale Și anume, a considera un lucru în sine sau în mod absolut (res in se aut absolute) duce la o necesitate absolută, în timp ce a-l considera în condiții date (sub data conditione) sau în ipoteză duce la o necesitate ipotetică (§§ -) Astfel, necesitatea care se naște din esența unui lucru este o necesitate absolută, iar ceea ce se obține din altă sursă este o necesitate ipotetică *) Ghidați de schema pe care am prezentat-o, nu este dificil să urmărim mai departe unde apare această întrebare a unei noi surse de necesitate și cum apare ea Este evident că esența lucrurilor (esseii-tiae rerum), precum și atributele (attributa rerum), sunt absolut necesare; la fel este şi posibilitatea modurilor, întrucât raţiunea lor constă în esenţa sau atributele lor) Dar în măsura în care baza lor rațională are o altă origine, necesitatea lor devine astfel ipotetică, chiar și în ceea ce privește posibilitatea lor (§§ -) În ceea ce privește existența sau actualitatea lor, aici întrebarea devine mai complicată, întrucât se pune problema dacă un astfel de lucru, ens, poate exista deloc, în esența căruia ar exista o bază rațională pentru existența lui, deoarece numai în această condiție s-ar putea vorbi de necesitate absolută existenţa unui lucru Wolf in alt loc, in teologia naturala, dovedeste ca numai su *) Мейеръ опредѣляетъ слѣд обр : "Dacă acum cineva prinde un lucru, dar nu împreună cu alte lucruri, cu excepția lui, sau dacă nu vedeți pe temeiurile și consecințele lui care sunt excepțiile sale, atunci îl privim înaintea lui însuși" Metaf* § ( ) Ont, § , Necesitatea absolută este, care ex essentia entis oritur; quae vero aliunde provenienta, nonnisi hypothetica) Cp §§ - - , ■ Îndepărtați "Păstorul" КЪ ИСТОРІИ РАЦІОНАЛИЗМА XVШ-ГО ВѢКА existenţa lui Dumnezeu are o bază raţională în esenţa sa şi de aceea numai lui i se poate atribui o necesitate raţională a existenţei) Dar atunci chestiunea împărțirii entiilor din punctul de vedere al necesității existenței lor are doar o

valoare teoretică, care, însă, nu își pierde deloc semnificația pentru soluționarea întrebării noastre despre un alt izvor de necesitate Cum să arăți aceeași schemă, trebuie căutată în prezența unui alt lucru Prin urmare, devine posibil să se vorbească despre un lucru necesar, ens necessarium, a cărui existență este necesară și care are o bază rațională pentru el în esență, și despre un lucru accidental sau de contact, ens contingens, ă) a cărui bază rațională se află în afara ei, în alt lucru) Deci, de exemplu, căldura unei pietre cauzată de razele soarelui este o necesitate ipotetică; oamenii, descendenți din părinți, sunt lucruri întâmplătoare; etc Revenind la propoziția de la care am plecat, că fiecare lucru, în timp ce există, trebuie să existe, putem acum să introducem mai multă precizie în el, spunând că, întrucât vorbim despre un lucru accidental, de contact, existența lui doar ipotetic necesar (§) Dar ținând cont și de faptul că necesitatea absolută a existenței, așa cum decurge din esență, este inerentă numai lui Dumnezeu, avem dreptul să spunem că orice existență finită și empirică este necesară doar ipotetic, adică determinat de un alt lucru sau dependent) de un alt lucru Numai așa ajungem în sfârșit la *) Mier Ont §) Traducerea termenului contingens prin "accidental" este corectă, deoarece în "caz" există ideea de coincidență, copulație, contact, dar nu este exactă, deoarece are ideea de aventură sau șansă Compară Wolf, Log § , mutabilia, quae enti insunt, nec per essentialia determinantul, Modos appellare soleo;Scholastici accidents appellare soient, sed predicabile, et nonnunquam accidents separabile) Ont § - , O ființă este contingentă deoarece are un motiv suficient pentru existența ei în afara ei înșiși într-o altă ființă, sau într-adevăr într-o ființă diferită de ea însăși) Cap Pe t § Se spune că unul care este A este dependent de celălalt qtlatenus al ei, deoarece A însuși nu există, motivul este cuprins în acest celălalt B Biblioteca "Runiverse" G Ш П Е Т Ъ acceptarea cauzei, cauza Lucrurile aleatorii au o bază rațională pentru existența lor într-un alt lucru, existența lui, așadar, depinde de acesta din urmă, care, prin urmare, este considerat ca sursă (principium), dar sursa existenței nu este, după Wolff, nimic mai mult decât o cauza Prin urmare, el are o propoziție care spune: ceea ce există întâmplător este cauzat de o cauză productivă) Este necesar să urmărim modul în care Wolff derivă însuși conceptul de cauză O sursă sau început, după Wolff, este acela care conține baza rațională a altor), adică este un eus (cf ξ *)> care conține baza rațională a altui ens, de exemplu, tatăl este sursa fiului, căldura soarelui este sursa vieții plantelor Dar, după cum am văzut, deoarece este o bază rațională, poate fi baza posibilității și baza existenței și, în consecință, se face împărțirea surselor care conțin aceste diferite tipuri de rațiune Începutul, care conține baza rațională a posibilității, este sursa ființei, iar care conține baza existenței, sau actualitatea, este sursa apariției) Baza rațională a posibilității, așa cum știm, este conținută în esență, prin urmare esența este sursa ființei, de exemplu, esența unei pietre este sursa faptului că o piatră poate percepe căldura în sine, adică aceasta este sursa de căldură în piatră Dar pentru ca aceasta caldura sa existe in actu, piatra trebuie sa fie expusa focului sau razelor soarelui Prin urmare, în timp ce esența este sursa existenței modurilor, alte moduri precedente și lucruri diferite de aceasta sunt sursele apariției modurilor)) Ont § Ceea ce există contingent este produs de o anumită cauză eficientă) Ib § Ceea ce conţine în sine raţiunea altuia se numeşte principiu Cp Meier, Metaph § , "Nemlich wir versichten den Grund von Principium, oder wie man dieses Wort auf deutsch geben kan,

die Quelle" usf) Ib § Dacă un principiu conţine în sine principiul posibilităţii altuia, se spune că este un principiu, dar dacă conţine principiul actualităţii, se numeşte principiu fienian) Ib § , esențialele sunt principiul ființei modurilor, dar alte moduri precedând și fiind diferite de cel în care ele însele există sunt principiile de a face moduri Biblioteca "Runiverse" КЪ ИСТОРИИ РАЦИОНАЛИЗМА ХVПI-ГО ВЪКА Alături de această împărțire a izvoarelor, Wolff dă o alta, conform căreia sursa internă, ca ceea ce există în ceea ce a început, diferă de sursa externă, ca ceea ce există în afara a ceea ce a început Deci, de exemplu, principium essendi casei este materialul din care a fost construita; datorită materiei a devenit posibil, iar dacă va fi distrusă, atunci va fi distrusă și casa; ea există în el și constituie sursa lui interioară Arhitectul, principium fiendi al casei, de către care casa este construită in actu, există în afara casei și constituie sursa ei exterioară Exemplul lui Wolff este suficient de clar în sine, dar compararea lui dintre această diviziune cu cea anterioară poate duce la înțelegerea greșită a faptului că cele două diviziuni sunt destul de consistente una cu cealaltă Cu toate acestea, dacă acesta ar fi cazul, Wolf nu ar fi omis să-l sublinieze el însuși Pentru o înțelegere corectă a corelației acestor diviziuni, nu trebuie să pierdeți din vedere definiția generală, conform căreia există o sursă, aceea care conține o bază rezonabilă pentru alta În consecință, materia, numai în sensuri diferite, poate fi recunoscută ca sursă a ființei și sursă internă Și anume, ca sursă care conține posibilitatea altuia, ea este ea însăși un alt ens, dar în același timp se numără printre esențialele casei, i e odată apare în sensul său empiric, cealaltă dată în idealul său Prin urmare, împărțirea surselor în interne și externe trebuie înțeleasă în primul rând în sens empiric, în timp ce în special pr essendi poate si mai presus de toate are sensul idealului) Această distincție trebuie să fie clară) b § Principiul intern este cel care există în principat Dar principiul este exterior, ceea ce există în afara principiului) Pr fiendi ca moment ideal, în sensul întregii doctrine a lui Wolff, poate avea loc în singurul caz în care este vorba despre Dumnezeu, întrucât Dumnezeu este singurul ens a cărui esență îi aparține existența Prin urmare, deja, pr externam nu poate fi la fel ca pr fiendi Dar, pe de altă parte, possibilitas, deși are baza sa rațională, în cele din urmă, în essentialia, este totuși cuprinsă în aliis modibus Prin urmare, după înțelesul exact al § (Ens unum A dicitur dependens ab altero B, quatenus ejus quod ipsi A inexistit, ratio in hoc altero B continetur) aici vorbim despre "un A" și "altul B" și aceasta este o condiție a disponibilității sursei (Principium dicitur id, quod in se Biblioteca "Runivers" G ŞHLET a înțelege, pentru a nu cădea în neînțelegeri în înțelegerea următoarei sarcini de determinare a cauzei O cauză, după Wolff, este o sursă de care depinde existența unui alt lucru distinct de sursă, atât existența în general, cât și existența determinată dată x) De exemplu, existența unei case depinde de arhitect, care este un lucru distinct de casă și de aceea se numește cauza ei; dar materia din care este construită casa conține baza rațională a existenței sale, prin urmare, este sursa casei și, prin urmare, existența ei depinde de ea ca cauză Dar, deoarece un principiu poate fi intern sau extern, cauzele sunt în consecință distinse ca interne și externe Arhitectul este cauza exterioară a clădirii, materia este cea interioară (§) Când avem de-a face cu acțiunea combinată a mai multor cauze, i e când existența unui lucru depinde de multe alte lucruri (a rebus pluribus aliis), vorbim de cauze ca fiind alăturate (concausae §), prin care

fie aparțin unor genuri diferite (arhitectul și materia ca co-cauze ale unei clădiri: arhitect) este o cauză efectivă, materie - material) sau la un fel (arhitect și muncitori - la o cauză efectivă) Nu este nevoie să intrăm într-o analiză suplimentară a doctrinei lui Wolff despre cauză în formele sale separate; s-a spus suficient pentru a asigura, atât în distincția fundamentală a lui Wolff între conceptele de rațiune și rațiune, cât și în acest sens real, legătura care există între ele Wolff însuși a formulat pe scurt acesta din urmă cu o claritate exhaustivă Motivul, ca sursă, conține o bază rezonabilă pentru existență continet rationem alterius, §) În general, aici sensul deducției lui Wolf este clar, deși nu diferă în distincția sa de diviziuni x) Ont § , Causa Est Principiuni, a quo Existentia Sive Actualitas Enterius Ab Ipso Diversi Depender, Tuni Quatenus Existit, Tuni Quatenus Tale EXI-STIT -Velf dă sensul adăugând motivele definiției, deci, prin mong, o astfel de definiție este cel mai larg, nu numai că determină cauza efectivă, ci și cauzele formale, finale și materiale, a căror totalitate creează că lucrul este tocmai poveste mier Secțiunea Biblioteca Runiverse LA ISTORIA RAȚIONALISMULUI HVPI-TH WƀKA lucruri, dar asta nu înseamnă că conceptul de cauză este mai larg decât conceptul de bază rațională, deoarece aceasta din urmă constă, pe de altă parte, în esența unui lucru Dar tocmai din aceleași motive, nu se poate spune că o bază rezonabilă este mai largă decât un motiv Nu se mai poate afirma identitatea între ei: acestea sunt concepte de două feluri diferite Și numai în măsura în care cauza este sursa, adică conţine o bază rezonabilă, se poate spune că aplicarea unei baze rezonabile este mai largă decât aplicarea conceptului de raţiune Cu alte cuvinte, întrucât baza rațională este sursa explicației, trebuie să distingem strict între două feluri ale acestora din urmă: din esență și din lucrurile exterioare Explicația "din alte lucruri" are deci loc în măsura în care baza rațională este cuprinsă în motivul, iar o asemenea explicație poate fi numită și cauzală explicație, întrucât Wolff, urmând exemplul scolasticii, numește baza rațională, care este în cauză, causalitas (§ , de exemplu, la arhitect ca cauză) a clădirii, cauzalitatea este acțiunile minții sale, formând ideea clădirii, precum și acțiunile sale exterioare care vizează implementarea acestei sarcini; atributele și esența materiei, din care posibilitatea de a construi un cladirea este inteles, sunt si causalitas) se intelege de ce cauzatul exista, sau exista intr-un anumit fel) Rezultatele generale ale comparației doctrinei lui Wolff despre raport și cauza ni se par posibil de formulat în următoarele prevederi: Raportul indică prezența unei legături necesare, o legătură în adevăr însuși, cauza are loc și în accidental, în domeniul actualului; raportul se găsește în esența lucrului însuși, cauza - în afara lui, în alt lucru; raportul este conținut în sursă, cauza este ea însăși sursa; raportul poate fi cuprins *) O propoziție de importanță fundamentală, ignorând care este punctul cel mai slab din filosofia și logica științei matematice Biblioteca "Runivers" treizeci G SH P E T in causa (causalitas scolastici), dar nu cauza in ratio; raportul este principiul explicației, cauza este acțiunea, scopul, forma și materia; raportul este o explicație în sine, o cauză numai în măsura în care are ca sursă raportul; raportul își are corelatul în ratiocinatio, causa în acțiune; raportul caracterizează cunoștințele filozofice, cauza - empiric; raportul necesită pentru dezvăluirea sa activitatea intelectului, cauza, experiența; raportul este "ideea" conținută în lucru, cauza este lucrul însuși; raportul se înțelege a priori, cauza a posteriori *); raportul indică momentul ideal, cauza realitatea empirică Pentru o

înțelegere corectă a sensului acestor comparații, trebuie avut în vedere că niciuna dintre ele nu are un caracter absolut, ci indică mai degrabă o opoziție în tendința lui Wolff de a separa raportul și cauza Înțelegerea cea mai eronată, așadar, ar fi aceea care ar dori să ipostazeze ambele concepte ca caracteristici a două lumi rupte una de cealaltă - idee care duce la reproșul obișnuit la raționalism că își pune ca sarcină "derivarea" relaţiile lumii reale din poziţiile a priori ale raţiunii Dimpotrivă, dacă avem în vedere definiția complet generală a ens din care pornește Wolff, trebuie să admitem că raportul, ca bază rațională, este văzut de noi nu numai în domeniul relațiilor și construcțiilor ideale, ci și în tărâmul realității Ieșind din domeniul relațiilor și al obiectelor ideale, putem spune direct că raportul, ca abilitate, nu este altceva decât descoperirea unui moment ideal, rezonabil, în realitatea însăși - și aceasta este una dintre trăsăturile esențiale ale raționalismului - meritul lui Wolf, ca un interpret general recunoscut al raționalismului prin aceea că a fost capabil să arate acest lucru cu cea mai mare claritate Pe scurt, esența raționalismului, așa cum se găsește în doctrina raportului a lui Wolff - și, în contrast cu raționalismul panlogistic, - În mod corespunzător, se poate vorbi despre facultatea raportului drept ratio pura, rațiune pură, dacă este vorba de a lua în considerare o bază rezonabilă în definiții și axiome a priori necondiționate, dar luarea în considerare a raportului în cauza privează astfel această sursă de puritatea ei necondiționată (cf Ps emp §§ -) Biblioteca "Runivers" LA ISTORIA RATIONALISMULUI SECOLULUI AL XVIII-lea nu atât în faptul că pentru el rațiunea este reală (psihologic), cât în faptul că realitatea este rezonabilă Și în asta trebuie să vezi un pozitiv, ob- caracterul obiectiv şi transcendental *) al acestei filozofii Desigur, motivul psihologic în sine este valabil pentru Wolff, deoarece dezvăluie și raționalitatea transcendentală, adică Rațiunea psihologică, ca obiect, conține o bază rațională obiectivă, deoarece pentru o afirmare diferită a realității rațiunii nu trebuie neapărat să fii raționalist Cu o definiție atât de largă a filozofiei transcendentale, trebuie recunoscut că critica lui Kant, ca orice subiectivism, își îngustează excesiv și chiar denaturează adevăratele sarcini, văzând baza rațională a realității în metodele cunoașterii ei și privând astfel rațiunea însăși de raționalul baza realității și, prin urmare, dar legătura ei rezonabilă cu x) În prezent, acest concept a primit o semnificație mai restrânsă, întrucât este asociat doar cu filosofia lui Kant, astfel încât, aplicată lui Wolf, o astfel de caracterizare nu ar provoca neînțelegeri Dar trebuie avut în vedere că Kant însuși vede conținutul transcendentalului "în posibilitatea cunoașterii" (Kg d V B S o cf Cohen, Kommentar, S), definiție care este cea generală Problema interpretării subiective sau obiective a condițiilor acestei posibilități este, așadar, deja o a doua întrebare Iar Kant însuși nu putea să aibă în vedere decât o ontologie raționalistă în cuvintele: "Cel mai înalt concept, cu care se obișnuiește să se înceapă filozofia transcendentală, este de obicei o împărțire în posibil și imposibil" (B S) Propria sa înțelegere apare numai atunci când declară, că cuvântul transcendental nu înseamnă niciodată pentru mine raportul cunoașterii noastre cu lucrurile, ci numai cu facultatea cognitivă" (Proleg § , Nota III) Dimpotrivă, în raționalism, considerația transcendentală este considerație în esență (im Weseii) mier Meier, Metaph , §§ , Prin urmare, adevărul metafizic este obiectiv și pentru raționalism Ea, ca și a lui Kant, constă în acordul cunoștințelor noastre cu principii a priori, dar nu în sensul lor subiectiv, ci în sensul lor obiectiv,

ontologic "Worn Besteht Also Die Metaphysisce Wahrheit?" Întreabă Meyer, "Wir Sagen, in Der Ubereinstimmung Der SacheMe Den Allgemeinen Grundsen Der Menschli-ChenNntniss , das ist, Mit Dem Satze des Widerspruchs und des Zureichen-Den Grundes, (Metaph Grundes, §) Cu toate acestea, nu se poate nega că binecunoscutul "subiectivism" a fost, de asemenea, inerent filozofiei raționaliste, cu ideea sa despre funcțiile înnăscute ale cunoașterii O astfel de combinație este remarcată în mod deosebit de Meyer în cuvintele citate de noi din Metafizica sa § , vezi mai sus, p pr Biblioteca "Runivers" G SHLET ultimul A țese din tine însuți o bază rațională pentru realitate înseamnă a te renunța la baza rațională care este inerentă întregii realități Copernicus Koenigsbergian reușește acest lucru, dar asta i-a fost străin lui Wolff Lui Wolff i se poate reproșa că a aruncat problema chiar de la început, luând ca soluție depunerea ei, deci nu i-a văzut dificultățile, dar, pe de altă parte, nu a avut acea contradicție internă cu care începe Kant, oscilând între iluzionismul complet și dualismul dublu (fenomen și lucru în sine, formă și materie) Acele neînțelegeri care sunt de obicei asociate cu interpretarea filozofiei raționaliste - și care încep să dobândească forța tradiției - le datorăm în mare măsură lipsei de înțelegere a învățăturii lui Wolf, atât din partea adepților săi, cât și din partea a adversarilor săi Cea mai periculoasă în acest sens este acea abatere a gândirii în care se pierde semnificația obiectivă a unei baze raționale și unde rațiunea, ca facultate, este proclamată a fi adevăratul început al filosofiei Prin urmare, filosofia lui Kant este sursa cea mai vie a oricărui fel de eroare legată de o astfel de gândire Dar limitându-ne atenția exclusiv la principiul rațiunii în raționalism și restrângând în consecință întreaga problemă a raționalismului, avem tendința de a vedea sursa distorsiunii sensului ontologic al acestui principiu, așa cum este dat de Wolff, pe de o parte , în critica lui Crusius, iar pe de altă parte, în interpretarea lui Rey -marusa - mai ales, desigur, ultimul *) Dar opinia lui Kant a avut cea mai mare influență , pe care a adoptat-o probabil de la Darius și Reimarus, dar a dezvoltat de el și mai departe, opinia lui Kant, care a întunecat și mai mult problema introducând în ea îndoielile lui Hume și aprobând categoric ideea nereușită a lui Kant Reimarus, că principiul rațiunii suficiente are valoare exclusiv logică Cu o lovitură, Kant a reușit í) Pentru că, în Crusius, clasificarea sa complexă a rațiunii lasă loc unei interpretări foarte ample a diferitelor tipuri de ea, în special în ceea ce privește problema relației dintre ceea ce el numește rațiune reală și ideală mier § loj al lui Ausfürliche Abhandlung" vom Zureichenden Grande Aufl Lpz, Σ (Prima ediție a traducerii germane, realizată de Krausen, a apărut în) Biblioteca "Runivers" LA ISTORIA RAȚIONALISMULUI A SECOLELE XVIII-ΓΟ pentru a obține două rezultate: i) rațiunea a fost retrasă din realitate,) explicația din esență a fost distrusă și a rămas doar explicația din cauze externe Problema explicației este o întrebare centrală în logica științelor empirice, prin urmare, considerăm că este permis să ne oprim mai în detaliu pe a afla cum a pătruns viziunea greșită a doctrinei lui Wolff despre o bază rațională în istoria modernă a filosofiei În Nova dilucidario, Kant, urmând lui Crusius, numește principiul rațiunii suficiente principiul rațiunii determinante (pr rationis determinantis) și distinge două tipuri de ea: ratio antecedenter determinans și ratior consequeter determinans J) Primul tip de fundație poate fi numit și ratio Cur sive ratio essendi vel fiendi, al doilea ratio Quod sive cognoscendi Lăsând deoparte "velul" nedefinit al lui Kant între baza ființei și apariție, subtil distins de

Wolff ca bază a posibilității și actualității, atunci diviziunea lui Kant este pe deplin compatibilă cu diviziunea mai profundă a tipurilor de baze raționale a lui Wolf, deoarece, deși Wolff nu este definit zboară drept, - ca Crusius, - ratio cognoscendi prin ratio quod, dar o definește ca o propoziție din care se înțelege adevărul unei alte propoziții,) nu este mai puțin evident că și pentru el propoziția quod ar trebui să servească drept baza reală a cunoașterii Dar mai departe, atunci când Kant stabilește propoziția: Exsistcntiae suae ratiom aliquid habere in se ipso, absonum est (Prop VI), Wolff nu ar fi de acord cu el, deoarece- *) Principiorum primorum cognitionis metaphysicae nova dilucidatio ' citez din prima ed Gartenstein B III - Kant spune de fapt "Crusuim assentientem" numai în raport cu termenul determinans (S); s , în special § XXXIII -Markardt încearcă să stabilească limitele influenţei lui Crusius asupra lui Kant printr-o analiză detaliată a scrierilor c-critice ale lui Kant A Mag-quardt, Kant und Crusius Kiel Considerațiile autorului despre abaterile lui Kant în direcția "filozofiei leibniz-wolfiene" nu sunt exacte, s-ar putea vorbi mai degrabă de abaterea lui Kant în direcția unor epigoni ale Wolfianismului") Ont § Principiul cunoaşterii se numeşte propoziţie, prin care se înţelege adevărul propoziţiei altuia Вопросы философии, кн Biblioteca "Runiverse" G ШЛЕТЪ după cum am subliniat, Wolf a permis lui Dumnezeu acest tip de posibilitate*) Dar aici rezultă că Kant fie nu l-a înțeles, fie l-a ignorat pe Wolff, deoarece în demonstrarea acestei propoziții el trece în tăcere singurul caz, potrivit lui Wolff, când ratio existcntiae poate fi cuprins în esscntia și, fără nicio excepție, identifică ratio existcntiae cu raţiunea, causa *) Dar ratio se transformă în cele din urmă în cauza pentru el atunci când își dă noua dovadă a principiului rațiunii suficiente, ceea ce înseamnă, printre altele, eliminarea petitio principii a lui Wolff-Baumgarten) Ca corolar al pozitiei conform careia tot ceea ce exista contingent nu se poate lipsi de un motiv pentru aceasta existenta, Kant stabileste ca numai existenta contingenta are nevoie de un motiv determinant si, in consecinta, principiul ratiunii suficiente nu are o semnificatie atat de universala incat sa se poata extinde la totalitatea lucrurilor posibile) Și după cum arată clar afirmațiile ulterioare ale lui Kant (Prop XII), sfera sa coincide perfect cu cea a schimbării, mișcării și interacțiunii, care presupun o relație reală de cauzalitate Această restricție elimină astfel raportul, care se află în esența unui lucru și, în general, posibilitatea explicației din esență: raportul se referă numai la tărâmul existenței, actualitas, toate explicațiile devin omogene în caracterul lor logic, la fel ca toate cauzele și efectele sunt formal omogene Referitor la disertația lui Kant luată în considerare, K Fischer * *) notează că "Kant diferă Kant, de fapt, avea nevoie de propoziția de mai sus pentru a respinge argumentul ontologic cartezian Dar nu ne propunem să decidem întrebarea cine are dreptate, ne interesează dovada lui Kant nu din această parte, ci doar din punctul indicat în text *) O Cu S IJ Quicquid enim ratiom exsistentiae alicujus rei in se continet, hujus causa est) Din nou, propria gândire a lui Kant este îndreptată de un alt scop, o polemică cu Crusius asupra chestiunii cauzalității reale, dar noi входять только проследіть какъ подъ рукама К нта испраяется вольфовскии rațiunea și rațiunea *) Recuzită VШ (S) că existența unei rațiuni determinante are nevoie de un firmament, singurul lucru absolut necesar scutit de această lege; În plus, nu se admite că principiul este într-un sens general, astfel încât universul tuturor lucrurilor posibile este inclus în guvern) S) K Fisher, Im Kant Ch I SPb Str Biblioteca "Runiverse" KЪ

ИСТОРИИ РАЦИОНАЛИЗМА XVШ-ГО ВѢКА se așteaptă la baza cunoașterii și la baza lucrului, dar în cea din urmă el încă nu face distincția între bază și cauză (justificare și cauză), baza logică și reală, "așa poate fi, dar nu există nicio îndoială că Kant nu a mai făcut distincția între o bază rezonabilă și cauză Prin urmare, considerăm mai important nu ceea ce, după cum notează Fischer, Kant atribuie proprietăți logice fundației reale, ci faptul că el, după cum reiese din sensul întregii sale lucrări, respinge doar fundamentul rațional, care identifică fundamentul cu cauza unor schimbări și mișcări reale Acestea aceasta înseamnă că numai pentru că baza internă în substanță nu poate provoca schimbări reale în ea, ea este în general ștearsă de Kant din baza determinantă, care se reduce astfel în întregime la acțiunea cauzelor externe - Kant face pasul următor în lucrarea sa asupra cantităților negative, * * * * * *) unde face o distincție între temeiurile logice și cele reale Ideea și sensul unui motiv real aici amintesc foarte mult de îndoielile lui Hume, dar interpretarea doctrinei raționaliste a cauzalității pe care o dă Hume nu este mai puțin remarcabilă aici) *) Acest lucru se exprimă foarte clar în următoarele cuvinte ale lui Kant: "Von eineni Satze kann ich wohl sagen, er habe den Grund (den logischen) seiner Wahrheit in sich selbst, weil der Begriff des Subiecte etwas Anderes, alsder des Pradicats este, și din aceasta poate conține motivul; împotriva dacă eu nu permite să se presupună alt motiv pentru existența unui lucru decât acest lucru însuși, vreau să spun prin asta că nu mai are niciun motiv real " Despre o descoperire Hartenstein, B III, p) Încercați să introduceți mânerul Bt în măreția negativă din înțelepciunea lumii Первое изд Гартенштейна TI) miercuri Híñeme Problema cauzalității în Hume și Kant Kiev Pg - Problema timpului influenței lui Hume asupra lui Kant și a gradului acestei influențe este, în general, o întrebare extrem de secundară pentru filozofie, dar ei continuă să argumenteze despre ea nu mai puțin Poate cel mai bun lucru care ar putea fi făcut pentru a rezolva această dispută este să comparați vizual expresiile și gândurile corespunzătoare ale lui Hume și Kant, realizate de L Robinson, Historical and Philosophical Etudes Emisiune I Sankt Petersburg , p urm Și totuși, după părerea mea, generalitatea extraordinară a locurilor comparate nu dă încă un răspuns decisiv la îndoielile care apar, dar, pe de altă parte, este perfect clar că ceea ce este cu adevărat important în această dispută se rezolvă în afară de acesta Mai exact, mă refer la întrebarea: cum a apărut convingerea că o teorie empirică sau inductivă a cauzalității nu poate fi o justificare pentru principiul cauzalității? Yumo și Kanto-filologic · Biblioteca "Runivers" g t și e t ъ Sensul acestei interpretări se rezumă la faptul că, conform învățăturii raționalismului, consecința este derivată de la fundamentul ei, ca semn al conceptului din acesta din urmă Că o astfel de interpretare nu corespunde raționalismului, așa cum a fost stabilit în învățăturile lui Wolff, este evident din expunerea anterioară a învățăturilor sale Dar pentru Kant, care și-a pierdut sensul rado-ului lui Wolf și mai devreme, această interpretare s-a dovedit a fi foarte potrivită și o reproduce în întregime Pe de altă parte, Kant a acceptat și interpretarea principiului Wolffian al rațiunii suficiente pe care i-a dat-o Daries și Raimarus, adică interpretarea lui ca principiu exclusiv logic Ca urmare, Kant ajunge la noua sa împărţire a fundamentului în fundamente logice şi reale) "Înțeleg foarte bine", spune el, "cum de cercetare-urme este inutilă aici pentru simplul motiv că ideea lui Leibniz despre insuficiența inducției empirice în scopul indicat (par exemplificare, quand on s'attend qu'il y aura jour

demain , on agit en Empirique par ce que cela s'est toujours tait ainsi jusqu'ici) a fost ferm adoptată de raţionalism De exemplu Meier, Metaph , § , "Es ist wahr, man kann nicht alle mõgliche Dinge erfahren, und auch nicht aile Gründe, und also kann man freylich die Allgemeinheit dieser AVahrheit aus der Erfahrung niemals beweisen* Paulsen vede și influența lui Reimarus asupra lui Kant în articolul luat în considerare K Fischer (O S , p nota) încearcă să elimine această presupunere, dar chiar dacă are dreptate în acel exemplu special asupra căruia Paulsen și Fischer se opresc, aceasta nu exclude deloc posibilitatea unei influențe generale a lui Reimarus Insist asupra influenței lui Reimarus și, în special, a lui Darius - pe care Kant îl citează de două ori în Nova dilucidatio - - pentru că ei sunt primii care reduc sensul ontologic al principiilor identității și rațiunii suficiente, așa cum este cazul lui Wolff , la un sens logic formal - care ajunge la concluzia cu Kant (Chiar împărțirea opoziției ca "logică prin contradicție" și "real, adică fără contradicție", în articolul lui Kant Versuch usw , S F , reproduce perfect gândirea lui Darjes Darjes, Vernunft-kunst, § I Cf Ueberweg, System der Logik, § Unul dintre puținii istorici ai filosofiei care au studiat de fapt filosofia secolului al XVIII-lea din surse primare, Ueberweg afirmă: "Der Eklektiker Danes (Vernunítkunst, , § I) stellte Sa zuerst stellte den Widerspruch s , und Reimarus (Vernunftlehre, , §) die "Regel der Einstimmung (principium identitatis") zugleich mit der "Regel des Widerspruchs* ais oberstes Princip an die Spitze der Logik Noch weiter ging in dieser Richtung die subjectivistisch-formal Logik, wie sie sich in Folge der Kantischen Verzweillung an der Erkenbarkeit des wirklichen Seins gestaltete" (System der Logik, §) *) Versuch usw Allgem Anm S fl* Biblioteca "Runivers" LA ISTORIA RATIONALISMULUI SECOLULUI AL XVIII-lea Identitatea se stabilește prin baza după regula identității, deoarece împărțirea conceptelor o regăsește în ea Astfel, necesitatea stă la baza imuabilității etc "Dar cum ceva", continuă el, "poate decurge din altceva, dar nu după regula identității, mi-ar plăcea foarte mult să mi se explice" Astfel, întrebarea bazei reale este formulată în următoarea "forma simplă: cum să înțeleg că pentru că există ceva, există ceva dpyioeh Dacă aceasta a fost într-adevăr influența lui Hume, sau dacă a fost un rezultat firesc al transformării unui principiu ontologic într-unul formal-logic sub influența acelui "număr excesiv de astfel de revizuiri", printre care există "o mulțime de cele ușoare și superficiale", așa cum le caracterizează Erdman J), este o întrebare pentru scopurile noastre în general secundară Este esențial pentru noi doar să înțelegem că tocmai în Kant s-a imprimat brusc înțelegerea greșită a filozofiei lui Wolff, care a trecut apoi ca tradiție în istoria filosofiei · Ținând cont de împărțirea anterioară de către Kant a bazei definitorii în baza ființei și cunoașterii, alăturată lui Crusius, putem presupune că aici vorbim despre același lucru Dar Kant constată acum că împărțirea lui Crusius, fundația ideală și cea reală, este "complet diferită" de diviziunea sa, deoarece fundamentul ideal al lui Crusius este același cu fundamentul cunoașterii; "Și aici este ușor de înțeles", spune Kant, "că dacă văd deja ceva ca fundament, atunci pot deduce o consecință din asta Prin urmare, conform propunerilor sale, vântul de vest este baza reală a norilor de ploaie și, în același timp, baza ideală, astfel încât de aici să pot afla despre ei și să-i ghicesc din timp Dar, conform conceptelor noastre, motivul real nu este niciodată un motiv logic, iar ploaia este pusă în funcție de vânt, nu datorită regulii identității Ultima afirmație a lui Kant este interesantă și importantă și în sensul

că exclude direct posibilitatea de a presupune că, cu "propria sa logică J) , E Erdinann, Grundriss der Geschichte der Philosophie Aulim Bri S - Cu privire la posibilitatea existenţei îndoielii cu privire la influenţa lui Hume, vezi Shpet, Fr Cu §§ și Biblioteca "Runivers" G SH P E T vaniem "revine la raportul Wolffian, deoarece, potrivit lui Wolff, raportul era cuprins în cauza, în timp ce Kant le separă prea brusc Mai degrabă, după cum sa indicat, raportul lui Wolff este acum complet pierdut) Dar ce trebuie înțeles prin bază logică? Prin urmare, nu este o fundație reală, adică nu cauza, nu raportul și nu baza cunoașterii! În astfel de condiții, în opinia noastră, nu are deloc sens Cuvintele lui Kant citate mai sus dau motive de a crede că, prin bază logică, el denotă pur și simplu principiul identității, dar cel puțin, mai târziu, el distinge ambele principii De exemplu, în logica) el plasează "propunerea rațiunii suficiente" ca o propoziție independentă împreună cu "propunerea de contradicție și identitate" și "propoziția exclude *) Înclin să cred că tocmai această distrugere a raportului l-a condus în cele din urmă pe Kant, i) la scepticism, întrucât pentru el ideile de rațiune au doar o valoare regulativă,) la subiectivism, întrucât apercepția transcendentală a devenit principiul judecăților sintetice pentru el Aceasta din urmă este confirmată de explicația pe care o dă în articolul său incomplet despre Academia Prusană de Științe ( ) Welches sind die wirklichen Fortschritte, die Metaphysik seit Leibnitz's und Woli\ Zeiten in Deutschland gemacht hat? (Hrsg v Rink) Hartenstein, B Ili, S În acest articol, în care Kant, fără o modestie nejustificată, vede progresul real* al metafizicii numai în propria sa filozofie, el afirmă că filosofia leibniz-wolfiană "fără știe de sine a rămas întotdeauna doar pe baza logicii"; principalul său dezavantaj este că nu a făcut distincția între judecățile analitice și cele sintetice; poziția unui motiv suficient se poate aplica, în opinia sa, numai logicii, unde are semnificația doar a unei judecăți analitice, ca și când ar avea un sens pentru lucruri, rațiunea dorită nu ar putea fi găsită, iar a afirma că existența unui lucru este o consecință a lui însuși ar fi o incongruență evidentă, care poate fi eliminată doar prin faptul că principiul nostru are o valoare pentru judecățile analitice fi de valoare, i) dacă Kant ar fi dovedit ceea ce BF nu a reușit să demonstreze, și anume că principiul rațiunii suficiente decurge din principiul contradicției,) dacă Kant ar fi dovedit acea judecată ideală cu ajutorul rațiunea rațiunii raționale în lucruri este o metodă de judecată analitică, adică dacă Kant ar fi acordat atenţie acelei trăsături a raportului, pe care nu a observat-o în învăţătura lui Wolff şi dacă nu ar fi înlocuit această trăsătură a raţiunii în sine cu funcţia analitică a raţiunii Kants Logik (Zuerst hrsg v Jâsche, neu-v Kinkel Lpz , p - Biblioteca "Runivers" LA ISTORIA RATIONALISMULUI SECOLULUI AL XVIII-lea maro (!) al treilea " Aici este interpretat ca un "criteriu formal general al adevărului", care nu este altceva decât un "semn logic general al coordonării cunoașterii cu ea însăși", i e "cu abstracție completă din toate obiectele și toate diferențele lor" Un astfel de concept de logică formală, ca concept absolut mjcmoe, și-a arătat deja suficient infructitudinea în întreaga istorie post-kantiană a logicii, nu clarifică deloc întrebarea pe care am pus-o: ce ar trebui înțeles printr-o bază logică? Probabil că Kant însuși nu ar fi răspuns la această întrebare, pentru că mai târziu el identifică pur și simplu poziția unei baze logice suficiente cu baza cunoașterii și, în plus, o definește exact în același mod în care Wolff își definește principiile cunoașterii Într-un articol polemic împotriva lui Eberhard, Kant

distinge între "principiile logice (formale) și transcendentale (materiale) ale cunoașterii"), dându-le o urmă definiție: "Fiecare propoziție trebuie să aibă o bază, acesta este un principiu logic (formal) al cunoașterii, care nu însoțește poziția de contradicție, ci se supune Fiecare lucru trebuie să aibă baza lui, este un principiu transcendental (material) pe care nimeni nu l-a dovedit vreodată din poziția de contradicție (și în general din simple concepte, fără a ține seama de intuiția senzuală) și nu îl va dovedi Aceasta încheie excursia noastră în filosofia kantiană, care a fost menită să arate cum a apărut neînțelegerea raționalismului Wolffian, care este încă popular în prezent A apărut deja printre studenții lui Wolff, dar principalul vinovat în faptul că această neînțelegere trece în istoria filosofiei este Kang, a cărui autoritate are o puternică influență asupra istoricilor secolului al XIX-lea, care de foarte multe ori consideră filozofia secolului al XVIII-lea în iluminarea care i-a fost dată de Kant semnificativ *) Ueber eine Entdeckung, nach der alle neue Kritik der reinen Vemunft durch eine altere entbehrlich gemacht werden soli În ed Hartenstein T IIL, S și urm Secţiunea A "Beweis der objectiven Realitât des Begriffs vom zureichenden Grunde, nach Herrn Eberhard* S f Acestea Kant numește și aici principiul cauzalității "principiul cunoașterii"! Biblioteca "Runivers" G IП П E T b Considerăm că rezultatele tuturor acestora sunt, în primul rând, denaturarea conceptului Wolffian de raport, ca bază rațională, care a dispărut din filosofia secolului al XIX-lea Drept urmare, întregul raționalism al lui Wolff a fost interpretat greșit Dar, în special, sub influența directă a ideii de științe naturale matematice, domnește ideea explicației numai din cauze și condiții externe În sfârșit, rațiunea reală, ca rațiune, causa, se opune principiului "logic" al rațiunii suficiente, care fie trebuie înțeles ca principiu al cunoașterii, ratio quod, fie este complet lipsit de sens Dar cel mai izbitor fapt este că raportul lui Wolff se califică drept ratio cognoscendi! Nu este de mirare că, după o astfel de modificare, filosofia lui Wolff este tratată ca o nonentitate, căreia istoria filozofiei îi poate dedica cel mult - câteva rânduri Yu Mă voi opri doar asupra a două exemple, unde este o chestiune de interes deosebit în problema rațiunii suficiente și a cauzalității În ceea ce privește Istoria generală a filosofiei, sunt convins că până și K Fischer judecă filosofia lui Wolff și Wolffian fie la mâna a doua, fie dezvăluie doar o cunoștință superficială în acest domeniu (Compară, de exemplu, judecata lui complet înșelătoare despre diviziunea Wolffiană a filozofiei raționale și empirice Kant, Partea I, p) prezentarea sa pe două sau trei citate populare din Wolf (Vorlender folosește deja cartea lui Pichler citată mai sus, care, deși nu este perfectă, se bazează pe un studiu real al filozofiei lui Wolff, cu toate acestea raționamentul său este deosebit de primitiv, de exemplu, el riscă să afirme că Introducerea în toate scrierile lui Wolff formează Logic, die aus den einen Satz des Widerspruchs in rein begrifflicher Entwicklung alies ürbige, selbst das Princip des zureichenden Grundes, abzulei-ten sucht! K Vorlander, Geschicbte der Philosophie Aul II L p Aceasta dovedește doar că Vorlender nu a văzut niciodată nici logica lui Wolff, nici ontologia ei În general, Vorlender îl explică pe Wolff conform lui Windelband, iar eroarea de mai sus este ușor de explicat prin faptul că, în spiritul interpretării asimilate din secolul al XIX-lea, aceasta pare destul de logic) Wolf Zeller le expune pe altele mai detaliat, deși nu suficient de distinctiv; Expunerea lui Erdman este complet formalistă; iar cel mai satisfăcător este doar Ueberweg în System der Logik Cassirer, aparent,

amestecă în mod deliberat conceptele de obiectivitate, realitate și realitate (Das Erkenntnisproblem B II Auli Bri S) Biblioteca Runiverse LA ISTORIA RAȚIONALISMULUI SECOLULUI XV Autoritatea lui Kant a fost puternic întărită de autoritatea lui Schopenhauer, "singurul kantian consistent" "Wolff, așadar", spune el *), "a fost primul care a separat clar cele două semnificații principale ale fundației noastre și a contrastat diferența lor Cu toate acestea, el stabilește poziția unui motiv suficient nu încă în logică, așa cum se face acum, ci în ontologie Deși aici, în b, el insistă deja că prevederile bazei suficiente de cunoaștere nu trebuie confundate cu poziția cauzei și efectului, cu toate acestea, el încă nu definește clar diferențele și el însuși permite confuzia, citând aici, în the chapter de ratione sufficiente, γo, ? , , pentru iluminarea principium rationis sufficientis, exemple de cauză și efect, motiv și acțiune, care exemple, dacă ar face distincția menționată, ar trebui date în capitolul de causis al aceleiași lucrări În acest capitol el dă din nou exemple similare și, de asemenea, stabilește din nou principiul cognoscendi (§), care, deși nu este inclus aici, așa cum sa considerat deja mai sus, servește totuși la introducerea unei distincții definite și distincte între acesta și legea cauzalității, care urmează în - Cititorul care a urmărit expunerea anterioară a gândurilor lui Wolff își va da seama imediat în ce măsură Schopenhauer a interpretat greșit ideile lui Wolff Schopenhauer nu stă deloc pe întrebarea ce motive l-au determinat pe Wolff să expună legea rațiunii suficiente în Ontologie, și nu în Logică, "cum se face acum", și fără cel mai mic motiv din partea lui Wolf, el identifică legea de motiv suficient cu pr cognoscendi, explicând faptul că acest principiu este evidențiat ca început independent (§) doar de "amestecuri" lui Wolff însuși Dacă Schopenhauer ar fi privit aici nu prin ochii interpretării care s-a răspândit încă de pe vremea lui Kant, cu greu ar fi fost în stare să se ocupe atât de ușor de conceptul de raport ca bază rațională și cu greu ar fi afirmat cu așa ceva satisfacţie că era tocmai din vremea respectivă *) Sämtliche Werke a lui Schopenhauer Hrsg v Frauenstadt Aulim Lpz În IS f (Ueber d vîerfacbe Wurzel des Satzes 'vom zureichenden Gronde §) Biblioteca "Runivers" G SH P E T Kant, atât printre adepții, cât și printre adversarii săi, observă din ce în ce mai atent separarea kantiană a "principiului logic (formal) al cunoașterii" și a "principiului transcendental (material)" al cauzalității O greșeală izbitoare în înțelegerea principiului rațiunii suficiente, așa cum pr cognoscendi, după ce Schopenhauer repetă König *), remarcând pe bună dreptate că neglijarea (Missachtung) filosofilor germani de la Leibniz la Kant este "de fapt exagerată" "Deși Wolff", spune el, "înțelege fundamentele lucrurilor ca pe ceva obiectiv, totuși, el încă distinge clar în principiul de bază și cauze determinante și arată că ceea ce fenomenul este cu adevărat determinat nu exprimă întotdeauna și neapărat împreună cu acel fundament (cunoaștere) despre ea; dacă, de exemplu, se admite forța magnetică drept cauză a atracției magnetice, atunci fundamentul ei nu a fost încă găsit (Ont § i), și chiar se poate imagina o lume întreagă în care fiecare lucru este determinat de cauze, dar în despre care nimic nu există motive de explicație" Citatele din Wolf pe care le-am citat mai sus nu lasă nicio îndoială că cuvântul "(cunoaștere)" pus de Koenig între paranteze, sau o eroare în interpretarea lui Wolf împrumutată de la Schopenhauer, sau inventată de el însuși Drept urmare, absurditatea care apare în cuvintele citate ale lui Koenig și constă în faptul că "terenul cunoașterii" și "terenul explicației" sunt una, nu trebuie

atribuită lui Wolf Văd sursa unor astfel de neînțelegeri doar în gândul nereușit al lui Kant de a introduce ideea sa de neînțeles despre un "fundament logic" - acest lucru este evident din cursul ulterioară al raționamentului lui Koenig După ce i-a atribuit lui Wolf o împărțire fără precedent a bazelor, el *) Schopeniauer?, pr Cu § η (S f) Wolf însuși spune că raportul este mai larg decât cauza (cf de exemplu Ont § η), dar așa cum am subliniat (vezi mai sus p), nu există nicio relație gen-specie între ele, iar aceasta are doar sensul că raportul este conținut nu numai în cauza, ci și în essentialia Dar este nedrept să-i atribuim lui Wolff ideea absurdă că raportul este o bază "formal-logică" sau o bază de cunoaștere mai largă decât cauza) Kcnig, Die Entwkkelung des Causalproblems von Cartesius bis Kant Lpz S și urm - A History of the Principie of Suffficient Reason de WM Urban - cel puțin în ceea ce privește Wolf, copiată din Koenig Biblioteca Runiverse LA ISTORIA RAȚIONALISMULUI XBШX-ГO VKA spune "Strict vorbind, prin definiție, fiecare principiu este un principiu al cunoașterii; dacă Wolf stabilește pe acesta din urmă în sine, atunci el înțelege prin aceasta în mod evident (?) cazuri de conexiune pur mentală (într-un silogism), în timp ce ceva real stă la baza altor principii ale conexiunii logice Ce este această "conexiune mentală pură" (rein gcdanklicher Zu-sammenhang)? Dacă această legătură este psihologică, atunci este reală, în timp ce logica formală cunoaște în silogism doar relația dintre gen și specie, drept urmare axioma silogismului servește ca dictam de omni et nullo; o încercare de a depăși limitele a unei relaţii îngust voluminoase de concepte conduce întotdeauna la o interpretare a concluziei "fundamentului" sau ca cauza sau ca raport *) Prin urmare, fiecare bază de explicație este în cele din urmă ratio sig, iar baza cunoașterii este, de asemenea, în cele din urmă ratio quod Modul în care ratio quod poate avea orice alt sens, inclusiv cel logic formal, pe lângă cel ontologic, a rămas secretul lui Kant În ansamblu, totuși, trebuie admis că șirul de gândire al lui Kant însuși, în ceea ce privește problema rolului rațiunii, rămâne complet și întreg în sine Dacă dezvoltarea actuală a lui Kant nu ne-ar arăta, tocmai prin exemplul evaluării raportului, cum Kant încă de la începutul activității sale literare a rămas "orb în raport cu ideile", ar fi consecvent doar pentru Kant, după "Copernicanismul", a lua o atitudine negativă față de rațiune Unul din două lucruri: fie trebuie să "vede" cu mintea, fie, oricine nu vede, este lăsat să-și nege rolul de sursă de cunoaștere obiectivă Kant a ales-o pe cea din urmă și din punctul de vedere al "orbului față de idei" a creat un sistem ingenios Asa nascut orb O s S-IJI "Diè Grunde oder Principien sind min nach Wolff vierfach: pr cognoscendi, fiendi, agendi und essendi (Ont §) " i) Fundamentele și principiile nu sunt aceleași pentru Wolff; d) Wolf nu are "a patra" diviziune de mai sus, altfel Schopenhauer ar trebui acuzat de plagiat; H) § , la care se referă Koenig, este doar o definiție, un principiu și nimic mai mult) O definiție solidă a rolului legilor identității, rațiunii suficiente și terțului exclus, ca principii ale inferențelor silogistice, respectiv, categorice, condiționale și divizionare, este indicată în Logica lui Meyer Vernunitlehre, §§ și urm Dar aceasta dovedește doar că deducțiile logice nu pot face fără premise ontologice Biblioteca "Runivers" G SHLET poate spune imaginea lui despre lumea empirică Neînțelegerile încep doar din momentul în care orbul își trece "contemplarea lumii" pentru contemplarea reală a lumii Pentru Kant există, până la urmă, o singură sursă - sensibilitatea, pentru Wolff și rațiunea Prin urmare, la Kant, rațiunea, ca capacitate de a guverna, își primește baza în apercepția transcendentală, iar principiul

rațiunii rezonabile suficiente se dovedește a fi un lucru de prisos în general și încalcă integritatea transcendentalismului subiectiv Dimpotrivă, rațiunea, conform învățăturii lui Wolf, vede o bază rațională în lucrurile înseși, entiai și principiul rațiunii suficiente pentru el este, împreună cu principiul contradicției, începutul ontologiei, iar acest lucru este consecvent pentru transcendentalismul obiectiv) Nimeni altul decât Wolf și-a propus să traducă cuvântul Ontologia (seu Philosophia prima) prin Grund-wissenschaft și ar fi o denaturare completă a învățăturii sale de a gândi, atunci pentru el principala știință este Logica După cum notează el însuși), doar considerentele didactice îl determină să înceapă expunerea sistemului cu logica, dimpotrivă, thodus demonstrativa ar cere ca logica să urmeze ontologia și psihologia În consecință, el dedică totuși primul capitol introductiv în Logică explicării conceptelor de bază ontologice și psihologice Și tocmai pentru că ontologia trebuie să servească drept început al logicii, că aceasta din urmă stabilește regulile după care mintea este ghidată în cunoașterea oricărui lucru Prin urmare, este necesar să studiem cu ce avem de-a face în cunoașterea lucrurilor și aceasta trebuie să fie obținută din cunoașterea generală a lucrurilor, care este extrasă din ontologie Prin urmare, se dovedește, așa cum am făcut deja văzut, că în Wolff "legătura adevărurilor" se bazează pe "legăturile lucrurilor"), iar baza rezonabilă văzută de rațiune și dezvoltată în concluzii *) În ciuda incorectei interpretării lui Koenig despre Wolf în ansamblu, Koenig a înțeles și această idee de bază din el, formulând-o cu succes în cuvintele: den Objekten des Erkennens*, oc S Cp Pe t § , vezi mai jos, pagina cca) jurnal D prael §§ - Vezi pagina pr de mai sus) miercuri Pe t §§ - ; Ps emp §§ - ; Ps şobolan §§ - Biblioteca "Runivers" LA ISTORIA RATIONALISMULUI SECOLULUI AL XVIII-lea nimic conținut în această legătură nu este sursa explicației acestei necesități, ca decurgând din esența lucrului Prin urmare, nu incoerența, așa cum crede Schopenhauer, explică de ce Wolff plasează printre principii un principiu special al cunoașterii, pr cognoscendi, ci doar conștientizarea acelei distincții pe care, în urma lui Crusius, a observat-o și Kant, distincția dintre sita ratio și ratio quod Acesta din urmă ocupă un loc foarte modest la Wolff, fiind explicat doar într-un § *), dar, după întregul sens al ontologiei, nu are nevoie de o explicație specială - pentru Wolf este suficient doar să afirmăm că orice cunoaștere începe cu ceva, adică -e cu axiome şi definiţii sau cu experienţă) Cu alte cuvinte, acest început sau principiu nu este deloc un fundament, Grund sau rado sau causa, ci este o sursă de cunoaștere În conformitate cu aceasta , fie psihologia poate vorbi despre sursa cunoașterii , deoarece vorbim despre participarea subiectului la cunoaștere, fie ontologie, care determină enda în toate formele și formele lor Logica nu poate afirma decât că obiectul direct al studiului său, demonstrația, este întotdeauna reducerea unei propoziții date la alta, ca rezultat al întregului proces, la început Dar este esențial ca, dacă am vrea să vedem în aceasta din urmă și felul de fundație, atunci ar fi întotdeauna o simplă indicație a unui quod, a unui lucru, a unui adevăr, așa cum spune Wolff, ar fi veritas propositionis alterius, i e ordo eorum, quae enti conveniunt s) Fără o bază "formal-logică" specială) § Principiul cunoaşterii se numeşte propoziţie, prin care se înţelege adevărul propoziţiei altuia Prin urmare, atât principiile demonstrației, cât și cele comune sunt numite pur și simplu principii etc *) Cunoașterea este întotdeauna cunoașterea a ceva În cele din urmă, începutul cunoașterii nu poate fi decât indicația acestui "ceva " Desigur, cunoașterea în sine poate fi acest

ceva și poate apărea cunoașterea cunoștințelor, care din nou este inclusă ca și cunoașterea de a fi sui generis în studiul tuturor formelor și tipuri de ființă (al treilea grad este imposibil, deoarece este deja inclus în al doilea) Problema cunoașterii cunoașterii poate fi o problemă de psihologie, dar poate fi distinsă și într-o problemă ideală specială, așa- numită epistemologică controversată) Ont § Cf § Si nulla datur in rebus virtas transcendentalist pes datur veritas logica propositionum univrssalium, nec singularium datur nisi in instanti G SH P E T vaniya pur și simplu nu există - fiecare fundație este neapărat un fundament obiectiv, fie că este un obiect empiric sau ideal - asta este o altă întrebare*), - prin urmare, nici principiul unei fundații "logice" nu există Transformarea raportului într-o formă pur logică este strâns legată de eliminarea conceptului de esență ca formă transcendentală, față de care, așa cum am subliniat, Meyer a avertizat deja și spunând că o bază logică nu este o bază, noi parafrazam doar întrebarea și răspunsul lui Meyer: "Ce s-ar dobândi dacă esența unui lucru ar fi împărțită într-o esență logică și o esență reală? Prima nu este nici măcar esența" *) ii Ne vom opri asupra opiniilor lui Meyer, în ceea ce privește diferența de cauze și temeiuri, pentru a ne convinge de unanimitatea fundamentală a raționalismului Wolffian în această problemă "Este necesar să distingem rațiunea de cauză", spune el), "din cunoașterea cauzelor vine cunoașterea realității lucrurilor, din cunoașterea motivelor, a posibilității Un motiv este legat de un motiv numai în măsura în care poate conține motivul pentru altceva, un alt lucru) Dar, în general, baza ar trebui înțeleasă ca "totul pentru care un lucru există, de ce este posibil, de ce este real, de ce are exact astfel de proprietăți și nu alte, de ce este cunoscut și, în plus, de ce este cunoscut în acest fel şi nu altfel" s) Este necesar să petreceți un timp clar conștient ') Dar întrebarea este foarte importantă Ea presupune fundamentalul doctrina subiectului, care ar trebui să stea la baza doctrinei cauzalităţii Doar o astfel de doctrină generală a obiectelor, a tipurilor, formelor lor de a fi, a clasificării etc , poate duce la o soluție normală a întrebării, a cărei importanță a văzut-o deja Schopenhauer, întrebarea "rădăcinilor principiului rațiunii suficiente ") Metaf § -Expresia "temei logic" în sine, după părerea noastră, este lipsită de un sens exact, fie este o imagine, fie are doar un sens popular condițional, complet analogă cu expresia "drept moral " Expresiile O a sunt interne contradictoriu şi antinomic ')ib Secțiunea *) ib Secțiunea S)ib § , "so verstehen wir, durch den Grund einer Sache, alies dasjenige, warum sie ist, warum sie mõglich ist, warum sie würkiieh ist, warum sie eben so und nicht anders beschaffen ist, waruni sie erkannt wird, und zwar warum sie so und nicht anders erkannt wird Die Gründe verhalten sich wie Wasserquellen"   persoana, pentru a putea exprima in alt loc pozitia pe care o propune Meyer *) "Nu spunem că totul are cauza lui, deoarece deosebim cauzele de motive Nici nu spunem că totul are un fundament în afara lui însuși și nici nu spunem pur și simplu că totul are un fundament de cunoaștere Dar spunem: tot ceea ce este posibil, orice ar fi și orice proprietăți ar avea, dacă este posibil, are un motiv pentru care este, dacă acest motiv va fi pur și simplu posibil sau, împreună cu acesta, va fi valabil , indiferent dacă va fi în afara lucrului sau nu Așa trebuie să înțelegem această situație dacă vrem să o vedem în toată amploarea ei În cele din urmă, ca și Wolf și Meyer, el îl evidențiază pe Leibniz, care pentru prima dată a stabilit adevăratul sens al "rațiunii rezonabile" ca distinct de rațiune Poate

că gândul său ajunge la cea mai mare claritate atunci când acest "dogmatist", aparent fără prea multă teamă de amenințările scepticismului, declară pur și simplu, dar pe bună dreptate, că principiul cauzalității este fals! "Deci vedem că nu orice rațiune poate fi numită cauză și că acestea sunt două propoziții complet diferite când spun: totul are un motiv și totul are motivele sale Ultima propoziție este falsă, deoarece numai lucrurile reale pot avea o cauză Propoziţia raţiunii suficiente, prin urmare, era cunoscută de antici nu în modul în care domnul Leibniz a prezentat-o şi, în consecinţă, nu se poate contesta onoarea de a descoperi această propoziţie fundamentală a cunoaşterii umane" *) Astfel, Meyer ajunge la trei concepte de bază ale fundamentului: fiecare principiu conține un fundament, dar este fie un fundament al posibilității, fie un fundament al realității, fie un fundament al cunoașterii "În primul caz, este sursa posibilității, în al doilea, cauza efectelor sale, în al treilea, sursa cunoașterii") Deosebit de interesante sunt explicațiile pe care Meyer le dă "fundamentului cunoașterii"; explicația lui coincide pe deplin cu cele spuse ib § ib §) ib Secțiunea Biblioteca Runiverse G PI P E T H h de mai sus și în cele din urmă distruge mitul "bazei logice" "Sursa cunoașterii unui lucru este aceea de la care o ființă gânditoare primește cunoașterea sa despre el Izvorul posibilității și cauza unui lucru este în orice caz și sursa cunoașterii lui Fiecare principiu al unui lucru își conține fundamentul Din fiecare fond de ten, efectele pot fi cunoscute În consecință, fiecare principiu este, împreună cu el, o sursă de cunoaștere Dumnezeu este sursa posibilității lumii și, de asemenea, cauza ei, dar în același timp este și sursa cunoașterii lumii Esența este sursa posibilității acțiunilor unui lucru, iar natura ei este cauza acestora Toată lumea știe că filozoful își poate deriva cunoștințele despre efectele lucrurilor din esența și natura lor Cu toate acestea, nu orice sursă de cunoaștere este în același timp o sursă de posibilitate și o cauză Lumea este sursa cunoașterii lui Dumnezeu Dar cine va spune că este și sursa posibilității lui Dumnezeu și cauza ei? Adevărurile fundamentale generale în metafizică sunt sursele de cunoaștere din care noi, ființele umane, ne obținem cunoștințele despre lucruri Dar ar fi destul de absurd să spunem că ele sunt și surse de posibilitate și cauze ale lucrurilor în sine * *) Sursele posibilității și cauzele lucrurilor sunt fundamentele lucrurilor înseși, în afara înțelegerii noastre din care decurg, chiar și atunci când nu sunt prezentate Sursele cunoașterii, ca atare, sunt doar fundamentele lucrurilor din cunoștințele noastre Din aceasta devine clar de ce filosofia "dogmatică", dar pozitivă, a considerat ontologia drept principala știință și ce bun simț a pus în însăși definiția metafizicii chiar și atunci când a fost definită ca "știința care conține primele fundamente sau primele fundamente fundamentale" adevăruri ale întregii cunoștințe umane") Merită să ne gândim la aceste distincții pentru a înțelege că "dogmatismul" are temeiuri rezonabile, iar "critica" a început tocmai cu un truc sofistic "În ce", întreabă Meyer, "este adevărul metafizic al unui lucru? Vorbim, răspunde el, în acord cu principiile generale ale cunoașterii umane, adică, cu poziţia opusă Conştiinţa acestei absurdităţi s-a pierdut în filosofia lui Kant *) ib § Biblioteca "Runivers" PENTRU ISTORIA RATIONALIZHMEI XVIIIII-lea vorbire și motiv suficient!) Ce semnificație are această formulă pentru Koenigsberg Protagoras, știe toată lumea Deci, întrucât pentru Wolf pr cognoscendi este că, unde intelligitur quod, în măsura în care poate fi și începutul unei demonstrații Dar, în conformitate cu ob ensurile sale,

acest quod este fie ens în modalitatea sa empirică, fie ens în essentialia Ambele necesită propria lor explicație, de exemplu și în ambele, trebuie să-și caute baza rațională Prin urmare, este ușor de înțeles cum toată cunoașterea devine cunoaștere empirică sau filozofică, este cognitio empirica și cognitio philosophica sau connubium lor *) Crusius a acordat importanță faptului că baza cunoașterii poate fi și o bază reală) - nu este greu să fim de acord cu aceasta, dacă prin baza cunoașterii înțelegem lucrul care este indicat ca sursă a propoziției enunțate , și care poate, desigur, să conțină și baza a ceea ce se spune despre ea Și în general se poate susține că orice bază rațională poate fi începutul cunoașterii, dar nu se poate pierde din vedere faptul că această situație este ireversibilă În acest sens, este evident necesar să se înțeleagă observația lui Wolff: toate propozițiile incluse în demonstrarea unei propoziții sunt principii de cunoaștere, prin urmare, principiile demonstrației sunt de obicei numite pur și simplu principii * * *) Așa se clarifică acum relația dintre raport, ca principiu de explicație, fie că se află în essentialia sau in causa, pe de o parte, și principiul cunoașterii, pe de altă parte În același timp, am revenit la întrebarea pe care am ridicat-o despre relația dintre cunoașterea empirică și cea filozofică și putem trece acum la cel de-al doilea concept, esențial pentru soluționarea întrebării noastre, conceptul de experiență, experiență , a cărei doctrină este în mare măsură predeterminată de voi toți *)ib Sectiunea *) Ps emp § , Concursus rationis et experientiae in cognoscendi Con: nubium rationis et experientiae dici solet) oc § XXXVII *) Pe t § , Onines adeo propositiones, quae ingrediuntur demonstrationem alicujus propositionis, sunt principia cognoscendi Unde et principia demonstrandi atque communiter principia simpliciter apelantur Întrebări de filosofie, carte I o Biblioteca "Runivers" G SH P E T gâtul declarat și poate fi acum exprimat în cel mai concis mod Am văzut că începutul cunoașterii poate fi o bază rațională, dar nu ca atare și nu ca un fel special de bază "formalologică", ci numai în măsura în care, fiind un lucru, ens (as unde intelligitur quod), poate și fi o bază rațională ontologică și poate juca rolul acesteia din urmă în explicație În această formă, poate servi drept începutul oricărei demonstrații științifice, adică acea propoziție (propositio), la care în acest caz ne întoarcem ca început al cunoașterii, poate fi premisa silogismului corespunzător care poate servi drept începuturi ale unei explicații din temeiuri rezonabile și care poate fi în cele din urmă începuturile cunoașterii Acestea sunt tocmai definiția, experiențele neîndoielnice (experientiae mdubitatae) și axiomele) Definiția cea mai apropiată a ceea ce este experiența, din punct de vedere psihologic și epistemologic, și ce loc ocupă ea în învățătura lui Wolff, nu prezintă dificultăți deosebite tocmai din raportul său cu raportul Experiența îi apare lui Wolff ca o experiență senzorială directă, care nu constituie o problemă specială pentru filosofia sa Dar, după cum vom vedea, atitudinea prea ușoară a lui Wolff față de experiență ridică serioase dificultăți, în special, pentru clarificarea conceptului de cunoaștere istorică Definiția epistemologică este realizată de Wolf într-un mod negativ, ca să spunem așa, atunci când definește cunoștințe a priori și a posteriori: rațiunea pură, așa cum se manifestă, de exemplu, în aritmetică, geometrie și algebră, folosește în concluziile sale doar a priori poziții și definiții, nu rațiune pură mai mult decât atât, cunoștințe a posteriori, ca, de exemplu, în fizică sau astronomie, obținute din experiența) a priori *) Buturuga § $, Principiile demonstraţiei se numesc premisele silogismelor, care se concatenează

într-o demonstraţie, fie derivate din noţiunea de subiect, fie derivate dintr-o altă sursă *) Log -S ') Ps emp SS - КЪ ИСТОРИИ РАЦИОНАЛИЗМА XVШ-ГО ВѢКА cunoașterea este, așadar, cunoașterea rațiunii lor pure, a posteriori - din experiență - aceasta nu dă nimic mai mult - marginea opoziției formale: Experientia non est ratio -) Opoziția este periculoasă dacă este transferată din sfera psihologică și epistemologică în sfera obiectivă, întrucât acolo nu poate avea loc o astfel de opoziție, întrucât am admis că cauza (cauza) stabilită a posteriori poate conține și o bază rațională (raportul) Kant este mult mai atent când afirmă că "toate cunoștințele noastre încep cu experiența" Meyer exprimă aceeași idee mai bine și mai precis: "Putem dovedi alte cunoștințe fără experiență, dar nu putem obține nicio cunoaștere fără experiență" * * * * *) De fapt, problema devine și mai complicată dacă vrem să fim conștienți de conținutul pozitiv al experienței ca experiență senzorială, în timp ce ne referim la sensul obiectiv al experienței Complicația de aici vine din faptul că în experiența însăși ne confruntăm astfel cu opoziția "singur-general"; Pe de o parte, am văzut, experiența este pur și simplu cunoaștere a posteriori, adică cunoașterea și generalul și permițând stabilirea unei relații cauzale și, în consecință, și a raportului, iar pe de altă parte, experiența se dovedește a fi rezultatul percepției și, deoarece percepem doar individul, atunci experiența este experiența individul} nu percepem generalul, ci îl derivăm din perceperea singularului) Предметное разъяснie вопроса не устраняеть возъкающаго такимъ образмеъ недоумѣко ния,плазмеъ го, pentru că Ib § Sr Buturuga S De asemenea Ps emp §§ , *) Vernunftlehre, §' ,ontil anche Erkenntniss können wir ohne Erfahrung beweisen, allein wir könneníor?hne Erfahrung keine Erkenntniss erlangen") Jurnal § Suntem chemaţi să experimentăm orice este forţat asupra percepţiilor noastre noi stim Dar însăși cunoașterea acestora, care numai prin atenție, la percepţiile noastre tras deschis, se va numi experiență § , Qponia o percepem numai singular, este o experiență singulară învăţat de la cei care hai să încercăm, drift mouse-ul * g care dintr-un unghi nou relevă discrepanţa dintre definiţia psihologică a percepţiei şi conţinutul subiect al individului Percepția, ca reproducere a unui obiect *), se dovedește a fi și o imagine senzuală a individului, ca individ *), care în sine nu conține contradicții, atâta timp cât rămânem pe baza unor definiții abstracte, ci deja exemple de Wolff, - în primul caz, "culori, mirosuri, gusturi", în al doilea, "cal, leu", arată că întrebarea nu este clară pentru el O contradicție deschisă începe atunci când recunoaștem definiția ontologică a unui singur lucru sau individ ca atare lucru care este în întregime determinat) Iar acest semn al determinării (ontologice, nu formal-logice) este esențial pentru individ în așa măsură încât se impune o cerință specială pe însuși principiul rațiunii suficiente din partea sa: determinabilitatea cuprinzătoare după principiul individuației *) În cele din urmă, revenind la exprimarea cunoștințelor noastre despre individ, i e conform logicii propriu-zise, întâlnim noi sarcini ale problemei fără a încerca să le înlăturăm sau să le atenuăm S-ar părea că exemplele lui Wolf ("cal, leu") sunt suficiente pentru a vedea că individul poate fi exprimat printr-un concept general, dar Wolf - totuși, ca marea majoritate a logicienilor moderni - definește conceptul de individ ca un concept despre individ, despre individ δ), conducând la aceleași exemple de nume proprii *) Ps emp Secțiunea) jurnal § S) Ont § , Ens singulare, sive Individuum esse illud, quod omnimode determinatum est Jurnal Idem § Exemplele noi de aici încurcă și mai mult întrebarea, ele

sunt exemple de expresie numerică a unei formule algebrice mier Meier, Metaph § - Un exemplu de aceeași confuzie în definiția individului este prezentat în filosofia modernă de teoria lui Rickert, pentru care individul este acum și o varietate de intuiție, acum un obiect definit) Ont § Principiul individuaţiei este determinarea modurilor acelor lucruri care există efectiv într-o fiinţă § Prin principiul indivisi xianis se înţelege raţiunea care este suficientă în interiorul individului Același nume vine și la savanți De acest fel Ceea ce se înțelege prin principiul individuației este că o anumită ființă este singulară p Buturuga §) Jurnal , noțiunea de singular, care reprezintă un lucru singular sau un individ el simte , termenul singular s, care semnifica indivizi - Biblioteca "Runiverse" КЪ ИСТОРИИ РАЦИОНАЛИЗМА XVIII-ГО ВЪКА ("Petru, Pavel, Bucephalus, Soare, Lună, Venus"), și astfel, I, dă o definiție incorectă, iar , inutil, el însuși nu indică nicio utilizare ulterioară a ei în logică În același mod în mod inutil - fără nicio necesitate internă, dar numai de dragul completitudinii diviziunilor - Wolff introduce definițiile unei judecăți singulare, resp propozitii, cu un individ ca subiect, si silogisme proprii, cu o judecata singulara ca premise *) Aparenta sterilitate a acestor definiții pare să fie infirmată atunci când aflăm că Wolf distinge un tip special de cunoaștere unică, care se dovedește a fi, în cele din urmă, sursa istoriei, deoarece ne oferă cunoașterea faptelor legate de natură sau de om) Dar aceasta este doar "aparent", deoarece din opoziția de bază dintre ratio și experientia rezultă deja că această cunoaștere individuală, istorică, nu este altceva decât cunoaștere din experiență sau cunoaștere empirică Scientia ex ratione; historia ab experientia ortum trahit) Această propoziție este "demonstrată" în continuare de Wolff imagine: Tot ceea ce știm, trebuie să dovedim prin deduceri din definiții și prevederi dobândite anterior, dezvăluindu-ne adevărul prevederilor noastre și, în consecință, baza lor rezonabilă; dar cunoaşterea care dezvăluie legătura adevărurilor generale în ceea ce se dovedeşte este cunoaşterea ex ratione Pe de altă parte, istoria vorbește despre ceea ce este sau apare în lumea materială sau în substanțele imateriale; precum şi tot ceea ce este sau t) Jurnal § , Judecata este singulară, al cărei subiect este individul Prin urmare, propoziția este singulară, al cărei subiect este termenul sirgular sau individul determinat § Un silogism propriu se numeşte acela care constă din propoziţii proprii (§ , Propozițiile singulare, în care predicatul este propriu unui subiect singular, se numesc propoziții proprii)) Ps emp § Cunoaşterea se numeşte singular, care nu este universală sau, dacă preferaţi, aceea care constă în ideile indivizilor § Pentru că faptele oamenilor şi ale naturii, care se întâmplă acum sau s-au întâmplat cândva, sunt determinate în toate felurile, la fel şi individuale; Este unică în cunoașterea actelor atât ale oamenilor, cât și ale naturii, care sunt de fapt conectate - Actele oamenilor și ale naturii sunt enumerate în istorie; Prima este într-adevăr pur și simplu dieta în istorie, cea de-a doua în istoria naturală Istoria ne oferă o cunoaștere atât de unică) PS emp § Biblioteca "Runivers" g t p e t b apare pentru că este singulară, are nevoie de experiență, apoi istoria își primește originea ab experientia Din aceasta rezultă destul de clar că Wolf nu avea deloc nevoie de întreaga doctrină a singularului aici sau, mai degrabă, nu a reușit să o folosească în scopul definirii istoriei ca știință În primul rând, a eșuat, pentru că toată învățătura lui a fost naivă și nedezvoltată până la ultimul grad, și apoi și pentru că a stat sub tradiția formulei aristotelice că nu există cunoștințe științifice despre individ Ca urmare, această primitivitate

în definirea individului și ezitarea în definirea experienței, fie ca cunoaștere despre individ, fie ca cunoaștere a posteriori în general Și într-adevăr, dacă cunoașterea istorică ar fi cunoașterea unui singur, în sensul experienței senzoriale sau percepției, atunci nu ar fi cunoaștere, nu doar știință Era posibil să ieșim din asta fie negând istoria, ca la Schopenhauer, fie prin scepticism în raport cu istoria, de care epoca lui Wolf nu a lipsit Wolff a neglijat dificultățile apărute sau nu le-a observat și a identificat istoricul, în ciuda faptului că aceasta este cunoașterea individului, cu cea empiric, care s-a dovedit a fi atât cunoașterea individului, cât și cunoașterea generalului De aici a apărut că "experiența" a devenit începutul demonstrației împreună cu axiomele și definițiile, iar de aici devine clar sensul propoziției lui Wolff, care trebuie să pară atât de contradictorie dacă opunem conceptele de Ratio și experiența unele cu altele, ca exclusiviste concepte, și anume, propoziția că și faptele trebuie să aibă o bază rezonabilă x), precum și acea afirmație, care poate părea ciudată într-o înțelegere prea simplă a raționalismului și conform căreia cunoașterea istorică poate fi fundamentul (fundamentum) al cunoștințe filozofice *) Pentru o înțelegere corectă a acestui lucru, este doar necesar *) D rgaei § Acele lucruri care sunt sau devin nu sunt lipsite de rațiunea lor, de unde se înțelege de ce sunt sau devin Cp Meier, Metaph § , "Allein bey allen Dingen, die wir erfahren, zeigt uns auch die Erfahrung, dass ein Grund da sey, ob wir gleich denselben nicht allemal durch die Erfahrung entdecken* *) Ib § Dacă acele lucruri sunt stabilite prin experiență, din care se poate da socoteala altora, ceea ce se întâmplă și se întâmplă sau se poate face; cunoaşterea istorică oferă fundamentul filosofiei Biblioteca "Runiverse" КЪ ИСТОРИИ РАЦИОНАЛИЗМА XVШ-ГО ВѢКА ține cont de ceea ce am spus mai sus că, în ciuda corelativității rațiunii și a raționalului, experienței și experienței, relațiile care se intersectează în obiectele de orientare și orientarea în sine sunt, de asemenea, destul de acceptabile Deci, experiența, ca conținut, poate include atât raportul, cât și conținutul Cunoașterea de acest fel este și cunoaștere direcționată către raport, dar numai aceasta este cunoaștere a posteriori, adică în măsura în care ratio, ca facultate, își dezvăluie funcțiile în experiență sau experiență, este ratio non pura Reamintind teoria cauza a lui Wolf, nu ne este greu acum să ghicim că tocmai acel raport, ca conținut, poate fi stabilit a posteriori, care este conținut în causa *), întrucât este destul de evident că facta necesită o raționalizare baza pentru actualitate sau existență Astfel, se obține tot ceea ce este necesar pentru constituirea științei - se recunoaște poziția că experiența este supusă explicației raționale Wolff a avut toate datele, introducând principiul individuației, mergând și mai departe și spunând că faptele singulare (nerepetate, nu multiple) ale istoriei sunt supuse unei explicații rezonabile, și nu numai din cauze, ci și din essentialia Dar el nu face acest lucru, iar "istoria" lui se identifică cu "experiența" și cognitio históríca *c cognitio empirica El nu trage această concluzie, poate pentru că noua definiție care decurge de aici despre posibilitatea cunoașterii generale a unui singur obiect, ca un singur lucru, ar fi în contradicție cu definiția lui a cunoașterii generale ca cunoaștere a generalului și individual cunoașterea ca cunoaștere a unei singure, dar în esență că raționalismul său nu exclude o astfel de interpretare a cunoașterii istorice În orice caz, el nu exclude - ceea ce este și mai important - o explicație rațională a individului ca individ, ca individ Și chiar mai departe: dacă separarea dintre empiric și rațional nu determină în

mod specific subiectul științei, ci doar indică caracterul acesteia, atunci nimic în raționalismul Wolffian *) Vezi mai sus, p mier D prael §§ , , *) Mier Buturuga Secțiunea ' Biblioteca "Runivers" o g nu interferează cu stabilirea, în raport cu istoria, a corelației pe care el o stabilește pentru fizică, de exemplu, sau pentru psihologie, nimic nu împiedică dezvoltarea ideii nu numai de istorie empirică, ci și de istorie rațională sau filozofie a istoriei - și în general, nimic nu împiedică crearea unei logici și metodologii speciale a istoriei Înainte de toate acestea, însă, Wolff s-a oprit și pentru el istoria s-a dizolvat în știință empirică - cel mai bun exemplu al lui Psychologia empirica, pe care el însuși o numește historia animae x) Alături de ea stă historia per eminentiam sau historia absolute" qui recensat facta hominum, dar din cauza acestui "cot la cot" își pierde deja interesul specific pentru logică Rezultatele a tot ceea ce mi s-a spus sunt prezentate în forma următoare Wolf, nu fără motiv, a fost nemulțumit de caracterizarea dată de Bilfinger filozofiei sale ca filosof-wolfian) În filosofia lui Wolff, savoarea platonismului inerentă lui Leibniz dispare, dar în schimb conține elemente ale celor mai diverse influențe ale tradiției filosofice Deși prin Leibniz, dar în mare măsură trecut de el, Wolf completează filosofia raționalismului, încorporând tradițiile aristotelismului, precum și noile tendințe ale beyonismului Ideea aristotelică a științei, ca cunoaștere despre general, era apropiată atât de Bacon, cât și de Leibniz, "empirismul practic" nu l-a satisfăcut pe Aristotel, ci și pe Bacon ("empiriștii sunt furnici", empirici, formicae mai mult, conge-runt tantum) , et utuntur) și Leibniz (les hommes agissent comme *) Buturuga § Întrucât, totuşi, Wolff nu a făcut distincţie între istoric şi empiric, şi este, atunci altundeva /D prael § ni n / el explică conceptul de psihologie empirică în așa fel încât trebuie înțeles mai larg decât "istorie", "nu face parte din istorie", spune el Psihologia empirică pentru Wolf este o știință explicativă, doar explicația ei, așa cum reiese din gândurile dezvoltate în text, este o explicație a posteriori Însăși definiția ei indică acest lucru: Psychologia, empirica est care apoi se transformă într-un simplu a, oh, y Toate aceste manifestări pot fi numite vorbire? Depinde de cum înțelege cineva discursul Dacă prin vorbire înțelegem înțelegerea și folosirea conștientă a sunetelor cu scopul (intenția) de comunicare, atunci, desigur, omul primitiv nu are vorbire, așa cum nu au animalele; dacă totuși ne mulțumim cu o înțelegere generală a vorbirii, ca expresie a experiențelor interioare prin mijloace externe, atunci vom găsi vorbirea la omul primitiv, sau cel puțin principiile fundamentale ale acesteia Fără nicio îndoială, omul primitiv, neavând o vorbire reală, a înțeles sunetele propriului soi; la urma urmei, sunetele pe care le-a făcut el însuși și le-a auzit de la alții nu diferă esențial de cele pe care le-a auzit la vânătoare; erau aceleași exclamații ca lătratul unui câine, vuietul unui leu, nechezatul unui cal sălbatic, aceleași cântece de dragoste ale păsărilor, același joc cu aparatul vocal, ca urletul lupilor, scârțâitul și scârțâitul de a juca animale tinere Trebuie să ne gândim că strămoșul nu numai că a înțeles sunetele naturii însuflețite și neînsuflețite, ci le-a și analizat subtil, atribuindu-le cutare sau cutare animal, cutare sau cutare stare a animalului; fără o asemenea nuanță, cu greu ar fi supraviețuit luptei pentru existență Dar, cu toate acestea, sunetele omului primitiv erau predominant unilaterale: atunci când rostia exclamații, își exprima doar sentimentele, când imita sunete și cânta cu corzile vocale, făcea asta pentru el însuși, bucurându-se de exercițiul organului, ca primar creativitate; era un pic mai mult

dublu-lateral în strigătele și sunetele de dragoste însoțitoare, dar în acea epocă profundă despre care vorbim, societatea era un fenomen întâmplător, iar dragostea era prea scurtă și periodică; mai târziu, când viața socială a fost întărită, strigătele care însoțesc munca comună a mai multor oameni au putut trece cu ușurință în cuvinte, dar asta a fost mai târziu; la început, bărbatul scotea sunete din principal Biblioteca "Runivers" Abstracție și generalizare PUNCTE DE VEDERE El a înțeles sunetele altor oameni la fel de mult precum a înțeles celelalte sunete ale naturii vii și neînsuflețite Pe lângă mijloace sonore, pro-omanul avea la dispoziție o metodă motrică - expresiile faciale; dar în esența sa nu se deosebea în niciun fel de sunete: exprima și sentimente, la fel ca sunetele, a fost moștenit de la strămoșii animale ai omului; bineînțeles, proumanul putea să se joace în mod arbitrar cu fizionomia sa, să imite expresiile faciale ale animalelor și ale altor oameni în mișcările feței sale, dar acesta nu a fost un gest, ci creativitate primară sub forma jocului cu propriul corp și a fost realizat pentru un sentiment subiectiv de plăcere, și nu pentru comunicare; nu a existat încă niciun gest și este destul de clar de ce: până la urmă, pentru a face un gest, trebuie să ajungem la conștiința unui semn în general, adică a posibilității de a exprima un gând (de exemplu, un taur) prin intermediul unui simbol (două degete întinse); pentru omul primitiv, dificultatea nu consta în alegerea unui mijloc de exprimare: cu egală uşurinţă şi-ar fi exprimat gândul printr-un gest şi cu un cuvânt-sunet, dacă ar fi ajuns la realizarea posibilităţii de a exprima: în era în cauză, aceasta nu a fost încă Întrebarea apare în mod firesc, de ce nu? Pentru a răspunde la această întrebare, este necesar să analizăm ce condiții sunt necesare pentru un semn și dacă omul primitiv a îndeplinit aceste condiții Pentru a exprima orice obiect cu semn, este necesar, în i-x, să cunoaștem acest obiect, de exemplu, un taur; întrucât în fiecare obiect există o mulțime de semne și nu este posibil să le exprimați pe toate, este necesar, în , să alegeți unul dintre unele semne, să-i acordați o atenție deosebită, să vă gândiți la el separat de alte semne *) , în , selectat la- *) Acest punct, din anumite motive, nu oprește atenția autorilor care au scris despre originea vorbirii, dar între timp a avut o semnificație psihologică cardinală: nu există nici un semn care să fie identic cu cel înfățișat, acoperire sau desemnare complet obiectul, își epuizează toate trăsăturile; mai ales, un semn desemnează un singur semn, lăsând deoparte restul imensei multitudini de semne; nici măcar artele plastice nu scapă de această lege, deși se străduiesc să întruchipeze cât mai complet ceea ce este înfățișat Această proprietate a semnului indică cu siguranță abstracția ca o facultate necesară, datorită căreia originea semnelor în general, a vorbirii în special, este posibilă Biblioteca "Runivers" G TROŞIN a face semnul un substitut pentru întregul obiect; în -x, exprimă acest semn cu un semn Pentru noi, acest proces este destul de simplu: cunoaștem obiecte, abstragem fără dificultate trăsături caracteristice, suntem convinși că o trăsătură caracteristică poate înlocui întregul obiect și, prin urmare, dorind să arătăm spre un taur, nu putem spune decât "mu- uh Într-o altă poziție era marele nostru strămoș cu abstracția sa primitivă Că a avut o abstracţie este dincolo de îndoială Mai sus, am văzut că într-o idee individuală simplă a unui obiect, de exemplu, o masă, există o abstracție, deoarece vedem o masă în diferite lumini, poziții, distanțe și, în ciuda acestui fapt, de fiecare dată când o recunoaștem ca o masă; cu alte cuvinte, reprezentarea individuală nu se referă la o singură percepţie unică a unui obiect, ci la multe percepții în momente

diferite; prin urmare are un anumit grad de generalitate și poate fi un simbol sau un substitut pentru orice percepție anume Omul primitiv, desigur, avea acest tip de abstracție primitivă: cunoștea soarele și norii, apa și țărmul, iarba și pădurile și un milion de alte obiecte, pentru că căuta lucruri gustoase și arunca ierburi amare, era atent la lucrurile strălucitoare , ridicate și purtate inegal de obiecte grele și ușoare, mari și mici, acoperite sub razele fierbinți ale soarelui, distingeau sunete blânde și puternice; el, desigur, nu a numit nici obiecte, nici calități, dar în acțiuni le considera foarte subtil La fel, el însuși a executat și a văzut asupra celorlalți o serie întreagă de acțiuni: a dormi, a alerga, a lovi, a mânca, a săpa A stabilit o mulțime de relații: a bătut pe cineva, a bătut ceva, a dat pe cineva, a iubit pe cineva; știa că există joc deasupra și dedesubt, că obiectele lui preferate erau ici și colo, că fie erau nemișcate, fie se îndepărtează, fie se apropie, când repede, când încet, când erau deschise și alteori trebuiau căutate pentru și e În practică, el cunoștea perfect diferența dintre apă și pământ, mână și picior, se comporta altfel pe câmp decât în pădure, trata lemnul altfel decât piatra, iubea o femeie, nu un bărbat Nu mai puțin clar a stabilit asemănarea prin acțiunile sale atunci când mânca atât carne, cât și fructe, când bătea și cu băț și mână, când se încălzea atât la soare, cât și la foc, când se ascundea într-o peșteră și într-o scobitură, când urmărea un om sau un animal Diferența dintre noi și omul primitiv nu este atât cum să distragem atenția, cât și cum să distragem atenția Când abstragem obiecte, calități, stări, relații, separăm anumite atribute și ne gândim la ele ca fiind separate și independente de obiecte; omul primitiv nu a separat semnul, ci doar l-a subliniat în obiect; cu alte cuvinte, el nu cunoștea dulceața sau amărăciunea în sine , ci știa lucruri dulci sau amare; era o abstracție în concret: cu o asemenea relație cu obiectele abstracte, proomanul nu putea face dintr-un semn separat un substitut pentru întregul obiect, pur și simplu pentru că semnul separat de obiectul concret nu exista pentru el; prin urmare, nu putea exprima un semn prin nici un semn, fie că este un gest sau un sunet; de aceea nu avea semne în general, vorbire în special, la fel cum nu există la animalele care să fie la același nivel de abstractizare în concret Apariția vorbirii la o persoană este legată de dezvoltarea ulterioară a abstracției, atunci când aceasta trece de la stadiul primar al abstracției în concret în stadiul următor, superior Acest cel mai mare moment din istoria dezvoltării spiritului uman a atras întotdeauna atenția și s-a depus multă muncă pentru a explica cum apare primul cuvânt la o persoană Au fost date diverse răspunsuri; a indicat că o persoană are un exces de energie sau creativitate pe care animalele nu le au, iar această creativitate a dat primul cuvânt (Potebnya) sau s-a limitat la o recunoaștere generală a avantajelor speciale în psihicul uman sub formă de susceptibilitate nervoasă crescută, vivacitate și puterea de asociere și acest plus în comparație cu animalele atribuite originea vorbirii *) O altă soluție, mai detaliată, este dată de M Müller; citând un fragment din Locke despre idei abstracte care stabilesc o linie între om și animale, M Müller vorbește despre originea vorbirii astfel: *) Potebnya: Gând și limbaj Pg) Pogodin: Limbajul, ca creativitatea Harkov) M Müller: Prelegeri despre știința limbajului SPB t $ Pagină (Dacă Locke are dreptate în privința deținerii conceptelor comune ca trăsătură distinctivă între om și animale și dacă, de asemenea, avem dreptate când indică limbajul

ca diferență tangibilă dintre ele, atunci se pare că limbajul este un semn extern și exercitarea acelei facultăți interioare care se numește facultate de abstractizare, dar care ne este mai cunoscută sub numele obișnuit al minții Ne permitem să ne alăturăm acestei din urmă păreri și să ne gândim că primul cuvânt al unei persoane a fost expresia unei etape speciale în dezvoltarea abstracției, acea etapă în care trăsătura abstractă primește existență mai mult sau mai puțin independentă de la obiect; mai devreme putea fi gândit doar în concret, acum poate fi gândit împreună cu betonul sau paralel cu betonul; înainte, omul nu se putea ocupa decât de obiecte, în funcție de faptul că acestea erau gustoase, amare, grele, mari, dense, strălucitoare; acum se poate gândi la greutatea obiectelor, la gustul lor amar sau dulce, la strălucirea, densitatea, mărimea lor; în timp ce o persoană nu se gândește încă la gravitație, densitate, dimensiune, amărăciune în general, indiferent de obiecte, gândirea sa este încă legată de concret, dar această legătură nu este atât de puternică ca înainte; în comparație cu primul, s-a făcut un pas mare - semnele sunt gândite nu în beton, ci paralel cu betonul; într-un cuvânt, avem în fața noastră stadiul abstracției cum concreto Cu această etapă este legată apariția primului cuvânt, ca semn de gândire Acum nu mai există obstacole pentru a forma un semn: un obiect separat este cunoscut, un semn este suficient de izolat de el, acest semn poate fi făcut un substitut pentru întregul obiect; rămâne să exprimăm acest semn prin ceva, iar prin el să desemnăm întregul obiect; poate fi exprimat fie prin mișcare (faceți un gest), fie prin sunet (spuneți primul cuvânt) Trebuie să ne gândim că gesturile și cuvintele au apărut, dacă nu simultan, atunci foarte aproape unele de altele; omul primitiv poseda atât mișcare, cât și sunet; să-și dea seama și să facă oportun pe amândoi cu drepturi egale; poate că sunetele erau mai convenabile în această privință: își exprimau sentimentele cu mult înainte de discurs și este firesc să le transformăm în mijlocul de comunicare Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE Originea descrisă a primului cuvânt trebuie, desigur, verificată în raport cu materialul real Din păcate, nu știm exact care a fost primul cuvânt al marelui nostru strămoș și, probabil, nu vom ști niciodată Dar, analizând rădăcinile limbilor deja consacrate și studiind limbajele sălbaticilor apropiate de starea primitivă, găsim semne foarte caracteristice În primul rând, primele cuvinte exprimau întotdeauna un semn: râul curge (rădăcină ri), malul protejează, cerul se acoperă, norul se revarsă, iarba este devorată *) Atunci, nu era de fapt un cuvânt, ci o propoziție exprimată într-un singur cuvânt, așa-numitul cuvânt-propoziție, în care se poate distinge între subiect și predicat: subiectul era un obiect sau un fenomen în general, din care un atribut a fost abstractizat, predicatul a fost primul cuvânt, atribuind subiectul acestui semn Ne interesează încă acea trăsătură a primului cuvânt că în el era exprimat un singur semn; aceasta se potrivește perfect cu procesul de abstractizare cum concreto menționat mai sus În al doilea rând, fiecare obiect are multe semne, iar dacă primul cuvânt exprima doar unul dintre ele, atunci este destul de firesc ca același obiect să poată fi numit cu multe nume Și, într-adevăr, în limbile apropiate de primitiv, există un număr mare de sinonime: în sanscrită există nume pentru o mână, pentru lumină, pentru un nor, pentru o lună, pentru un șarpe, pentru un ucigaș, pentru foc, pentru soare); în arabă, un leu are de nume, un șarpe aproximativ , un cupru mai mult de o, o sabie aproximativ și o cămilă - * *) În limbajele sălbaticilor, același fenomen se observă în legătură cu o altă trăsătură extrem de

caracteristică: bogăția sinonimelor merge mână în mână cu absența termenilor comuni Exemple foarte caracteristice în acest sens sunt culese de Ribot "În unele limbi sălbatice, există termeni pentru a desemna nu numai fiecare rasă de câine, ci și vârsta lor, culoarea hainei, calitățile lor bune sau rele etc x) Exemple luate din Potebia: p pagina) M Muller: L s pagina) Ibid , p Biblioteca "Runivers" G Troshin b Exact la fel cu privire la cal; cuvintele speciale desemnează toate varietățile și toate mișcările sale; chiar indică dacă este goală sau cu călăreț, se indică că este speriată sau dezlegată etc Indienii din America de Nord au cuvinte speciale pentru stejar negru, pentru stejar alb și pentru roșu, dar nu au un cuvânt pentru stejar in general, dar inchis mai mult pentru lemn in general Indienii brazilieni pot numi diferite părți ale corpului, dar nu au un cuvânt pentru întregul corp (Lubbock) Unele triburi oceanice au un cuvânt pentru coada unui câine, altul pentru coada unui berbec etc , dar nu au deloc un cuvânt pentru coadă La fel, ei nu au un cuvânt pentru o vacă, dar au cuvinte speciale pentru o vacă roșie, albă, neagră (Seis) Indienii din America de Nord au cuvinte speciale pentru exprimarea unor astfel de acțiuni precum: spălați-vă fața, spălați lenjeria altcuiva, spălați rufele, vasele etc sunt aproximativ de cuvinte în total, dar nu un singur cuvânt pentru spălat La fel, au cuvinte speciale pentru exprimare: există pâine, sunt fructe, există carne etc ; lovit cu un picior, o mână, un topor etc ; a taia lemne, carne si alte obiecte, dar nu au un singur cuvant de spus simplu: mananca, loveste, taie (Seis, Govel lak)" ') "A Printre de rădăcini din limba Dene, G Maurice a găsit o denumire separată pentru "minciună" (verbe): i) animale vii;) animalele moarte și pieile lor goale;) un obiect separat, nimic nu atrage privirea;) multe obiecte care nu sunt considerate apropiate izolat;) lucruri moi (pânză, piei îmbrăcate etc);) lucruri granulare (nisip, zahăr etc);) obiecte lungi, ca un copac;) obiecte rotunde, dar singure;) obiecte lichide; j) obiecte condensate; n) articole în recipiente neînchise În vocabularul obișnuit de zi cu zi al dialectelor din numele de familie Athapaskan al limbilor, există o "abundență uimitoare de forme diferențiate" Părintele Maurice, pentru care dialectul Carrier este aproape limba sa maternă, asigură că, "în ciuda a de forme verbale, nu există niciun cuvânt în dicționarul Carrier care să corespundă pe deplin cuvântului Despre Ribot: Evoluția ideilor generale M Pg - Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE brise (être) "a fi spart" Pe de altă parte, are "nu mai puțin de diverși substituenți și niciunul dintre ei nu poate fi utilizat în locul celuilalt Aceste dar verbe se referă la i) un obiect folosit pentru a sparge, sparge, cum ar fi pumni, picioare, bastoane, bici și cauze precum vântul, explozia de arme de foc etc ;) la modul în care obiectul este deteriorat, i e dacă a fost spart în unul sau mai multe locuri, în mijloc sau în lateral, intenționat sau neintenționat, prin forță brută sau presiune ușoară;) la forma obiectului: dacă este alungit sau sferic, dacă ocupă un spațiu mare sau nu etc " *) Aceste exemple arată cât de servil limbajul, la începutul existenței sale, se supune unor trăsături separate; nu există termeni comuni, dar pentru asta fiecare fenomen separat tinde să fie întruchipat într-un cuvânt separat Avem aici un exemplu clar al acelei etape de abstractizare, când se evidențiază un atribut separat, dar nu atât de mult încât să-l gândim separat de obiect, ci numai împreună cu obiectul sau paralel cu acesta (abstractii cum concreto) Avem astfel în fața noastră o perioadă specială în dezvoltarea vorbirii; M Müller îl numește pe bună dreptate "izvorul limbajului" *); începutul său

coincide cu apariția primului cuvânt; apoi există o creștere nelimitată a cuvintelor-sinonime individuale, care apoi intră într-o luptă pentru existență între ele, cuvintele mai adaptate le alungă pe cele mai puțin reușite până când un anumit număr mic de elemente de bază ale limbii, așa-numitele rădăcini, sunt dezvoltat Cât durează această perioadă, desigur, nu știm; în orice caz, pentru o lungă perioadă de timp; în alegerea rădăcinilor din primele cuvinte numeroase, nu joacă atât efortul individual al unei persoane individuale, cât creativitatea colectivă a societății primitive, care până atunci fusese deja formată Teoria lui Noiret, care produce primele cuvinte din strigătele însoțitoare rostite de omul primitiv în munca comună cu alți oameni, ca "o expresie a unui simț sporit de comunitate care însoțește un comun comun Chamberlain: Copil Pagina TI -) M Muller: p Pagină Biblioteca "Runivers" G T G O III I N ' > "ness" - se referă nu atât la dezvoltarea primelor cuvinte, ci la alegerea rădăcinilor din numeroasele primele cuvinte care s-au format deja Această teorie presupune o cultură foarte respectabilă în primul om presupus necuvântător; Iată cum unul dintre adepții ei înfocați, M Muller k Presupunând că pasul rădăcină înseamnă a freca, eticheta de mai multe ori pronunțată, adresată de conducător subordonaților săi, era, desigur, o sugestie și le transmitea un anumit sens, și anume, o ordine; trebuia să-i spună ce să facă, de exemplu, că venise momentul să înceapă munca zilnică, lustruirea pietrelor"; "De la utilizarea rădăcinii în modul imperativ sau sub forma unei afirmații generale, pare să existe o tranziție foarte ușoară către utilizarea ei în alte sensuri și în alte scopuri Să ne imaginăm decorul unei locuințe rupestre sau al unei clădiri de lac, constând în principal din piei răzuite și rogojini, și să ne imaginăm că aici a izbucnit brusc un incendiu sau că a izbucnit un potop sau că dușmanii au atacat, nu ar aminti în acest lucru comun zboară sărbătoarea repetată pentru femei și copii, astfel încât să apuce rogojinele Nu era această exclamație echivalentă cu propoziția noastră "mat, mats" *) Imaginea de mai sus sugerează că omul primitiv, înainte de a pronunța primul cuvânt, are existența: i) unui conducător care dă ordine,) unelte lustruite,) lucru zilnic la ele sub forma unui atelier,) o locuință în o peșteră și chiar o clădire de lac,) capacitatea de a răzui pielea și de a țese rogojină Cu greu o asemenea situație corespunde momentului apariției primului cuvânt; cu o cultură atât de înaltă, se poate presupune mai degrabă o luptă pentru existența primelor cuvinte și alegerea rădăcinilor prin munca colectivă, i e terminandu-si deja existenta, perioada primelor cuvinte Dacă am vrut să facem o descriere generală a acestei perioade, atunci, pe lângă abstracția cum concreto, care este caracteristica acesteia) M Muller: "The Science of Thought" Sankt Petersburg Traducere de V V Chuiko; citatul se bazează pe traducerea lui A L Pogodin: "Language as creativity * Harkov P Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE semn caracteristic, putem presupune în această perioadă: din partea foneticii - o mulțime de sunete dificile, șuierat, șuierat, trosnet, bătaie, bătut din palme și zbârnâit; aceasta poate fi judecată după limbajul sălbaticilor, care, împreună cu sunetele dificile, relevă și inconstanța sunetelor, variabilitatea vocalelor și a consoanelor, care se pot înlocui fără aparentă regularitate *); din partea semasiologiei - pur - sensul specific al cuvintelor legate de obiecte și fenomene individuale; · din partea lexicologiei, o masă de sinonime cu un număr mic de concepte exprimate; din partea gramaticii, vorbim de propoziții; propozițiile constau dintr-un predicat; primele cuvinte nu exprimă încă

categorii, este un conglomerat de verb, substantiv, adjectiv; nu există mijloace formale în limbă Următoarea pe linie este a treia perioadă în dezvoltarea vorbirii În a doua perioadă, semnul exprimat de primul cuvânt-propoziție este asociat cu un fenomen specific mai puțin ferm decât în abstractizarea primară Dorkish în concret, dar totuși atât de strâns încât nu poate fi conceput decât împreună cu sau paralel cu un anumit conținut În dezvoltarea ulterioară a spiritului uman, trăsătura abstractă se desparte de cea concretă în așa măsură încât poate fi concepută complet independent, ca ființă independentă; cu alte cuvinte, o persoană gândește nu numai dulceața, amărăciunea, dimensiunea și greutatea obiectelor, ci dulceața-amărăciunea-mărimea-greutatea în sine Cum se întâmplă asta? Ia primul cuvânt, iarbă; pentru prima dată exprimând o judecată despre ea, praumanul a numit-o devorată (rădăcina frecvenței); apoi, de mai multe ori, a dat peste iarbă și de mai multe ori a fost nevoit să creeze alte judecăți despre ea: iarba înflorește, iarba se ofilește iarna, iarba este verde, iarba moale, animalele trăiesc în iarbă, iarba ascunde urme, iarba face zgomot etc la infinit Въ !) Vezi despre acest Pogodin: "Limba ca creativitate *, cap X, și Chamberlain: Copilul*, vol I, p și urm Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" G TROŞIN în cele din urmă, cele mai diverse atribute au fost atribuite aceluiași subiect - predicate; este firesc ca printr-o judecată repetată în mintea omului primitiv s-a creat convingerea că semnele și un lucru sunt ceva separat unul de celălalt, că semnele pot exista separat și independent În ceea ce privește egalitatea de drepturi, este posibil și un alt caz, când semne diferite sunt atribuite nu unui subiect, ci unul și același semn este aplicat mai multor obiecte diferite; rădăcina an (antrum) ar putea fi aplicată la o peșteră dintr-o stâncă și la o adâncime din pământ și la o adâncime a unui copac și la interiorul unei persoane; iar în acest caz, semnul, asociat la început cu un obiect, ar putea deveni portabil și independent Astfel, prin judecăți repetate, cuvintele își pierd forma concretă, iar de la primul cuvânt începe să se dezvolte treptat un concept, ca rezultat al tuturor judecăților În perioada luată în considerare nu există încă un cuvânt abstract real și nici un concept în adevăratul sens; va apărea în continuare ca urmare a dezvoltării ulterioare; acum să vedem ce schimbări reale au avut loc în limbă (din partea gramaticii, semasiologiei și vocabularului) odată cu apariția pe scena a unei noi forme de abstractizare - deja sub concreto Am văzut că în prima perioadă pre-cehă, omul primitiv nu putea decât să facă distincția între obiecte, calitate, acțiuni, stări și relații, așadar, avea categorii, dar acestea erau indisolubil legate de fenomene externe, astfel încât existența lor nu putea fi decât ghicit la acţiuni un strămoş În a doua perioadă - primele cuvinte - nu a existat nicio schimbare: deși omul a început să separe într-o anumită măsură de fenomenele exterioare trăsăturile lor individuale sub formă de calități, acțiuni, stări etc , dar încă nu le izolese suficient a le numi; prin urmare, după cum sa spus mai sus, primul cuvânt a fost un conglomerat care exprimă obiecte, calități și relații Sarcina de a izola categoriile și de a le desemna cu denumiri speciale revine ponderii perioadei a treia analizate, când semnele și cuvintele care le denotă primesc existență independentă Abia acum se dovedește că, în general, gramatica se numește substantiv, Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE adjective, verbe și relații (prepoziții, conjuncții și cazuri) Nu vom descrie în detaliu modul în care se formează părțile de vorbire, întrucât originea lor ne interesează doar din punct de vedere general; este mai degrabă

domeniul lingvisticii*) În limbile ariene, aparent, adjectivele au fost primele care s-au format datorită faptului că pentru omul primitiv cele mai interesante erau calitățile utile sau dăunătoare ale obiectelor; apoi substantivul a apărut prin specializarea adjectivului; deci în sanscrită deva - strălucitor - a devenit numele unui zeu, soúria - sclipitor - a devenit soarele, aqua - rapid - a devenit numele unui cal; un alt mod de a forma un substantiv a fost să adaugi la rădăcina descriptivă o altă rădăcină - un pronominal: lue - strălucire, lues - strălucire acolo, lumină Verbul, aparent, nu a existat de multă vreme, în ciuda faptului că majoritatea rădăcinilor erau verbale; la început s-a exprimat în moduri indirecte: bea, eu vin - eu beau vin; apoi s-a distins într-o categorie specială prin adăugarea unui pronume personal la rădăcină (sau nume): luc-es radiance-you, you shine, bhara-mi-porter-I, I wear Relațiile pe care acum le exprimăm atât de ușor prin conjuncții, prepoziții, cazuri etc , au fost cel mai greu de format Ne este ușor să spunem: roșu sau verde; cu greu observăm că există o stare intermediară corespunzătoare pornirii sau opririi; dar nu a fost atât de ușor pentru constructorul primitiv al limbajului să ajungă la această nuanță subtilă; nici o stare mai puțin subtilă este exprimată în prepozițiile noastre - to, for, through etc sau în cazuri; când spunem: dă tatălui sau dă tatălui și explică că cazul dativ exprimă relația dintre un obiect și altul mai puțin directă decât relația acuzativului, atunci o astfel de explicație ne este accesibilă, dar nu omului primitiv cu abstracția lui brută Cum au apărut forme atât de subtile de abstractizare precum relațiile? Desigur, nu imediat Există o lege generală la lucru aici: tot ceea ce este abstract în limbaj a fost inițial concret: Pentru mai multe despre aceasta, vezi Regnaud: Origine et philosophie du langage ou principes de linguistique indo-européenne și y Ribot (p), care în multe privințe urmează pe Regnot * Biblioteca "Runivers" G T R O P I i n cazurile dativ și dativ au fost formate dintr-o formă foarte specifică a cazului local: în latină veche "rege al Romei" însemna de fapt "rege la Roma", iar în greacă unele nume trebuie puse în cazul dativ pentru a indica faptul că se află în acelasi loc - Salamini - in Salamina; cazul acuzativ denota apropierea unei mișcări, instrumentalul desemna îndepărtarea unei mișcări; la fel, toate relaţiile exprimate prin prepoziţii pot fi reduse la repaus sau mişcare în spaţiu şi timp Pentru a caracteriza stadiul luat în considerare în dezvoltarea limbajului, stadiul sub influența unei forme speciale de abstractizare (sub concreto), nu este importantă metoda de formare a formelor gramaticale, ci însuși faptul formării lor și caracterul lor condiționat În limbile ariene, formele gramaticale sunt formate în principal din cuvinte reale atașate la rădăcină și crescând treptat împreună cu aceasta într-un sufix; dar există limbi care nu au nici inflexiuni, nici declinații, nici conjugări, în sensul în care noi arienii înțelegem aceste cuvinte; nu fac nicio distincție formală între diferitele părți ale vorbirii, între substantiv, verb, adjectiv, adverb etc ; dar nu există nicio umbră de gândire care să nu poată fi exprimată în aceste limbi; în acest scop folosesc alte mijloace - aranjare și stres; astfel sunt limbile indigene, în special chineza Chiar dacă considerăm limbile indigene ca o etapă specială în dezvoltarea limbii, care în viitor va trece în forma flexivă reprezentată de grupul arian, atunci chiar și cu o astfel de presupunere, varietatea modalităților de formare formală înseamnă nu numai că nu dispare, dar devine și mai clar: unul și același limbajul în momente diferite le poate exprima fie într-un fel, fie în altul Într-un cuvânt, formarea relațiilor gramaticale are adesea un caracter

condiționat, sau, după cum spune M Müller, istoric; în chineză este doar tradițional, "numai conform legendei, o soție înseamnă o persoană rea, în timp ce o soție înseamnă o persoană rea"; "dacă luăm două cuvinte chinezești zai și tuu, ambele însemnând nor, adunare, plural *) Vezi Regnaud: p şi M Müller * Prelegeri despre ştiinţa limbajului SPb i $ Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE , atunci înțelegem pe deplin de ce unul sau altul servește la formarea pluralului; dacă unul dintre ele se întărește, devine tradițional, în timp ce celălalt cade din uz, atunci putem înregistra acest fenomen ca fiind istoric, dar nicio filozofie din lume nu va explica necesitatea acestui lucru" x) Același lucru se poate spune despre alte relații gramaticale, nu numai în chineză, ci și în limbile ariene: acestea sunt fenomene condiționate, care nu sunt o chestiune de natură, ci rezultatul dezvoltării minții, în special a acelei forme de abstractizare, care este o abstractizare subconcretă Pe lângă modificările gramaticale, vorbirea în faza a III-a a dezvoltării sale suferă modificări drastice din partea semasiologiei: sensul inițial al "primului cuvânt" (un semn al unui obiect specific și - trebuie să ne gândim - chiar și al unui obiect individual) dispare, cuvântul capătă un alt sens adică, apoi al treilea, al patrulea etc etc , uneori chiar trecând în sens opus; ca urmare, în limbă există foarte puține cuvinte care ar avea un singur sens: de obicei, pe lângă cel primar, cuvântul în crearea treptată a limbii capătă o serie de alte sensuri secundare și figurate Schimbările în sensul cuvintelor apar, desigur, nu întâmplător, ci în conformitate cu anumite legi și, în special, însăși posibilitatea unei schimbări a sensului este determinată de o etapă specială în dezvoltarea abstracției Ca și în ceea ce privește relațiile gramaticale, pentru scopul nostru - de a urmări dezvoltarea vorbirii în legătură cu dezvoltarea abstracției - chiar modul de a schimba sensul cuvintelor este de puțină importanță Poate fi exprimat în moduri diferite Potebnya) indică trei moduri: sinecdocă, metonimie și metaforă; sinecdocă este cazul când un cuvânt care a desemnat mai întâi o parte a unui obiect sau o trăsătură remarcabilă a unui obiect, apoi a început să însemne întregul obiect sau, așa cum este exprimat M, Muller: Prelegeri etc pp -) Potebnya: "Din note despre teoria literaturii" Harkov Citat din Pogodin: "Limba ca creativitate" Harkov Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Potebnya se micșorează, vechiul sens (L) este complet cuprins în noul sens (x) sau, dimpotrivă, x cuprinde tot A fără urmă; de exemplu, un moment (din clipit) a început să desemneze cea mai scurtă perioadă de timp, să se treacă pe sine (anterior egal cu a simți) trecut în sensul larg de "găsește-te undeva", mulgatorul primitiv (fiică, rădăcină dhuah) a trecut în fiica; metonimia este un alt caz de tranziție a sensului, când rădăcina verbală, în loc să desemneze o acțiune simplă, a început să desemneze rezultatul acestei acțiuni sau, așa cum spune Potebnya, vechiul sens al lui A se află în noul x numai în parte; trebuie să ne gândim că prin metonimie formele verbale primitive au căpătat diverse sensuri: rădăcina ag (a arat) s-a transformat în ars - artă, rădăcina a toca a dat rublei rusești, latinescul pecus (vitele) a dat pecunia - bani; "arătați spatele", "priviți în ambele direcții", "mâna nu tremură", care inițial însemna doar gesturi, transformate în "lașitate", "atenție" și "hotărâre"; în cele din urmă, a treia modalitate de transfer de semnificații, numită metaforă, este că numele unui fenomen este transferat prin asemănare cu altul: ambele obiecte, numite metaforic cu același nume, sunt complet diferite unele de altele sau, după cum spune Potebnya, " vechiul concept A și noul x nu coincid complet unul cu celălalt în nicio

trăsătură, dimpotrivă, se exclud", de exemplu, talpa unui pantof și talpa unui munte; trebuie să ne gândim că metafora a jucat un rol enorm în dezvoltarea limbajului, mai ales în desemnarea proceselor mentale; neștiind cum să desemneze experiențele spirituale subtile, creatorul primitiv al limbajului le-ar putea numi în comparație cu lumea fizică, animală și vegetală; de aici au apărut metaforele: a se răci și a arde de dorință, a greși, a ezita, perseverență, zborul imaginației, impulsul simțirii; sau: sete de slavă, trezește nădejdea, sunetul s-a stins; sau a rata, dezgustător, a merge pe picioarele din spate, a sta în coadă, a mătura poteca, a urla ca un lup; sau tinerețe verde, sănătate înfloritoare, caracter lent, sământă de bunătate, distragere etc Wundt, vorbind despre dezvoltarea sensului unui cuvânt, urmează o metodă diferită și indică o serie de motive care stau la baza Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE în acest fenomen, și anume: istoric, logic, moral, teleologic și psihologic Referindu-ne pentru detalii la lucrări speciale *), putem spune că, potrivit lui Wundt, schimbările în sensul cuvintelor sunt foarte diverse, la fel ca și motivele lor; această diversitate ajunge într-un asemenea punct încât unii psihologi pot vorbi chiar despre originea accidentală a unuia sau altuia sens al cuvântului); mai corect ar fi să vorbim nu despre accidental, ci despre caracterul condițional al acestui fenomen Lăsând deoparte toate detaliile, trebuie mai întâi să stabilim însuși faptul existenței unor sensuri diferite ale cuvintelor, fapt - după toate cele de mai sus - fără a lăsa îndoieli Apoi, este necesar să se decidă întrebarea când apare pentru prima dată procesul de schimbare a sensului cuvintelor Conform expunerii anterioare, nu există nicio îndoială că nu poate începe în acea perioadă timpurie a vorbirii, care se exprimă în "primele cuvinte" și în rădăcini, care sunt rezultatul luptei primelor cuvinte pentru existență, deoarece în această perioadă fenomenele sunt indicate printr-un singur semn, iar semnul însuși este încă atât de legat de concret încât nu poate fi conceput decât împreună sau paralel cu fenomenul concret Numai într-o fază ulterioară, când trăsătura abstractă este atât de separată de cea concretă încât poate fi gândită ca ceva independent, poate fi transferată de la un fenomen la altul, adică înlocuiți sensul inițial al cuvântului cu unul figurat Și înaintea bărbatului, asemănarea dintre reflexiile care bat rapid ale razei însorite și iepurii sau asemănarea dintre miei și norii albi și creț pe Negro, dar el putea numi norii cu miei și nu putea fi decât iepurași, când a început să gândiți-vă la forma și viteza subiecților care se mișcă rapid și se mișcă rapid Cu alte cuvinte, sensul figurat sau secundar al cuvintelor își datorează originea acelei etape de dezvoltare a gândirii abstracte care se numește abstractio sub concreto *) Despre Wundt, vezi Pogodin: p , p) Ierusalim: Manual de psihologie Moscova Pg i>) Încercările inițiale de transfer de semnificații sunt interesante prin primitivitatea și, poate, aleatorietatea lor: triburile australiene au dat nume de scoici cărților, deoarece acestea se închid și se deschid ca niște scoici; ba- Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Pentru a completa caracterizarea vorbirii în faza a III-a a dezvoltării sale, rămâne de spus despre caracterul intern al cuvintelor, cu alte cuvinte, despre valoarea lor, ca organe de gândire, pe care le au sau, mai degrabă, care le este atribuită într-un anumit stadiu al dezvoltării umane S-a remarcat deja mai sus că numirea și compunerea unui cuvânt nu înseamnă încă atingerea unui concept abstract real Există, de asemenea, un moment intermediar de tranziție, când cuvântul din mintea vorbitorului este identificat cu lucrul, posesiunea

cuvântului pare să fie posesia lucrului, cuvântul este, parcă, voința lucrului , purtătorul oricărei activități, al oricărei puteri, care, după experiențele noastre anterioare, se află în lucrul însuși, astfel încât cuvintele rostite se pot trezi la forțe de activitate, destul de adesea misterioase, ascunse în lucrul pe care îl desemnează Un fel de atitudine asemănătoare față de cuvinte se observă în timpul nostru, mai des - totuși - sub formă de anecdote; de exemplu, Lazăr vorbește despre un naționalist german, care a pus pe seama ciudățeniei francezilor pe care ei o numesc bread du pain -La urma urmei, noi, i-a răspuns altul, spunem Brod Da, naționalistul a obiectat, dar este Brod Polle) citează un caz în care un austriac, un maghiar și un italian s-au certat despre frumusețea limbilor lor materne În cele din urmă, austriacul a fost de acord să admită că, deși a rămas nehotărât care dintre cele trei limbi era cea mai frumoasă, nu se putea îndoi de cea mai mare corectitudine a limbii germane - "Voi dovedi Iată voi, ungurii, cum numiți conținutul acestui pahar? adică Ce zici de voi italienii? Aqua Bine, bine făcut Numim conținutul acestui pahar Wasser (apă) și nu numai că îl numim așa, dar aceasta este într-adevăr apă Въ guillemots, conform lui Steinen (Unter den Naturvõlkern Cental-Brasiliens,), au numit foarfecele dinții unui pește * piranha, iar oglinda - apă Nepotul lui Darwin a numit rațele cuvântul kuak; apoi cu acest cuvânt a început să numească apă, apoi a început să folosească acest termen pentru a desemna toate păsările și insectele, pe de o parte, și toate substanțele lichide, pe de altă parte În cele din urmă, datorită unei evaluări și mai fine a asemănării, el a desemnat toate monedele cu cuvântul kuak, așa cum a văzut odată imaginea unui vultur pe o monedă franceză *) Citat de Potebnya: Gândire și limbaj *) Polle: Wie denkt das Volk Uber die Sprache? Leipzig Citat după Chamberlain: Child, vol i ' Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE Comparativ mai recent, astfel de dispute au fost luate mult mai în serios: dezacordul medieval dintre realism și nominalism, așa cum arată numele însuși, era despre proprietățile limbajului și despre relația cuvintelor cu conceptele noastre, pe de o parte, și la esența lumii exterioare, pe de altă parte Oamenii erau numiți eretici pentru că credeau că cuvintele, precum dreptatea sau adevărul, de exemplu, exprimau doar conceptele minții noastre, și nu conceptele reale care apar în plină zi Pe scurt, avem aici un fenomen care poate fi numit superstiție verbală (Ierusalim) sau fetișismul cuvintelor, sau mai bine zis, animismul cuvintelor Acest fenomen nu poate fi numit accidental, deși teoretic aproape că nu este studiat și, prin urmare, primește locul cel mai diferit în istoria și teoria vorbirii Fetișismul cuvintelor este atât de obișnuit și atât de strâns legat de istoria primitivă a limbajului, încât nu poate fi ignorat și trebuie să i se acorde locul cuvenit și cuvenit în dezvoltarea vorbirii Se găsește printre sălbatici, a căror dorință "de a pătrunde în esența lucrurilor noi a fost epuizată, cu excepția întrebării dacă am făcut-o, o altă întrebare, despre numele Cum se numește, toată această societate a strigat în cor la mai întâi nu au putut să vadă suficient și să simtă destul din acest lucru de neînțeles (un caiet), acum au devenit complet indiferenți față de el, pentru că acum era doar papera pentru ei (din portughezul papel - hârtie) și nimic mai mult "*) Cine nu a citit despre vrăjitori și preoți care dețin, în opinia sălbaticilor, cuvinte magice atotputernice care pot lua mintea unei persoane, pot priva o sabie de ascuțire, trimite o furtună și îngheț, dărâma copaci, face loc râurilor etc , etc Vechii greci si romani nu erau departe de aceia Numa Pompiliem tratat de viitoare sacrificii romane, vicleanul legiuitor al

zisei Rome il invinge pe Dumnezeu doar cu cuvintele: "Imi vei jertfi cei vii" spune Jupiter "Pește" "- o întreabă pe Numa - "Păr de om" - "Capete -" Usturoi" Deci, în loc de sacrificii umane, romanii au devenit P) Steinen după Pogodin: p , p Biblioteca "Runivers" G TROŞIN dacă să aducă păr, usturoi și pește la Jupiter J) Colonia Epidamnus a fost numită printre romani Dyrrhachium, întrucât pronunția unei propoziții din genul naviqo Epidamnum (epi damnum - a face rău) putea fi asociată cu un semn rău) Grecii și romanii le era frică să rostească cuvinte în timpul slujbei sacre care ar putea avea un fel de prevestire de bun augur Cea mai puternică dovadă a reevaluării cuvintelor în sensul esențelor este mitologia, care a existat într-o formă sau alta printre toate popoarele M Müller a remarcat foarte bine acest lucru, numind mitologia o boală a limbajului: "Mitologia, care era otrava lumii antice, este, de fapt, o boală a limbajului Mythos înseamnă un cuvânt, dar un cuvânt care, fiind un nume sau un atribut, a reușit să-și croiască o existență mai reală Majoritatea zeilor greci, romani, indieni și alți zei păgâni nu sunt altceva decât nume poetice, luând treptat o personalitate sacră deloc concepută de inventatorii lor inițiali Eos a fost numele zorilor până când a devenit zeiță, soția lui Typhon sau ziua morții Fatum sau soarta însemna inițial "ceea ce s-a spus" și până când soarta nu a avut o putere chiar mai puternică decât Jupiter însuși, aceasta însemna ceea ce a fost spus cândva de Jupiter și nu putea fi niciodată anulat - chiar și de Jupiter însuși Zeus a însemnat inițial cerul luminos, în sanscrită Dyaus; și multe dintre poveștile care îl pomeneau ca fiind cea mai înaltă zeitate, au desemnat inițial doar cerul strălucitor, ale cărui raze, ca o ploaie de aur, cad în sânul pământului, sau Danae a strămoșilor, adăpostită de tatăl ei în temnița mohorâtă a iernii Nimeni nu se îndoiește că Luna era pur și simplu numele lunii, dar și Lucina: ambele sunt derivate din lucere, a străluci De asemenea, Hecate era numele antic al lunii, feminin de la Hecatos sau Non-catobolos, i e soarele care aruncă departe, iar Pyrrha, Ajunul grecilor, era doar numele pământului roșu, ca Tesalia Această boală mitologică, deși mai puțin dăunătoare în limbile moderne, nu a dispărut încă nici astăzi Pogodin', p , p -) Despre Ierusalim: p) M Müller: Prelegeri etc , p y Biblioteca Runiverse DISTRIBUȚIA ȘI GENERALIZAREA BIO IOGICE PUNCTE GRANULE Mitologia, care joacă un rol atât de important în dezvoltarea viziunii asupra lumii a fiecărei națiuni, precum și alte fenomene de superstiție verbală apropiate mitologiei, fetișismului și supraevaluării cuvintelor în sensul ridicării esenței lor, ar fi nedrept să numim un boala; nu este o boală, ci o etapă firească, și deci necesară, în dezvoltarea spiritului uman Aspectul său este destul de de înțeles: când gândirea umană s-a eliberat de strânsoarea concretului, în puterea căruia se afla în perioada pre-cehă și perioada primelor cuvinte-rădăcini, când cuvântul a început să desemneze esența abstractă a unui fenomen, esență care ar putea fi transferată în mod arbitrar de la fenomen la fenomen pentru a se ridica la demnitatea de categorii, a pune în tot felul de relații cu alte categorii, de altfel, complet în sine, fără a face nicio schimbare în lumea exterioară - de desigur, un produs atât de mare al minții umane a suferit în mod natural o reevaluare și, în loc să fie semne de gândire, cuvintele au devenit ființe independente, a căror posesie dădea putere asupra lucrurilor semnificate; trebuie să ne amintim că tocmai în această perioadă de dezvoltare omul a atins capacitatea de a personifica și anima lumea din jurul său; cuvântul a suferit o soartă comună: ca tot ce îl înconjoară, s-a făcut ființă vie, purtătoarea proprietăților și forțelor lucrului desemnat Toate acestea sunt destul

de naturale și necesare: vorbirea trebuia să treacă prin faza animismului - faza inevitabil prin care trece toată omenirea cu toate perspectivele ei; pe cât de naturală este animismul, pe atât de naturală este epoca animistică în dezvoltarea vorbirii Studiind abstracția în alte exemple decât vorbirea, am putea împărți abstractio sub concreto la rândul său în două substadii: una inferioară și una superioară; cu cât am numit mai jos, după aplicarea ei, o abstracție verbală, "umflată" sau perceptivă, cu atât mai înaltă - o adevărată abstracție în sensul propriu al cuvântului Atât în dezvoltarea conceptului, cât și în dezvoltarea numărului ne-am întâlnit cu o abstractizare subconcretă incompletă; după cum se dovedește, există și în vorbire și ocupă aici un loc foarte semnificativ: etapa a III-a în dezvoltarea vorbirii, care tocmai a fost completată de descriere, se caracterizează prin emanciparea cuvântului dintr-o anumită captivitate, formând Biblioteca "Runivers" G TROŞIN dispariția categoriilor, apariția sensului figurat și fetișismul cuvintelor (mai ales al celor din urmă), se bazează tocmai pe această abstractizare sub concreto incompletă sau imperfectă; aici nu există încă o abstracție în sensul exact al cuvântului, ci doar surogatele sale: ridicarea cuvântului la esență, reevaluarea cuvântului, fetișismul cuvintelor, confuzia cuvântului cu lucrul semnificat; cu alte cuvinte, eliberat de legătura inextricabilă cu fenomenele concrete, cuvântul însuși era animat, adică a luat o formă anume În domeniul vorbirii, această formă imperfectă a abstracției merită denumirea de nominalist și animist, deoarece trăsăturile sale principale sunt construcția cuvântului în esență, în-i-x, înzestrându-l cu voința și proprietățile lucru-în-desemnat -x Este necesară o altă fază pentru ca vorbirea să capete caracterul pe care îl are (sau cel puțin ar trebui să-l aibă) în prezent; în fazele precedente s-a eliberat încetul cu încetul de concret şi a căpătat o existenţă independentă în gândirea omului; în viitor, aceeași muncă continuă: legătura cu betonul slăbește și mai mult, cuvântul nu se identifică cu lucrul desemnat, elementul de personificare dispare în el, nu este supraestimat în sensul său și este doar un semn de birou pt un gând sau un simbol pentru un concept; în cele din urmă, conceptele, fiind suma condensată a tuturor judecăților noastre, ar trebui să reflecte nivelul minții umane, iar vorbirea ar trebui să servească ca un sistem extern al unor astfel de concepte În această fază se poate vorbi de adevărată abstractizare în sensul exact al cuvântului II Schița generală a abstracției tocmai finalizată ne permite să concluzionam că istoria dezvoltării abstracției poate fi stabilită în următoarea schemă: I abstractio în concret; II -abstractio cum concreto; III - abstractio sub concrete - forma cea mai joasă; IV abstractio sub concreto - forma adevărată Acum putem trece la studiul activității care distrag atenția în subdezvoltarea mentală; și noi vom Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BULOGICHKSK PUNCTE DE VEDERE aderă la planul elaborat pe baza istoriei dezvoltării, i e În primul rând, vom descrie abstracția, în ce măsură este conținută în formele obișnuite de cunoaștere (reprezentare, concept), apoi, cum este exprimată în numere și, în final, cât de mult este legată de vorbire Distragerea atenției la idioți, ca și la oamenii normali, poate fi studiată asupra formării reprezentării, asupra funcției numărului și asupra capacității de a vorbi În primul rând, punem problema formării ideilor: are idiotul și ce idei are, își formează idei generale, ajunge și dacă nu, atunci de ce nu ajunge la concept? Aici se pune întrebarea preliminară dacă idiotul are vreo cunoștință; cunoștințele noastre obișnuite despre un idiot sunt atât de vagi, încât unii neagă complet

orice posibilitate de a cunoaște ceva în el; Materialul cel mai convenabil pentru a face cunoștință cu conținutul mental al unui idiot și cu formele în care acesta este exprimat este relația lui cu condițiile practice și cu cerințele obiective ale mediului; nimeni, nici măcar animalele, nu este liber de anumite relații primitive cu mediul; iar animalele trebuie să ia în considerare calitățile benefice sau dăunătoare ale fenomenelor din jur, trebuie să cunoască obiectele pentru a le prinde sau a le evita, trebuie să facă acțiuni și să socotească cu acțiunile altor animale sau cu modificările stării obiectelor neînsuflețite; În sfârșit, animalele trebuie să țină cont și de faptul că calitățile, obiectele și acțiunile pot apărea în diverse relații: împreună sau separat una de cealaltă, deasupra sau dedesubt, aproape sau departe, înainte sau în spate etc , etc Desigur, nici măcar un idiot nu este liber de aceste relații primitive, iar asupra lor cel mai bine este să-și studieze munca cognitivă în legătură cu formele în care se revarsă și în legătură cu abstracția care participă la aceasta Aparent, calitatea este cel mai ușor lucru pentru idioți Obiecte comestibile și necomestibile, alimente dulci și amare, gustoase și iritante - în această zonă, orientarea idioată Biblioteca "Runivers" G TROŞIN ruyutsya cel mai devreme și cel mai ușor La copiii normali, primii pași de familiarizare cu lumea exterioară sunt observați în aceeași zonă Preyer spune că fiul său era mai interesat de un balon cu lapte decât de golul sau umplut cu apă; prin urmare, a distras albul Există multe astfel de distrageri la un idiot: dulce, lichid, solid, greu, gol etc - Ceva mai târziu și mai dificilă vine izolarea obiectelor întregi, adică "lucruri complexe care conțin diverse calități coexistente" (Berkeley) Aproximativ la vârsta de șase luni, copilul distinge fețele rudelor Idiotul posedă această abilitate; cunoaște oamenii din jurul lui În această etapă, se remarcă o muncă decentă de abstractizare și generalizare; vede fețele din jur de multe ori, în situații diferite, în haine diferite, zi și noapte, acasă și pe stradă; fiecare dintre impresiile primite diferă de celelalte; în consecință, este necesară o anumită abstracție pentru a recunoaște vechiul în fiecare impresie nouă Aceste așa-numite idei tipice (Gefding) sau individuale prevalează printre idioți; aparent, ele sunt foarte imperfecte și ajung la recunoaștere nu prin totalitatea semnelor, ci prin unul singur; cel mai adesea trăsătura distinctivă este vocea; cu toate acestea, este adesea înlocuită de o senzație vizuală - Concomitent cu ideile individuale despre obiecte, apare o stare La copiii normali se pot observa primele semne ale acesteia, pe măsură ce la copii se dezvoltă capacitatea de apucare, apar primele jocuri și primele mișcări imitative Încercările de a face acest lucru încep la - luni; la început au un caracter primitiv; Un copil de luni nu poate urma un obiect care cade; jocul lui consta in a rupe bucati de hartie; mai târziu, în luna a cincea, face deja experimente (de exemplu, cu un obiect care sună) și urmărește cu mare atenție obiectul care cade; cam în același timp (aproximativ o lună) mișcările imitative ating o acuratețe decentă și - în acest fel - se stabilește statul, ca categorie specială de reacții la mediu Într-o formă similară, acest tip de reacție se observă la idioți În general, ei folosesc starea obiectelor externe mai puțin decât calitatea și ideile individuale despre Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BULOGIC PUNCTE DE VEDERE ultimul Cineva poate fi surprins cât de puțină atenție acordă schimbării în mediul lor; fenomene precum mișcările trăsurilor, cailor, mulțimile, artificiile, imaginile în ceață care încântă copiii obișnuiți, idioții nu sunt adesea deloc interesați; evident, aceste

schimbări sunt mai puțin clare pentru ei decât calitățile obișnuite și imaginile staționare și, prin urmare, se izolează prin negativism Dar un astfel de comportament nu vorbește împotriva însăși posibilității de a forma un stat; atunci când este necesar, se manifestă bine la idioți: fără a lua cina pentru o lungă perioadă de timp, el poate arăta spre un șervețel, îl poate lega singur și să se așeze la masă, de exemplu a produce o serie de stări - Cel mai greu este să formezi o relaţie Ar fi nedrept să spunem că un idiot nu stabilește deloc o relație A fi conștient sau a te gândi la o relație înseamnă a fi conștient sau a te gândi la schimbări; prin urmare, din moment ce un idiot poate stabili stări, i e diverse schimbări în existența fenomenelor înconjurătoare, prin aceasta el stabilește relații; primește ceva sau îl pierde; sentimentele de plăcere sau neplăcere care se dezvăluie în același timp arată că idiotul se referă la el însuși primirea sau privarea, și nu la altcineva; la fel, el trebuie să ia în considerare faptul că există obiecte în spatele și în fața lui, deasupra lui și sub el, aproape sau departe de el; iar când ocoleşte obiecte, le scoate, întinde mâna spre ele etc , stabileşte anumite relaţii spaţiale; el reacționează diferit la obiectele care rulează rapid decât la cele staționare sau lente, prin urmare, ține cont de relațiile temporale Deci, idiotul dezvăluie o oarecare familiaritate cu calitățile, obiectele, stările și relațiile Întrebarea este, în ce mod este stabilit și sub ce forme este exprimat? În fenomenele externe, desigur, nici calitatea, nici obiectul, nici starea, nici relația nu există separat; atât unul cât și celălalt, cât și al treilea și al patrulea ne sunt întotdeauna oferite ca parte integrantă a unor grupuri foarte diferite și complexe, o parte pe care noi, în scopurile noastre practice de gândire, trebuie să o combinăm și să facem subiectul unei act special, cu alte cuvinte, faceți o abstractizare Biblioteca "Runivers" G T G O IH și n La fel și idiotul, dacă arată vreo familiaritate cu calități, obiecte și alte categorii Sunt obișnuiți să trateze distracția cu respect, ca pe ceva mai înalt Prin urmare, pare neobișnuit și sălbatic că idiotul distrage atenția atât calităților, cât și obiectelor, și stărilor și relațiilor, adică toate categoriile de cunoștințe ale noastre Dar trebuie să ne amintim că conținutul unei distrageri este determinat de condiții practice sub forma cerințelor obiective ale unui mediu complex din care nimeni, nici măcar un idiot, nu este liber, iar forma unei distrageri poate fi diferită, deoarece este important nu ceea ce este distras, ci modul în care este distras Întregul act de distragere a atenției la idiot constă în faptul că el preferă pe unul sau pe altul prin acțiunile și faptele sale; cu alte cuvinte, într-un fenomen exterior, el subliniază doar un semn sau altul, ca fiind nevoie de o atitudine deosebită față de sine; aceasta este, desigur, o abstractizare, dar una extrem de primitivă; nu este mai mare decât ceea ce poate fi presupus la animale, deoarece ele cunosc și calități și obiecte, iau în calcul stările și relațiile; se poate descurca fără vorbire, se întinde doar pe un singur semn, iar acest semn nu se distinge de fenomenul exterior, ci doar accentuat în obiectul exterior, rămânând inseparabil legat de acesta din urmă (abstractio in concreto) În ceea ce privește forma în care se revarsă abstracția in concreto, mai sus - într-o schiță generală a abstracției - ne-am întâlnit deja cu reprezentări care își datorează originea acestei abstracțiuni primitive - reprezentări a căror generalitate se extinde doar la un singur obiect (sau, mai general, la un fenomen)) în diferitele sale forme, iar semnificația simbolică este limitată doar de experiența unei persoane care are această idee și nu este obligatorie pentru alta - și au ales numele ideilor individuale Aceste idei

individuale constituie produsul caracteristic al idiotului din punct de vedere al abstractizării; idiotul traieste dupa ei Ar fi interesant să găsim astfel de caracteristici și culori pentru a arăta clar ce fel de individ este ideile și ce formă are viața spirituală a celui care trăiește numai Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE de către ei Desigur, aceasta este o sarcină foarte dificilă, aproape imposibilă pentru oamenii normali, dar se pot face unele încercări în acest sens Evident, reiese următorul tablou: idiotul este plasat într-un fel de mediu; după ceva timp asimilează obiectele din jur; știe unde, fereastra, unde este ușa, locația camerelor; recunoaște persoanele care au afaceri cu el; prin acțiunile lor știe că oamenii mănâncă, dorm, merg, vorbesc etc , etc , într-un cuvânt, un idiot va inventa atâtea idei individuale câte îi cere situația; acestea vor fi idei individuale destul de corecte, deoarece idiotul recunoaște obiectele și fețele familiare, în ciuda posibilei schimbări a aspectului lor și nu se amestecă una cu alta; ca urmare, idiotul va trăi doar ca obișnuit și familiar; când se va sătura de toate acestea, va înceta să mai acorde atenție împrejurimilor, dar nu va părăsi sfera îngustă a familiarului și obișnuitului; fie ignoră fenomenele noi, fie încearcă să le traducă în ideile sale individuale; de aceea este atât de predispus la generalizări false: fiecare foaie de hârtie colorată împăturită este dulce pentru el, fiecare femeie este o mamă cu daruri Dacă s-ar întâmpla un miracol, iar idiotul a devenit vreodată o persoană normală, probabil că ar spune despre starea lui anterioară ceva asemănător cu ceea ce a spus Laura Bridgman; înainte de iluminare, a crezut că problemele din manual sunt făcute special pentru ea, că raiul este o școală etc ; un idiot ar mai spune că lumea a fost creată pentru el Și totuși, în ciuda imperfecțiunii lor, ideile individuale ale idioților joacă același rol pe care îl are orice abstractizare pentru conștiința noastră, adică rolul economiei și al simplificării; în loc de \ a avea în vedere întregul subiect complex cu toate trăsăturile sale numeroase, adesea în schimbare, în funcție de circumstanțe! Este suficient ca un idiot să sublinieze câteva! sau chiar o trăsătură predominantă și o găsiți în fiecare nouă percepție; datorită ideilor lor individuale, un idiot se orientează rapid și ușor în cunoaștere | orice situație, astfel încât chiar și o astfel de abstractizare primitivă precum abstracùo in concreto are o valoare economisitoare pentru purtător Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Ar fi inexact să limităm orice distragere idioată la producerea reprezentărilor tipice Pune idiotul într-un mediu complet nou La început va fi pierdut, dar în curând își va găsi orientarea și atât de curând încât este imposibil să crezi că a avut timp să se înconjoare cu reprezentări tipice din obiecte noi Se observă că percepe noua situație cu o anumită corectitudine, o distribuie în anumite clase și se pune într-o relație specială cu acestea Cu străinii, se comportă altfel decât acasă; fuge la plimbare, în camere - nu; pus într-o situație critică, destul de nouă pentru el, el, după ce va încerca, va găsi o modalitate de a se eschiva Toarnă ceea ce poate fi vărsat: o ceașcă de ceai, o sticlă de medicament, o călimară; rupe o bucată de hârtie, un ziar, o carte, dar nu o pătură sau un covor; sparge jucării, mijloace didactice, dar nu materiale de tâmplărie; într-un cuvânt, are niște grupuri de obiecte turnate, rupte, sparte etc pe care le distinge de alte grupuri care îi depășesc puterile, sau îi sunt inaccesibile Există ceva mai mult de văzut aici decât reprezentarea pură Această formă specială de abstracție, depășind reprezentarea concretă obișnuită, dar neatingând gradul de izolare conștientă a trăsăturilor

generale și neîmbrăcată într-un cuvânt, a fost descrisă de mai multe ori la animale și la copii Cea mai potrivită analogie cu aceasta sunt celebrele fotografii complexe ale lui Galton, când mai multe fizionomii sunt luate succesiv pe o singură placă; ca urmare, se obține o imagine complexă, în care asemănările fizionomiilor fotografiate ies în evidență net, iar diferențele sunt ascunse Ceva asemănător se observă în psihic, atunci când impresiile unor obiecte asemănătoare se îngrămădesc unele peste altele; atunci ai ceva la mijloc Intermediari similari au primit diverse denumiri: romanii, care i-au descris la animale, le-au numit "retete"; Lloyd-Morgan - "construiește", James - "influent", Ribot - "imagine generică", Gefding - reprezentare "aglomerată" sau reprezentare medie Acesta din urmă pare să fie cel mai potrivit, deși nu exprimă toate nuanțele și nu este ușor de demonstrat prin exemple În urma acestuia din urmă (în special descrierea originală dată Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE Yaoshapez'om *), se poate numi mai degrabă o prezentare de grup, iar gradul corespunzător de distragere a atenției, o distragere a atenției de grup; căci toată rațiunea de a fi a acestei nuanțe de abstractizare, sesizabilă pentru conștiința noastră, constă într-o relație specială cu obiectele, după clasa căreia îi aparțin: iar această clasificare primitivă nu se ocupă propriu-zis de clase, ci doar de grupuri Această distragere a atenției de grup este cea care există printre idioți; împreună cu predominanţa reprezentărilor tipice, constituie o caracteristică pozitivă a abstracţiei; o caracteristică negativă este dată de absenţa ideilor şi conceptelor generale Un idiot nu formează nici idei generale, nici concepte Uneori se pare că în unele, cele mai apropiate, zone, el are idei generale există; de exemplu, în domeniul nutriției: el consideră dulciurile nu doar ciocolată, ci și caramel, marmeladă etc , cu alte cuvinte, el compune o formă care corespunde nu multor reprezentări ale unui singur obiect, ci reprezentării mai multor reprezentări identice obiecte Dar, uitându-mă mai atent la astfel de exemple, vezi că acestea nu sunt clase, ci grupuri, prin urmare, nu o reprezentare generală, ci o reprezentare de grup Este de la sine înțeles că un idiot nu are și nu poate avea concepte, a căror formare necesită izolarea completă a atributelor la gradul de necesitate, imuabilitate și independență față de concret; în plus, un idiot este lipsit de vorbire, iar formarea conceptelor și a ideilor generale este de neconceput fără un cuvânt Pentru a completa abstracția idioților, rămâne să spunem câteva cuvinte despre număr și vorbire, în măsura în care pot caracteriza abstracția în idioție La prima vedere, idioții nu au nimic care seamănă cu un număr, mai ales dacă înțelegem prin număr ce este de obicei *) Iată cuvintele romanilor: "găinii de apă au obiceiul să coboare la pământ și chiar să înghețe într-un mod puțin diferit decât să udă; iar acele specii care se scufundă de la înălțime (cum ar fi, de exemplu, chagravii și cormoranii) nu coboară niciodată pe pământ și gheață, precum și pe apă Astfel de fapte arată că în mintea acestor păsări există o rețetă corespunzătoare suprafeței solide, iar alta corespunzătoare suprafeței lichide* (Romani: Dezvoltarea spiritului uman Moscova) * Biblioteca "Runivers" g t g despre sh și n clar înțeles prin acest nume Dacă luăm ca punct de plecare evoluția numărului, începând cu percepția pluralității și terminând cu socoteala abstractă, atunci anumite rezultate se obțin și pentru idioție Observațiile planificate ale idioților arată că aceștia prezintă reacții clare la magnitudine, cu alte cuvinte, la mai mult și mai puțin Punând idioții în astfel de condiții încât să-și dezvăluie atitudinea față de latura cantitativă a

fenomenelor externe, obținem trei tipuri de reacții: o reacție negativă atunci când un idiot dezvăluie o indiferență totală față de latura cantitativă a fenomenelor; acestea sunt reacții foarte frecvente și se explică prin negativism; o reacție greșită, când latura cantitativă are toate șansele să fie remarcată, dar este suprimată de altceva; asa este, de exemplu, atitudinea idiotilor gurmanzi fata de lucrurile gustoase; Din lăcomia lui, idiotul apucă deodată ce este mai aproape, fără să deslușească unde este mai mult și unde este mai puțin: reacție corectă, când latura cantitativă a fenomenelor externe este înțeleasă și apreciată corect; astfel sunt, de exemplu, obstacolele la mers sub formă de pietre, bușteni, șanțuri; un idiot le tratează corect, distingând un șanț mare de unul mai mic; o distanta mai mare sau mai mica: cu o distanta mai mare, idiotul alearga, cu una mai mica, nu calca decat dupa vreun obiect; ridicand obiecte, idiotul le ia dupa marimea lor, apuca lucruri mici si nu se atinge de cele mari, evident fara speranta; tendințele distructive dezvăluie, de asemenea, o estimare a mărimii; rupând, de exemplu, o bucată de hârtie, un idiot nu se va calma până nu rămâne cel puțin o clapă mai mare; idiotul are cele mai corecte răspunsuri la magnitudine și sunt caracteristice Pe lângă observații, relațiile cantitative la un idiot pot fi studiate în timpul orelor, care, în uniformitatea și repetarea lor, sunt egale cu experimentele special stabilite Caracteristicile caracteristice sunt de asemenea notate aici; de exemplu, clasele cu o distincție între mai mare și mai mic, când unui idiot i se dau două rigle de , și , metri și i se cere să dea una mai mare sau mai mică, nu funcționează, deoarece cuvintele "mai mare" și "mai mic" sunt folosite aici, care abstractizarea sa Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE cu siguranță nu sunt percepuți ca un idiot Cele mai bune rezultate sunt date de manipulările asupra conturilor; cu ajutorul timpului și al răbdării, un idiot poate arunca un os la cuvântul "unu", doi la cuvântul "doi", la cuvântul "trei", etc până la zece, desigur, cu atât mai departe, mai dificil Dar - fenomen remarcabil - dacă treci de la oasele abacului la aceleași exerciții pe cuburi sau pe bețe sau pe chibrituri, de fiecare dată trebuie să reîncepi antrenamentul Ce concluzie se poate trage din faptele date? Este evident că dintre toate numărul, cel mai de jos nivel al acestuia este accesibil idiotului - percepția pluralității, bazată, așa cum se spune într-o schiță generală, pe abstractizarea în concret; prin urmare, un idiot poate distinge mai mult de mai puțin și nu poate ajunge nici măcar la un calcul vizual; faptul că un idiot, după ce a învățat să pună deoparte I, , etc pe abac, nu poate transfera această îndemânare pe cuburile aflate pe masă, demonstrează că nu a contat pe abac, ci doar a manipulat oasele ; de aceea schimbarea lor în cuburi a produs o scădere atât de decisivă a rezultatelor: a fost necesar să ne obișnuim cu noul obiect și să stabilim din nou latura cantitativă în el; aceasta este opera de abstractizare în concret În cele din urmă, metoda tradițională poate fi aplicată și idioților, care a fost asociată în principal cu munca de distragere a atenției, adică vorbire Aici este suficient să ne referim la dezvoltarea vorbirii, prezentată în detaliu în partea generală Idioții corespund în mod evident unei perioade preumane în dezvoltarea omului primitiv, iar motivul absenței vorbirii în ambele cazuri este același - o abstracție în concret, dincolo de care idiotul nu se poate dezvolta, iar omul primitiv nu s-a dezvoltat încă Dar în ceea ce privește vorbirea, există o diferență enormă între un idiot și omul primitiv: omul primitiv nu a auzit vorbirea de felul său, în timp ce toți idioții (cu excepția celor

absolute), nedeținând vorbire arbitrară, au vorbire ascunsă sau pasivă, adică poate înțelege cuvinte și fraze adresate acestora, și mai ales gesturi; nu există multe astfel de surogate pentru vorbire, dar prin gruparea lor se poate obține totuși o anumită impresie de simboluri și abstracție fără a depăși limitele idioției Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Discursul pasiv al idioților constă aproape exclusiv din substantive și verbe, și din combinarea lor, adică cele mai simple propoziții; datorită lor, un idiot poate îndeplini ordine simple: du-te acolo, ia ceva, ridică ceva, stai acolo Traducând acest lucru în termeni de abstractizare, obținem simbolurile obiectelor și stărilor Adjectivele (simboluri de calități) și părți auxiliare de vorbire - conjuncții, prepoziții, precum și conjugări și declinări (simboluri de relație) idioții pleacă fără atenție; vor executa comanda în același mod, indiferent dacă este dată în forma gramaticală corectă sau nu; de exemplu, "sezi pe un scaun" sau "stai pe un scaun", "du-te în camera lui Misha" sau "mergi în camera lui Misha" Astfel, vorbirea pasivă oferă aceeași imagine a activității care distrage atenția care poate fi trasă urmărind acțiunile idioților, adică obiectele și stările sunt mai ușor de abstractizat, relațiile sunt mai dificile; excepție, aparent, sunt calitățile: în abstracția pre-civilă ocupă primul loc, în vorbirea rudimentară nu sunt; acest lucru se explică prin faptul că înțelegerea unui adjectiv este mai dificilă decât cea a unui substantiv sau a unui verb; înțelegerea adjectivului este mai aproape de acea etapă a abstracției, când produsul abstractizat este separat de obiectul specific, primind un sens propriu; idioții sunt incapabili de o asemenea abstractizare: pot înțelege substantivele și verbele, căci obiectele și stările sunt de natură mai concretă decât adjectivele, reprezentând un complex de atribute, și nu un singur atribut, cum ar fi roșu, alb etc Același lucru trebuie spus despre relații: în acțiunile sale, idiotul se supune relațiilor stabilite de influența coercitivă a mediului extern, adică realizează acele acțiuni pe care le exprimăm în vorbire prin cazuri, prepoziții și conjuncții; dar această subordonare directă a relațiilor este un lucru, în timp ce exprimarea lor prin vorbire, precum și înțelegerea prepozițiilor și a cazurilor, este complet diferită și necesită o muncă atât de subtilă de abstracție, care este complet inaccesibilă unui idiot cu abstracția sa grosolană Prin urmare, chiar și în discursul său pasiv, observăm un agramatism ascuțit, în ciuda faptului că acest discurs nu necesită abstracție independentă, ci se mulțumește doar cu percepția mecanică a cuvintelor altora, adică distragerea atenției altcuiva Biblioteca Runiverse DISTRIBUȚIA ȘI GENERALIZAREA BIOLOGICULUI PUNCTE GRANULE - O distragere a atenţiei pentru imbecilici Dacă a trebuit dovedită existența abstracției printre idioți, atunci la imbecilici prezența vorbirii o face sigură: cuvântul, ca simbol, presupune ceva simbolizat; pentru a simboliza este necesară izolarea sau izolarea obiectului simbolizării Pe de altă parte, simpla prezență a unui cuvânt nu determină încă gradul de abstractizare; ca să nu mai vorbim de faptul că poate exista vorbire pur mecanică (repetări, ecolalie), același cuvânt poate fi aplicat la diferite grade de abstractizare; cuvântul "stea" la un copil nu înseamnă ceea ce înseamnă la un adult, iar la acesta din urmă nu este ceea ce înseamnă la un astronom specialist Despre gradele primitive de abstractizare accesibile idiotului nu vom vorbi; este de la sine înțeles că există printre imbecilici Și aici, ca și în idioțenie, ceea ce este caracteristic nu este ceea ce distrage atenția imbecilului, ci modul în care acesta distrage atenția Idioții sunt dominați de idei individuale; cele de grup se formează doar

întâmplător, în zona cea mai practică, de exemplu, în domeniul nutriției Printre imbecilici, predominanța trece la ideile generale Acest lucru este ușor de constatat observând atitudinea lor față de obiectele externe Cea mai ilustrativă experiență este jocul pozelor pliabile: este inaccesibil idioților; imbecilicul poate pune cap la cap o imagine din părți separate, dezvăluind astfel posesia unei idei generale Gruparea obiectelor sau imaginilor poate servi ca aceeași experiență : le pune pasăre la pasăre, casă în casă etc Analizând imaginile, găsește un cap într-un om și într-o capră, prin urmare, nu cunoaște capul la fel un obiect individual, dar ca un cap în general; dacă îi oferi un picior în loc de cap, el va refuza În consecință, abstracția aici a ajuns în punctul în care trăsăturile predominante nu sunt doar subliniate în subiect prin recunoaștere, ci li se dă o anumită obligație și sunt transferate de la subiect la subiect Progrese similare pot fi găsite în abstractizarea stărilor și chiar în calitățile individuale Dacă unui imbecilian i se oferă două greutăți și se întreabă care este mai grea, el va răspunde, poate nu întotdeauna corect, dar în orice caz conștient; Biblioteca "Runivers" G TROŞIN în același mod poate compara două linii în lungime; dacă îl întrebi cine este mic, cine este mare, el indică persoana corespunzătoare dintre cei prezenți La prima vedere, se pare că reprezentările generale ale imbecililor sunt aceleași cu cele normale Dar observarea atentă arată că aici abstracția este foarte imperfectă Un imbecil îl cunoștea pe câinele lui Black, putea face diferența între băieți și fete; dar când un nou tovarăș pe nume Gleb a venit la el, a început să se îndoiască și a repetat: "Negru câinele, Black the boy" Un alt pacient a avut o idee generală despre un profesor; dar când același profesor, la o lecție de educație vizuală, a introdus un pahar spart, ideea s-a zguduit: a început să-l confunde pe profesor cu sticlarul Întrebarea obișnuită: "care este mai greu: un pud de fier sau un puf de puf", pusă de imbecili fețelor (cu toate precauțiile), provoacă întotdeauna răspunsul: "un pud de fier"; este în zadar să explic că există și o mulțime de puf: ei nu pot separa obiectele de măsură și răspund: "cum, până la urmă, fier, și aici este puful" Cu o asemenea imperfecțiune a ideilor generale, este destul de clar că conceptele, cu constanța și invarianța semnelor lor, nu sunt printre imbecilici Numărarea și vorbirea sunt mijloace excelente pentru a cunoaște distracția imbecililor Studiindu-le pe amândouă, se poate stabili că abstracția lor, deși a progresat în comparație cu idiotul, este încă la un grad mai scăzut Idioții sunt capabili doar de socoteli concrete, adică ei nu cunosc doi, patru, cinci; nici măcar două, patru, cinci obiecte, ci două, patru, cinci cuburi; două, patru, cinci oase în conturi; încep să numere de la început pe fiecare obiect nou Imbecilicii au o idee generală despre cont; pot număra orice Dar concepția lor generală este doar o concepție: când obiectele în sine sunt prezente, ele contează; odata cu disparitia obiectelor dispare si reprezentarea generala a contului Aceasta este trăsătura caracteristică a abstractizării lor: este încă atât de strâns legată de concret, încât nu poate exista decât în paralel cu acesta Dacă cu idioții numărând și obiectele se contopesc indisolubil, atunci cu imbecilici aleargă în paralel, dar nu ajung în punctul în care ambele sunt separate Această formulare Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE , deși seamănă cu născocirile scolastice în felul disputelor medievale despre euharistie: in pane, cum pane, sub panem, ea exprimă totuși cu exactitate realitatea La începutul educației sale matematice, Imbecilik gândește foarte ciudat: când este întrebat câte capete are, poate

atinge capul de trei ori și poate număra: "unu, doi, trei" Din punctul său de vedere, are dreptate: a trăit de trei ori trei stări de conștiință, fiecare dintre ele, printr-un act de atenție, evidențiată într-o unitate specială, într-o unitate Sunt necesare experiență specială și pregătire specială pentru a ajunge la conștientizarea că socoteala (o combinație de acte ale conștiinței) poate avea loc fără a provoca cea mai mică schimbare în obiectele externe Este un fel de Rubicon de trecut Din acest punct de vedere, succesele imbecililor în aritmetică sunt de înțeles Unul dintre ei, prost crescut, dar pentru asta un adult de de ani (totuși, s-a îndoit de vârsta lui și a spus: "Am de ani, iar anul trecut am avut ") știa și citea numere de case până la , dar nu am putut face bine, enumerați-le; cu alte cuvinte, el cunoștea numerele ca obiecte separate Imbecilicii învață destul de ușor să numere până la u, dar este nevoie de multă muncă pentru a-i învăța să numere înapoi de la io la i-th; primul ordin este întâlnit la fiecare pas și fără nicio dificultate poate fi numărat, adică adăugarea treptată a obiectelor; ordinea inversă nu se reduce ușor la una concretă Așa se explică și faptul că dintre operațiile aritmetice, adunarea este cea mai accesibilă pentru ei: nu este atât de dificil să o desfășoare în paralel cu adăugarea obiectelor concrete Scăderea este dată cu mare dificultate, deoarece necesită o mare distragere a atenției În ceea ce privește înmulțirea și împărțirea, acestea sunt dincolo de îndemâna majorității imbecililor; are nevoie de o pregătire specială lungă pentru a le stăpâni, dar și atunci rămâne întotdeauna impresia că a fost făcută numai de memorie, mecanic O stare specială de distragere explică încetineala imbecililor în numărare și aritmetică în general; într-un moment în care pentru un elev normal o socoteală concretă este doar o perioadă pregătitoare de tranziție, iar în viitor el are în vedere doar simboluri (+ =), un imbecilic trebuie să țină două conturi în paralel: pe obiecte și pe numere Dacă aceasta se adaugă Biblioteca "Runivers" G TROŞIN să dezvolte negativism, adică capacitatea de a se izola de solicitările neobișnuite, va deveni clar de ce aritmetica este piatra de încercare a imbecilității Mult material factual pentru caracterizarea distragerii se găsește în discursul imbecililor Teoria acestei întrebări este dată de noi într-o schiță a dezvoltării vorbirii; referindu-ne acolo pentru detalii, vom indica acum doar ceea ce se referă la imbecilitate Iată cel mai simplu exemplu: un imbecilian de ani (din grupul mongoloizilor), care stă la granița dintre imbecilitate și idioție Toată exprimarea sa liberă constă din de cuvinte (vorbirea ascunsă, adică cuvintele înțelese, dar nu rostite, este mult mai mult) De la ei: substantive $o verbe adjective interjecții " Mai mult, clasificarea s-a făcut nu atât după forma gramaticală, ci după trăsături În primul rând, este izbitoare absența părților de vorbire care exprimă relația: prepoziții, conjuncții, adverbe (nu calitative); distragerea lor nu a atins încă un asemenea grad încât să fie îmbrăcat cu un cuvânt; atitudinea de vorbire este înlocuită de gesturi, sau trebuie să ghicească despre asta Cel mai mare progres este în substantiv, apoi vine verbul, apoi adjectivul În esență, aceasta este aceeași ordine care se observă în vorbirea pasivă (vorbirea ascunsă) a idioților Dar chiar și din de substantive - II propriu-zis, adică se referă la reprezentări individuale (tipice) și la substantive comune Din ultimul: onomatopeic • (tru - cal, mumu - vaca, ava - câine, oink - porc, tik-tik - ceas / nediferențiat • (eider - rață și pește; bubu - pâine și rulou, go - oraș și căruță) abuziv (dua- prost și altele, obscen) substantive pur comune • (copil - mătușă, unchi - unchi, bebe - maimuță vie și jucărie, gigi - unt, lala -

dulciuri, mum - carne, de - bani, ganga - muzică, unchi boo - război) Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE eu Din acest tabel se poate observa că există încă foarte puține reprezentări generale Verbele (stările) au același caracter De la ei: onomatopeică și nediferențiat (bea, chuk-chuk - antrenează, du-te; fff, - lumină, de asemenea - foc și chibrituri; tprua - mers; bo - mă doare și mă tem, pfu-pfu - fum) verbele de fapt (yene-dormi, du-te-du-te, nu-, nu, unchie - dă) Adjectivele (calitățile) sunt și mai puțin dezvoltate; sunt doar șase bibi - doare; ha - dezgustător; biya - neplăcut; y-y-big; ma-ma-ma-ma - mic; faptă - cât este ceasul; de asemenea nouă (ore) Din acest stadiu primitiv, vorbirea imbecilică se poate îmbunătăți în funcție de personalitate și vârstă Principalul său dezavantaj este agramatismul, adică lipsa declinațiilor, conjugărilor, părților de vorbire și sintaxelor de serviciu; în traducerea în limbajul abstracției în vorbire, nu există relații într-o formă izolată La început acest agramatism este extrem de ascuțit; toată vorbirea constă în înșirare de cuvinte; etapele de tranziție dintre idioție și imbecilitate se caracterizează prin acest agramatism extrem; nici măcar nu au pronume personale, nu doar la nominativ ("eu", care este mai dificil), ci chiar și la cazul dativ; la un nivel superior, agramatismul se înmoaie; discursul capătă un ton mai gramatical, dar părțile auxiliare ale vorbirii continuă să lipsească Tot mai sus - apar și ele - dar sub formă perceptivă, ca imitație mecanică Elementul mecanic constituie a doua trăsătură distinctivă a vorbirii cu distragere insuficientă La un grad mai mic, se găsește în ecolalie, adică repetarea fără sens de cuvinte și fraze Mai înalte sunt repetițiile în sensul lor propriu: ele înlocuiesc lipsa propriei abstracțiuni; există imbecilici la care repetarea joacă un rol foarte mare; având un număr limitat de cuvinte în stoc, imbecil Biblioteca "Runivers" eu G TROȘIN fața sau repetă cuvintele altuia sau ale cuiva; în acest din urmă caz, vorbirea se obține cu ture monotone, repetate; repetând cuvintele altcuiva, imbecilianul învață elemente noi și în cele din urmă dezvoltă vorbirea corectă în aparență; dar privind îndeaproape, se poate observa că unii termeni sunt folosiți fără suficientă înțelegere și uneori sunt confuzi; Adverbele abstracte suferă mai ales în acest sens: devreme, târziu, mai devreme, recent, ieri, azi, întotdeauna etc Drept urmare, vorbirea imbecilicilor capătă o formă deosebită și corespunde gradului de distragere a atenției lor Dispunând doar de idei generale, ei folosesc cel mai adesea judecăți demonstrative și semnificative "aceasta este zăpadă", "asta-i apă", sau chiar pur și simplu: "zăpadă, zăpadă"; "apă", "doamnă" Reprezentările generale le permit să grupeze fenomenele în funcție de grupele și clasele cărora le aparțin; se obțin judecăți subordonate sau co-semnificative: "sclipici (foc)", "costum nou, șic", "burtă urâtă", etc O ureche experimentată va distinge imediat vorbirea lui imbenillik: în ea, alături de cele de mai sus, predomină judecățile asertorice , adică enunțul propriu-zis a ceea ce imbecilianul vede, aude, simte cu alte cuvinte, traduce ideile sale generale în formă verbală; aceasta este dintr-o parte; pe de altă parte, în discursul său fie nu există deloc cuvinte pentru concepte abstracte (mai des), fie sunt folosite mecanic (rar) Dacă ar fi să tragem o concluzie generală despre abstracție la imbecillici, aceasta s-ar rezuma la aceasta: imbecillicii ajunseseră la a doua etapă a abstracției, abstraction cum concreto; acest lucru le-a făcut posibil să aibă idei generale în formele de cunoaștere, un număr vizual în numere și capacitatea de a vorbi; de atunci s-a trasat granița dintre idioție și imbecilitate Pe partea negativă, abstracția

imbecilicilor se caracterizează prin absența conceptelor și a numărării abstracte, precum și prin vorbirea imperfectă din punct de vedere al abstractizării Distragerea atenției retardaților Descriind mai sus dezvoltarea generală a abstracției, am putut evidenția o anumită formă a acesteia, care nici nu se încadra în abstracția cum concreto, deoarece produsele sale erau deja libere de concret, dar nu puteau, prin natura lor, fi recunoscută ca adevărată abstractizare sub concreto DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE În originea și utilizarea sa, această formă intermediară a avut multe particularități Observând-o în dezvoltarea ideilor, s-a putut observa că ea a apărut în acele cazuri când ideile și conceptele nu au apărut ca urmare a unei îndelungate lucrări discursive, ci s-au dovedit a fi o simplă împrumutare, adesea pur verbală; produsele adevăratei abstractizări, fiind bazate pe o masă de lucrări preliminare, au rădăcini adânci în domeniul subconștientului și, prin urmare, au un conținut potențial bogat care poate fi evocat în orice moment din adâncurile conștiinței; produsele intermediare nu posedă această bogăție: fiind împrumuturi verbale prin natură, ele se dovedesc a fi o abstracție "umflată", nu plină de carne și oase În dezvoltarea ideilor, abstracția intermediară dă concepte false, reprezentate printr-un singur cuvânt și care se deosebesc de conceptele adevărate fie prin absența conținutului, fie prin specificul acestuia, fie prin conținutul incorect; în dezvoltarea numărului, așa-numitul număr mecanic își datorează originea, adică manipularea mecanică a numerelor: în dezvoltarea vorbirii are o mare importanță o formă intermediară de abstractizare; caracterizează o întreagă perioadă de dezvoltare a vorbirii, o perioadă extrem de importantă, când în limbă se formează categorii, mijloace formale și un sens secundar figurat al cuvintelor; în această perioadă apare o formă intermediară de abstractizare în reevaluarea cuvintelor, în identificarea cuvântului cu lucrul semnificat și în înzestrarea cuvântului cu suflet, voință și putere personală Forma intermediară a abstracției se referă la abstractizarea sub concreto, adică la acel stadiu al abstracției, când conținutul abstract devine liber de dependență de concret, el poate fi transferat de la fenomen la fenomen și gândit separat, ca ceva existent independent; astfel, această formă are un loc între abstracția cum concreto și sub concreto, reprezentând a treia etapă a abstracției în curs de dezvoltare (i abstraction in concreto, abstraction cum concreto, intermediar form of abstraction sub concreto, true form de aceeasi abstractie) S-a subliniat de mai multe ori în expunerea anterioară că o abstracție intermediară, în ciuda faptului că este adesea utilă - g t g o t i i b sunt folosite pentru anecdote, este de mare importanță; este un produs natural și deci necesar al dezvoltării, fără de care abstracția nu ar fi atins forma sa cea mai înaltă; capacitatea de a asimila tot ceea ce este nou și dificil la început numai prin imitare directă sub formă de cuvânt, și abia mai târziu, încetul cu încetul, de a umple forma goală împrumutată cu conținut, trebuie recunoscută ca o abilitate foarte fericită; folosind-o cu pricepere, poți realiza multe; la urma urmei, chiar și în prezent, mulți își pot spune că toate cunoștințele lor sunt de un caracter adevărat și exact; marea majoritate a oamenilor au concepte precise doar într-o zonă mică de obișnuit sau special; în afara acesteia, aceeași abstracție exagerată Această formă intermediară de distragere a atenției, cu trăsăturile sale caracteristice sub forma mecanicității, împrumutului verbal, sărăcia sferei subconștiente, slăbiciunea conținutului și supraevaluarea, constituie trăsătura

distinctivă a acelor copii care poartă numele: retardat, prost, arriérés, faibles d'esprit, sch wachsinnige , feeble-minded etc Natura distragerii atenției la retardat poate fi studiată fie prin observație sistematică directă, fie prin experimente special înființate în acest scop Să ne întoarcem mai întâi la fapte, pe care le oferă observația Retardații ajung în sfârșit în acel moment în abstractizare când semnele izolate sunt separate de concret și pot fi gândite ca o entitate independentă Dacă idioții au distragerea atenției in concreto, imbecillici cum concreto, atunci proștii au sub concreto Acest lucru nu înseamnă încă că ei ar profita adesea de avantajul lor și ar dezvolta facultatea de distragere a atenției la niveluri normale; numai că nu le este interzis să intre în sfânta sfintelor și pot vorbi despre orice, inclusiv despre concepte precum: suflet, moarte, Dumnezeu, prietenie, tristețe, plictiseală, dreptate, chiar și filozofie Dar nu trebuie decât să aprofundăm în discursul lor și devine imediat clar că ceva nu este în regulă Conceptele lor abstracte sunt de natură verbală; daca le desfaci, rezulta ca nu sunt departe de cele din beton În limbajul lor, voința înseamnă comandă, iubirea este egală cu dorința, onoarea este egală cu frică sau laudă, dreptatea este egală cu bunăstarea cuiva, șansa este egală cu rațiunea personală a cuiva etc Dacă trei idioți ca unul Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE lucru, este inutil să le oferi multe: doar cel care o primește va fi mulțumit, restul ori va plânge, ori se va enerva, în funcție de individualitatea lor; nimeni nu va înțelege fraza simplă: "a prins - fericirea lui", în cel mai bun caz vor crede autoritatea Uneori, proștii investesc într-un concept abstract, conținutul este de-a dreptul curios Pușkin are un loc minunat pentru a demonstra o astfel de distragere stupidă: în capul îngust al unui prost de curte Kuteikin și Christos sunt două fețe egale Un idiot a vorbit mult despre dragostea lui pentru filozofie, psihologie și teologie S-a dovedit că în filozofie îi plăcea posibilitatea de a sorta propoziții pur întâmplătoare, de a le înșira și de a ajunge la concluzii, ceea ce îi era indiferent, atâta timp cât ieșea ceva; ascultându-l (și cu încurajare, putea filozofa ore în șir), Petrușka a lui Gogol a fost reamintită involuntar în timpul procesului de lectură: "bine, din litere iese mereu un cuvânt, care, uneori, diavolul știe ce înseamnă" Prin psihologie, acest om a înțeles întoarcerea mesei, clarviziunea, mergând uneori până la hipnotism În teologie îi plăcea pe Moise; a scris eseuri despre el, din care a reieșit că, în afară de ceva înalt, nu era nimic interesant la Moise Și a fost unul dintre cei mai buni reprezentanți ai grupului său: avea un dar decent pentru cuvinte și abilități decente matematice Capacitatea verbală de a distrage atenția se dezvăluie puternic în naivitatea copilărească a debilik-urilor, care rămâne cu ei pentru tot restul vieții și este cel mai bine cunoscută în cămin, deoarece apare brusc în ciocniri cu condiții sociale complexe Este emoționant să auzi cum adulții, cu vârste cuprinse între și de ani, proștii își aleg profesia și își vor ajuta rudele Unul dintre ei în timpul anului a venit de fiecare dată cu un plan nou; îi era de ajuns să audă de vreo profesie potrivită, dar acum mergea cu bucurie și destul de sigur că asta era în sfârșit pentru el · Încrederea în sine în ei este în general ușor dezvoltată și, în combinație cu naivitatea, face impresie Unul dintre aceste tipuri a fost dat în judecată de mai multe ori pentru trucuri, și cu variabilă Biblioteca "Runivers" Leu G T ' O in fericire: uneori era recunoscut ca fiind slab la minte, alteori nu La ultimă analiză, el, profitând de problema angajării, a scos un fel de reclamă și a început să dezvolte o modalitate de a se îmbogăți

rapid Acest lucru a fost făcut în așa fel încât membrii instanței și experții, care le văzuseră fețele, s-au simțit stânjeniți Cu un imbecilian, un adult care a primit o educație atentă, a trebuit să vorbesc despre literatură A mers până la Dostoievski și a apreciat în el apărarea umiliților - un moment aparent promițând multe -, dar imediat s-a limpezit o neînțelegere: apropiații i-au explicat că depinde de interlocutor să-l facă avocat Atitudinea față de interlocutor s-a schimbat imediat, iar mult timp a sperat în atotputernicia lui, până a uitat În legătură cu imperfecțiunea activității de distragere a atenției, există un fenomen care este adesea observat la oamenii neculti și, deși este caracteristic oamenilor înapoiați, dar nu des Acesta este fetișismul în abstractizare Pentru o persoană normală, un concept abstract nu este altceva decât un instrument de serviciu, pe care îl poate schimba dacă este necesar Pentru un debilic, o idee împrumutată, neîncălzită de propria experiență, se transformă adesea într-o esență imuabilă Există o mulțime de exemple în acest sens în logica strâmbă a degeneraților Adesea, vina acestui lucru este o educație lipsită de pricepere; conceptele frumoase de valoare de sine, onoare, loialitate față de cuvântul cuiva etc , sunt adesea transformate în fetișuri de către un idiot, pe care îl folosește în singura zonă a propriei sale bunăstare accesibilă lui Abilitățile speciale necesită o evaluare a comportamentului zilnic al lui de-Bilikov Aici sunt atât de adaptați încât de multe ori nu se vede nicio diferență între ele și cele normale Și numai cu o observare atentă se poate observa cât de săracă este viața lor mentală Se limitează la reacții la mediu; bogăția inconștientă a experienței psihice care stă la baza funcțiilor superioare - generalizarea și abstracția în special - fie nu există pentru ele, fie nu o pot folosi, fie evită să o folosească Imobilitatea cunoștințelor lor potențiale are adesea un efect deprimant asupra celor din jur; este greu să purtați o conversație cu ei, cu atât mai mult cauzerie; le lipsesc glumele, nu înțeleg metaforele, ceea ce duce adesea la neînțelegeri jenante Există un fapt cunoscut când un medic a sfătuit un prost ca tratament - dar obligatoriu Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGPCHESB PUNCTE DE VEDERE este important să petreci o oră pe zi pe șa"; în fiecare zi pacientul mergea la grajd, stătea pe șa și stătea conștiincios la ora stabilită *) Cele patru semne indicate - distragerea verbală, naivitatea și fatișismul debilicilor, sărăcia, rutina și imobilitatea sferei lor subconștiente - dădeau adesea motive să se creadă că debiliks nu aveau deloc distragerea atenției; după cum se pare, majoritatea autorilor sunt înclinați către aceasta; cei care sunt mai precauți vorbesc despre "începuturile distragerii", "distracția extrem de limitată", etc Nu există dorința de a se certa despre cuvinte: desigur, distracția descrisă acum de debiliks nu poate fi recunoscută ca atare Dar asta ar fi prea dur Este suficient să urmărim abstracția de la idioți până la gradele mai slabe de subdezvoltare pentru a vedea că aici există un sistem consistent de evoluție; nu se abate cu un pas de la caracterizarea generală a cunoștințelor inferioare Posibilitatea unei distrageri mecanice (împrumutate verbal) separă copiii retardați de imbecilici, iar imposibilitatea unei adevărate abstractizări și generalizări pune o linie între ei și normă Faptele citate, luate din observatie, sunt suficiente pentru a face o caracterizare comparativa a distragerii la retardati si pentru a indica diferenta dintre acestea si gradele inferioare de subdezvoltare, pe de o parte, si norma, pe de alta Dar nu sunt suficiente pentru a obține o reprezentare detaliată și

vie) În dezvoltarea filogenetică a vorbirii, am văzut că fetișismul abstracției a ocupat un loc important și a dat o amprentă aparte întregii epoci, pe care am numit-o nominalistă sau animistă În psihologia înapoierii, această epocă, dacă este exprimată, este doar sugerată Motivul este destul de clar; în nominalismul primitiv, asociat cu animismul, s-a exprimat dorința unei persoane de a pătrunde în esența lucrurilor; a fost filosofia minții, pentru prima dată eliberată de dependența directă de fenomenele concrete; dacă această filozofie a fost adesea exprimată în faptele de superstiție verbală și fetișism, atunci aceasta a mărturisit doar mândria unei persoane și evaluarea sa asupra produselor abstracției și generalizării sale; Semnul distinctiv al înapoiatului este lipsa aspirațiilor, lenea și rutina minții, străduindu-se să ia lumea ca pe un fapt, fără a aprofunda în interpretarea ei Aici ne întâlnim din nou (și ne vom întâlni mai târziu) cu incompletitudinea analogiei dintre dezvoltarea rasială și subdezvoltarea mentală: ele coincid în etapele principale, dar nu și în cauze și direcție Întrebări de filosofie, KN I o H Biblioteca "Runivers" G TROŞIN despre modul în care se desfășoară procesele de abstractizare și generalizare În acest sens, experimentele joacă un rol indispensabil Este cu atât mai necesar să se adauge experimente la descriere, cu cât abstracția are o importanță practică, cu cât toată educația copiilor retardați, precum și a celor normali, se bazează pe presupunerea tacită a capacității în creștere treptată a copiilor de gândire abstractă Pentru a elabora o metodă pentru propriile noastre experimente, ne vom uita la metodele și rezultatele altora Din păcate, în ceea ce privește distragerea atenției în general, la copii în special și la anormal în special, literatura este extrem de limitată Dintre lucrările legate de aceasta *) putem folosi cercetările lui Binet Binet numește metoda sa de investigare a gândirii abstracte "experiența întrebărilor abstracte"; Fiecare subiect a trebuit să răspundă la următoarele de întrebări: Ce să faci când îți este somn? Ce să faci când ești frig? Ce faci când crezi că ai întârziat la școală? Ce ar trebui să faci când ieși din casă și observi că plouă? Dacă în timpul plimbării te simți obosit și nu ai bani cu tine pentru a plăti tariful, ce ar trebui să faci? Când ai pierdut trenul, ce îți mai rămâne de făcut? Ce să faci când ai spart un lucru care nu-ți aparține? Ce faci când observi că cineva ți-a furat o carte din standul tău de la școală? Ce ar trebui să faci când vezi că ți-a luat foc casa? !) Binet et Simon: Nouvelles methodes pour le diagnostik du niveau intellectuel des anormaux L'annee psychol XI, TV Moore: Procesul de abstractizare Publicațiile de psihologie ale Universității din California Novem AA Grünbaum: Uber die Abstraktion der Gleichheit Areh fd gesam Psih K Mittenzweg: Ubet abstrahirende Apperception Wundts Psychol Studien O Kùlpe: Versuche über Abstraction Bericht ub d I Congres f experiment Psih Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE Ce faci când băiatul cu care te joci te lovește din neatenție? Ce să faci când ai nevoie de un sfat bun? Ce așteaptă o persoană care este leneșă și nu vrea să muncească? De ce ar trebui să economisească toată lumea în loc să-și cheltuiască toți banii? Ce ai face când ai fi pedepsit când nu ai fi meritat? Presupunând că cineva s-a gândit să facă ceva important și semnificativ: ce ar trebui să facă în primul rând? Să presupunem că aveți nevoie de zece cenți; cum le iei? Să presupunem că cineva ți-a făcut ceva neplăcut și apoi a venit la tine și și-a exprimat regretul pentru ceea ce s-a întâmplat; cum ar trebui sa procedezi? Să presupunem că cineva te întreabă ce părere ai despre un băiat pe care cu adevărat nu-l cunoști prea bine: ce ar

trebui să faci? Ce se întâmplă când doi oameni se ceartă despre o întrebare fără să înțeleagă cuvintele? Să presupunem că acest băiat te contrazice, indiferent ce ai spune - cum ar trebui să te comporți? De ce judeci oamenii mai degrabă după faptele lor decât după cuvintele lor? De ce ai mai multe șanse să ierți o ofensă care ți-a fost făcută cu furie decât o ofensă făcută într-o stare calmă? De ce este mai bine să continui, după ce ai început ceva o dată, și să nu începi altceva? De ce nu ar trebui să-i amintești persoanei de ceea ce i-ai făcut? Dacă ai săvârșit o faptă irevocabilă, ce ar trebui să faci? Binet a investigat întrebările enumerate ale copiilor normali de șapte, nouă și doisprezece ani și ale celor retardați; în privinţa primelor, a constatat că abia la vârsta de ani apare capacitatea de a exprima diferenţa dintre termeni abstracti; relativ înapoiat, el susține că momentul în care * Biblioteca "Runivers" G TROŞIN insuficiența lor se dezvăluie, tocmai întrebările abstracte apar că experimentele pe ele separă înapoi de normal, într-un cuvânt, ce qui manque le plus aux débiles, c'est l'intelligence abstraite*) Trebuie să ne gândim că Binet, în timp ce neagă capacitatea de abstracție în spate, înțelege abstracția adevărată în sensul propriu al cuvântului; din nefericire, el nu are nicio rezervă cu privire la posibilitatea de a avea forme inferioare de abstractizare fără a avea una superioară și nu spune absolut nimic despre diferitele grade de abstractizare; din această cauză, propoziţia "ce qui manque le plus aux débiles, c'est l'intelligence abstraite" este prea generală şi insuficientă Ni se pare că experimentele asupra abstracției retardaților ar trebui puse în așa fel încât să acopere toate gradele de abstractizare: abstracția in concreto, cum concreto și sub concreto, cu două forme ale acestuia din urmă, intermediar și adevărat, care este posibil, deoarece cunoaștem produsele atât ale primului, cât și ale celui de-al doilea, și ale treilea și al patrulea; o oarecare dificultate este abstracția în concret, care nu are nevoie de vorbire, dar, întrucât poate fi exprimată prin vorbire, poate fi investigată și prin întrebări și răspunsuri În această direcție au fost efectuate experimentele noastre S-au împărțit în trei grupe Pentru a găsi asemănări și diferențe între obiecte - acest grup are scopul de a studia abstracția inferioară, care constă doar în accentuarea trăsăturilor individuale în obiectele externe Definirea conceptelor specifice și generice - aici se impunea o abstractizare de natură superioară, presupunând prezența ideilor generale, dar nu a conceptelor încă Relații numerice - aici - în sfera numerelor - sunt necesare deja simboluri libere; aceasta este o distragere a atenției de gradul trei Diferența și asemănarea (abstracție în beton) Experimentul a constat în faptul că subiectului i s-au pus întrebări: care este diferența și care este asemănarea dintre asta și asta; raspunsuri, Binet: Nouvelles methodes etc p , , Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE desigur că au fost înregistrate; au fost notate cazuri când au fost necesare întrebări conducătoare sau chiar un indiciu Au fost doar io întrebări: $ pentru diferență și pentru similitudine Care este diferența dintre: un braț și un picior, o piață și un magazin, o cameră și o bucătărie, un copac și un buștean, un tramvai și un vapor cu aburi Ce asemănare între pâine și carne, un băț și o mână, un soare și o sobă, o scrisoare și un ziar, o barcă și un pod Aceste întrebări au fost alese din următoarele motive: în primul rând, nu sunt deosebit de dificile, dar nici deosebit de ușoare; copii foarte dificili și foarte ușori ușor de jenat; în al doilea rând, aceste întrebări nu necesitau cunoștințe școlare; în al treilea rând, ele satisfac, în opinia

noastră, scopul stabilit - de a investiga cel mai scăzut grad de abstractizare Ceea ce trebuie deturnat aici este fără îndoială: a determina diferența sau asemănarea dintre două obiecte este posibilă numai prin găsirea unui semn și supunerea lui unei atenții speciale; dar gradul de abstractizare nu este foarte mare: este suficient să cunoști subiectul și să subliniezi în el vreun semn, adică pentru a produce lucrarea care este disponibilă chiar și pentru animale, pentru că ele stabilesc și diferența și asemănarea dintre obiecte Dacă s-ar simplifica și mai mult experimentul și ar invita retardatul să indice asemănări și diferențe în natură, de exemplu, să găsească o cameră și o bucătărie, să folosească un băț și o mână, rezultatele ar fi pozitive fără nicio îndoială; formularea verbală interferează cu experimentele noastre, ceea ce face experiența mai dificilă și permite astfel o pătrundere mai profundă în opera de abstractizare În experimentele privind diferența, % din toate răspunsurile au avut un rezultat negativ decisiv, adică în pofida tuturor eforturilor, la îndemnarea întrebărilor, a conducerii, diferența nu a fost stabilită; în ib% a fost, dar cu un indiciu în sensul că "o iei cu mâna, dar cu piciorul? " iar în %, diferența a fost formulată independent, dar extrem de stângaci, doar sub formă de urme Combinând aceste trei cifre într-una singură, obținem primul grup în °/ , în care formularea diferenței a fost absentă, cel puțin într-o formă independentă Biblioteca "Runivers" d TROȘIN Care este semnificația acestui grup? Arată că între retardați, într-un număr foarte corect de cazuri, nu există nicio diferență? Diferențele și asemănările între anumite obiecte apar foarte devreme: copiii le au la începutul celei de-a doua jumătate a anului, de exemplu, la - luni vârsta, ei disting fețele rudelor, chiar se uită la imagini și arată figuri pe ele (Preper); diferența dintre obiecte devine animale; este, fără îndoială, în cel mai scăzut grad de subdezvoltare la idioți Iar dacă o persoană retardată nu poate formula diferențe, aceasta indică doar că trăiește deocamdată într-o abstracție concretă, caracteristică etapelor inferioare ale evoluției mentale, adică, poate determina diferența prin acțiune, prin atitudinea sa față de subiect, dar nu prin cuvinte La % dintre retardați, conform experienței noastre, ei formulează independent diferența - fapt, conform celor spuse mai sus, care nu prezintă nicio dificultate în explicație: aceasta este și o abstracție în concret, dar tradusă doar în formă verbală Un exemplu va fi suficient pentru ilustrare, pentru că toate răspunsurile sunt uniforme și adesea repetate; luăm cazul retardării uşoare (T P Io, secţia juniori) Care e diferenta dintre: mâna și piciorul Merge cu piciorul, ia cu mâna *, piață și magazin "Sunt o mulțime de mărfuri în piață, puține în magazin*, camera si bucataria "Se gatesc in bucatarie, iau masa in camera * copac și buștean "Copacul stă, butucul este tăiat *, tramvai și vapor cu aburi "Tramvaiul merge, vaporul merge" Nu este greu de observat că, în exemplele date, întreaga abstractizare constă numai în accentuarea trăsăturilor individuale; este o abstractizare tipică în concret, exprimată doar în formă verbală; dar se poate lipsi de cuvinte și se exprimă în folosirea obiectelor, în raport cu acestea, așa cum se observă la nivelurile inferioare ale psihicului, de exemplu, printre idioți Nu este nevoie să dam alte exemple; ne rezumam la un tabel rezumativ, unde raspunsurile sunt grupate in functie de meritul lor si exprimate ca procent din numarul total Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE Experimente cu diferența Întrebare i cI CI ȘI O co& i o c , в* o COci; Și despre "iAverage Formularea corectă a diferenței este , !! i ' Formularea diferenţei

prin intermediul unui ste-! penalități (mai-mai puțin*) ¡ I i oIT ¡ I Formulare incompletă în ! sub formă de urme ' '° Í '° I ¡ : Formulare prompta! și ajutorul unui cercetător i '° ; și, oi , o ! ! i ,oi Diferența nu se formulează nici măcar cu ajutorul Rezultatele unui experiment nu au fost marcate! ■! ' '/ % % % % % În experimentele cu similaritate se repetă același lucru care s-a spus despre diferență; iată aceeași varietate de răspunsuri, aceeași imagine de bază a abstractizării primitive; există doar o diferență în detaliu, așa cum se poate vedea din următorul tabel rezumativ Experimente de similitudine Întrebare ï ci e COcñ & O COiCu K o Cav Formularea verbală corectă a asemănării este , ί ,θ ! , i : θ,θ , ¡ , Asemănarea în forma verbală nu este complet diferențiată : ° Formulare numai pentru i ,o ajutorul unui cercetător - , b Asemănarea înlocuită de diferență capacitate !i o Asemănarea nu este formulată deloc ı o i Rezultatele nu sunt marcate experienta ' % j % % % % % Biblioteca "Runivers " Itíb g t g O III ȘI II b Formularea corectă a asemănării se observă în medie la % Prin natura sa coincide cu rubrica corespunzătoare cu o diferență; luând același caz (T P , tânăr, tânăr, sec), obținem următoarele răspunsuri: Cum se aseamana: pâine și carne "Amândoi mănâncă * băț și mână "Ambele nu pot fi mâncate", "ambele pot fi lovite" (Ajutor); soarele și aragazul "Amândoi roșii * o scrisoare şi un ziar "Amândoi citesc" barcă și pod "Amândoi să se mute peste * Aici, ca și în diferență, găsim doar un accent pe trăsăturile individuale într-o anumită imagine, adică abstractizare în concret, accesibilă înapoierii Uneori (în %) asemănarea, fiind exprimată sub formă verbală, nu se distinge clar; atunci raspunsurile sunt: Cum se aseamănă pâinea și carnea "Pâinea se mănâncă cu carne * Care sunt asemănările dintre un băț și o mână "Mâna ia bățul" etc Dacă la formularea corectă adăugăm răspunsuri similare cu similaritate slab izolată, atunci și atunci obținem doar %; în comparație cu % răspunsuri corecte cu o diferență, diferența este vizibilă: faptul general este că asemănarea este mai dificilă decât diferența Rezultate negative în experimente cu asemănare mai des: asemănarea nu se formulează deloc în formă verbală la ib%, se formulează, ci la un prompt sau exemplu în % și, în sfârșit, există încă un grup special de răspunsuri, când , în ciuda tuturor corecțiilor, în loc de asemănări, subiecții răspund cu diferențe (%); în general, se obțin , % din răspunsurile negative, negative Bineînțeles, ca și în cazul diferenței, acest grup negativ nu spune deloc despre absența formei studiate de distracție primitivă: subiecții cunosc de fapt asemănarea dintre carne și pâine, pentru că le vor mânca pe amândouă, în același mod , vor folosi în egală măsură un băț și o mână, o scrisoare și ziarul, dar abstractizarea lor în concret rămâne cu mult dincolo de exprimarea verbală - un fenomen foarte tipic, apropiindu-i de cele mai scăzute tipuri de subdezvoltare mentală Biblioteca Runiverse DISTRIBUȚIA ȘI GENERALIZAREA BIOLOGICULUI PUNCTE DE EGALITATE Ceea ce s-a spus este suficient pentru a trage concluziile imediate: abstracția primitivă există printre cei înapoiați; în jumătate din cazuri își primește forma verbală proprie, în cealaltă jumătate apare într-o formă latentă Deja acum se poate spune că formula generală nudă: "celui înapoiat nu are abstracție" este incorectă; corectă este poziția, care de multe ori trebuie luată în considerare în psihologia înapoierii, și anume: în înapoiere sunt semne de subdezvoltare inferioară, în acest caz abstractizare în concret (fără cuvinte), caracteristice animalelor și idioților Acum să vedem sub ce formă au cei înapoiați formele superioare de gândire abstractă Reprezentări generice și specifice (Abstracție cu beton) Diferența și

asemănarea sunt posibile cu o doză foarte mică de abstractizare; este suficient să ai idei individuale despre obiectele individuale pentru a distinge între ele sau a găsi asemănări Mult mai mare este acel grad de abstractizare care are de-a face cu ideile generale; aici nu mai este suficient să te familiarizezi pur și simplu cu obiectele individuale, este necesară cunoașterea claselor, genurilor, speciilor, grupurilor etc subdezvoltarea, adică idiotie; ideile generale, ca expresii ale unei abstractii superioare (cum concreto), lipsesc la idioti, apar pentru prima data la imbecilici, i e într-un grad mediu de subdezvoltare mentală Diferența nu este mai puțin clară în raport cu ambele tipuri de abstracție față de simboluri: o abstractizare primitivă se poate descurca fără cuvinte, ideile generale necesită un semn special pentru ele însele - cuvântul Care este relația celui de-al doilea grad de abstractizare cu retardatul? Pentru a rezolva această problemă, am ales cel mai simplu mod - definirea celor mai simple concepte generice și specifice Fiecărui subiect i s-au adresat trei întrebări pentru reprezentări generice: Biblioteca "Runivers" G TROŞIN numiți-o într-un singur cuvânt: volchek, ball, roly-poly, dolls; cum să-l numești într-un singur cuvânt: o haină, o pălărie, pantaloni, o jachetă; nume într-un singur cuvânt: o luptă, furt, beție, minciună, răutate, furiș; și patru întrebări pentru reprezentări vizuale: numiți ce fel de mobilier cunoașteți; spune-mi ce fel de prietenie cunoști (indica cine este prieten cu cine); spune un fel de invidie (unul îl invidia pe celălalt); spune ceva amabil Toate aceste întrebări sunt disponibile copiilor; nu cer de la ei concepte de prietenie, invidie, bunătate etc ; pentru a răspunde la întrebări este suficient să ai idei generale de natură empiric despre haine, jucării, fapte rele și bune, despre mobilier, despre un tovarăș prietenos sau invidios Pentru scopul nostru, acest lucru a fost destul de suficient; însuși obiectul de observație (copilărie și chiar înapoi) era de așa natură încât nu se putea vorbi despre concepte sau definiții precise; conceptele sunt cel mai înalt grad de abstractizare, al cărui studiu este o sarcină specială; acum, însă, vorbim încă de gradul mediu - abstractizare cum concret, realizată prin intermediul reprezentărilor generale În experimentele cu idei generice, răspunsurile subiecților au fost împărțite în grupe J: Prima grupă - copiii răspund cu termenul exact; la întrebarea: cum să o numesc într-un singur cuvânt - volchek, ball, roly-poly, păpuși? ei spun: "jucării"; palton, pălărie, pantaloni, jachetă? - "haine"; luptă, furt, beție, minciuni, răutăți, furiș? - "fapte rele" Al doilea grup - răspunsul este corect, dar nu exact; în loc de haine - "civil", în loc de jucării - "joc", în loc de fapte rele - cu huligani Al treilea grup - în locul unui termen generic, se dă un termen generic: îmbrăcăminte - "troika", "palton", "jachetă"; jucării - "top"; faptă rea - "luptă" Al patrulea grup - termenul este incorect: în loc de haine - Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE "ham", "len", "len"; în loc de jucării - "copii mici"; în loc de o faptă rea, "război" A cincea grupă - nu există niciun termen Grupuri similare sunt observate în definițiile speciilor Prima grupă - răspunsul este corect: mobila este listată, este dat un adevărat exemplu de prietenie, invidie, fapte bune Al doilea grup - răspunsul nu este chiar corect: florile etc sunt enumerate împreună cu piese de mobilier; în loc de un exemplu de prietenie, invidie, o faptă bună se face o repovestire a întrebării Al treilea grup - pentru a obține un răspuns necesită ajutor din partea cercetătorului și întrebări conducătoare Al patrulea grup - nu există răspuns, chiar și cu întrebări principale; sau se dă răspunsul greșit:

prietenia se amestecă cu rudenia (frații sunt indicați ca prietenoși), invidia se amestecă cu neplăcere, în loc de faptă bună se spune "o masă bună" În experimentele luate în considerare, desigur, datele numerice sunt importante, cât de puternic este exprimat cutare sau cutare grupă; acest lucru poate fi apreciat din următorul tabel rezumativ Concepte generice Jucării Haine despre o o XMedia Termen exact • ' °% Nu tocmai precis, dar corect ¡ vilny i , o $, o Specie în loc de generic i Termen greșit i o • % Nu există un concept generic (pre- setare) I > o , o "° / Nu au fost observate rezultate I experiență , , " ! IOO°/oιoo"/ %roo"/ l Biblioteca "Runivers" G TRO sh și n Concepte de specie oh da! ω Prietenie Invidie Faptă bună Răspunsul corect este b, ! I °>° >θ |- % Răspunsul nu este tocmai exact, dar corect i ,o IIjO ^, i i Răspundeți cu întrebări principale i ,o¡ ,θ: I í > o , lì Nu există concepte specifice sau concepții greșite ; i , % , nu sunt marcate tu%! % % % ' % Concluzia este clară: stadiul de mijloc al abstracției, așa-numita abstractio cum concreto, care nu are nevoie de concepte precise, ci se realizează prin intermediul reprezentărilor generale, este în cazul fețelor înapoiate și dă răspunsuri corecte în mai mult de o duzină de cazuri (% la generic și % la specii) Concluzia este destul de firească: nu vorbim despre cea mai înaltă gândire abstractă, ci despre stadiul ei de mijloc, stadiul care se observă chiar și la imbecilici; cu atât mai mult ar trebui să fie pentru retardaţi Nu mai puțin firească este o altă concluzie: chiar și acest grad mediu de abstractizare la persoanele retardate este slab și dă rezultate negative într-un număr foarte semnificativ de cazuri - %; Iată adevărul general al psihologiei înapoiatului: alături de fenomenele pozitive, ele prezintă întotdeauna semne ale unei subdezvoltari mai scăzute a cunoașterii, pentru care abstracția în general este foarte puțin accesibilă Există și o a treia concluzie, foarte caracteristică înapoierii Răspunsurile la întrebările generice și specifice pot fi grupate nu numai în cele două grupe tocmai menționate, pozitive și negative; este posibil să se aloce un al treilea grup intermediar; se dovedește a fi caracteristic În acest sens Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE experimente cu reprezentări ale speciilor de cel mai înalt nivel - prietenie, invidie, fapte bune - sunt deosebit de convenabile După cum sa menționat mai sus, răspunsurile la acestea reprezintă următoarea gradație:) răspuns exact,) nu este destul de precis,) răspunde cu,) tăcere sau răspuns greșit Prima și ultima rubrică arată relații cantitative - cât de mult este exprimat sau absent gradul mediu de abstractizare la retardat și nu sunt interesante în acest moment; merită atenție z și grupe Referitor la al treilea grup, i e răspunde cu ajutorul unui cercetător, a trebuit deja să spunem: aceasta este o abstracție ascunsă, pe care înapoiații nu au suficientă activitate pentru a o provoca în mod independent, dar cu ajutorul din afară apare și, astfel, aparține unui grup mare de fenomene cunoscut sub numele de cogniție ascunsă, care joacă un rol important în orice subdezvoltare, normală și patologică Al doilea grup de răspunsuri care nu sunt complet exacte constă fie din răspunsuri care au un caracter pur verbal, de exemplu: Spune un fel de prietenie - "Fă-ți prieteni" Spune invidie pentru ca cineva să invidieze pe cineva - "Invidios" Spune niște fapte bune - "Sunt buni" Sau din răspunsuri împrumutate, ceea ce este obișnuit mai ales când este întrebat despre o faptă bună; ei răspund: "roagă-te", "ascultă", etc Sensul răspunsurilor verbal-ecolalice și împrumutate devine clar dacă ne amintim de evoluția generală a gândirii abstracte După cum am spus mai sus, abstractizarea, pornind de la o formă primitivă, ajunge

treptat la cote din ce în ce mai înalte; există un moment în acest proces când ideea generală este o simplă imitație și poate exista foarte mult timp fără a intra într-o legătură intimă cu conținutul general al intelectului Cea mai bogată sursă din care împrumutăm idei în general este vorbirea; pentru conceptele abstracte această sursă se dovedește a fi inevitabilă; de aceea ideile împrumutate apar mai întâi ca produse pur verbale · Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Dezvoltarea patologică se caracterizează prin faptul că îngheață într-un stadiu intermediar al dezvoltării normale și îl prelungește pe acesta stage à la longue; idiotia este o etapă înghețată de abstractizare în beton; imbecilitatea se preda dependenței și posesiunii de abstractizare cum concreto, înapoierea este tărâmul abstracției exagerate, norma deține produse abstracte reale cu conținutul lor potențial enorm Am studiat până acum forma de mijloc a abstracției fără a atinge cea mai înaltă; dar și aici, într-o formă medie, produsele caracteristice ale subdezvoltării abstracției se întâlnesc sub forma unor răspunsuri verbale ecolalice și împrumutate; aceasta este acea abstractizare exagerată, nu plină de conținut intern, care este caracteristică înapoierii Dar aici această caracteristică nu este atât de pronunțată; va deveni mai clar în a treia serie de experimente, la care trecem acum Număr (Abstracție sub beton) Printre copiii anormali - grupuri de subdezvoltare mentală - găsim toate etapele numărului; dintre toate sursele pentru studiul celei mai mici conturi, subdezvoltarea mentală este poate cea mai bună și mai demonstrativă; psihologia animală este suficient de departe de psihologia umană, psihologia sălbaticilor nu este atât de caracteristică, psihologia copilului ne atrage stadii de tranziție, între timp, în subdezvoltarea mentală, avem stadii înghețate de evoluție numerică: idioții au doar numărare primitivă, în concret, fără simboluri, adică numere; imbecilicii trăiesc toată viața prin numărarea vizuală, cum concreto; retardații ocupă un loc de mijloc între calculul vizual și calculul obișnuit, poziție care necesită o analiză detaliată Contul reprezintă o parte integrantă a școlii; pentru școlarii înapoiați, aritmetica este punctul cel mai slab și nicăieri relația dintre înapoiere și condițiile școlare nu este atât de clar conturată ca aici Prin urmare, în sortarea scorurilor înapoi, avem un scop practic Biblioteca Runiverse DISTRIBUȚIA ȘI GENERALIZAREA BIOLOGICULUI PUNCTE DE EGALITATE Aritmetica, chiar și în programa școlii elementare, este prea mare pentru a face față tuturor întrebărilor Neapărat a trebuit să ne oprim la ceva caracteristic În urma evoluției numerice, excludem numărarea primitivă și calculul vizual din experimentele noastre; retardatul trebuie să aibă pe amândouă: ei disting mai mult sau mai puțin, căci această distincție nu are nevoie de simboluri și este accesibilă stadiului primitiv de numărare observat la animale și idioți; la fel, retardatul poate produce calcul vizual accesibil imbecililor; înapoierea începe să se manifeste mai sus, dintr-o relatare abstractă Pentru a ne familiariza cu aritmetica inversă, luăm un calcul abstract, și anume patru operații aritmetice în intervalul de la i la yuo și mai mult Excludem în mod deliberat din sondajul nostru punctele aritmetice superioare: teoria aritmeticii cu rudimente ale fracțiilor inclusiv și toate problemele; desigur, chiar și aici cei înapoiați sunt foarte șchiopați și diferența dintre ele și cele normale este și mai strălucitoare, dar în condițiile școlii elementare, o mulțime de diferențe aleatorii sunt legate de teoria aritmeticii: într-o școală este predat sistematic, în altul nu ; Un alt inconvenient este legat de sarcini: experiența problemelor de examen a arătat cât de dificil este să găsești un tip de problemă

destul de potrivit pentru nivelul mediu al studenților; va exista întotdeauna un anumit număr de elevi pentru care se va dovedi prea dificil Prin urmare, ne vom concentra doar pe acțiuni cu numere abstracte, întrucât acesta este minimul pe care îl satisfac toți elevii, neexcluzându-i pe cei care nu prea au succes; în aceste limite nu există nicio diferență între băieți și fete - deasupra ei cu siguranță ne-am întâlni Și, în sfârșit, nu este greu să găsești semne de întârziere în complex, în genul de teorie și probleme, dar este mai important să o descoperi acolo unde este doar bănuită, adică, stabiliți-o nu maximul, ci limita minimă Se pune întrebarea cum se realizează studiul propriu-zis al " operații asupra numerelor abstracte", astfel încât, în primul rând, să se constate diferența dintre cele înapoiate și cele normale și, în al doilea rând, trăsăturile caracteristice ale subiecților Pornind din experiență peste normal, este necesar să se efectueze Biblioteca "Runivers" G T R O III și n diferența dintre numerele rotunde și nerotunde; oricine s-a ocupat de copii știe că un elev poate adăuga cu ușurință "cinci și cinci - zece", dar se va opri înainte de întrebarea: câți sunt șase și patru; este mai ușor să adăugați și decât și Numerotarea peste numerele rotunde merge întotdeauna înainte, iar acolo unde o greșeală față de cele nerotunde este scuzabilă, o greșeală peste cele rotunde este considerată o infracțiune Apoi trebuie să setați limite mai mult sau mai puțin precise pentru cele acțiuni Ele sunt, de asemenea, cel mai bine luate din experiența cu copiii normali Cursul de trei ani al școlii elementare ruse conturează aceste limite în general; reușitele medii în aritmetică (pentru operații pe numere abstracte) pot fi reprezentate în următoarea formă: Numere nerotunde Numere rotunde I Evaluarea erorilor La sfarsitul anului I Primii zece au fost pe deplin asimilați Toate acțiunile peste toate numerele din i-lea zece ! Acțiuni privind; numere rotunde í a b limite i - ¡ o, i- , uneori ! I - ! Erorile din i - io sunt considerate inescuzabile Erorile din i- pe numere nerotunde sunt considerate scuzabile La sfarsitul anului Primele două decenii au fost pe deplin asimilate Toate acțiunile pe toate numerele din intervalul - Acțiuni pe | numere rotunde - ' ¡ mi poate ajunge - la yoo; sunt necesare până la i ioo ; Erorile din primele două duzini sunt inescuzabile Erorile cu numere rotunde până la o sută sunt inescuzabile Erorile asupra numerelor nerotunde până la o sută sunt scuzabile La sfârşitul anului J I Prima sută este pe deplin stăpânită Toate acțiunile s-au terminat! numerele din prima sută I ! Numerele rotunde în întreaga numerotare Erorile din prima sută, atât la numere rotunde, cât și la numere nerotunde, sunt inescuzabile Greșelile legate de numerele de peste o sută sunt scuzabile Biblioteca "Runivers " DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE Astfel, pentru fiecare retard, a fost umplută următoarea tabletă: Cum efectuează el operații aritmetice: PÂNĂ LA IO - PÂNĂ LA - până la IOO mai mult de în numere rotunde - - în numere nerotunde - - Cum să completați această tabletă este o chestiune de unul sau două experimente; foarte curând se dezvoltă o recepție, cea mai convenabilă Eu personal am început cu împărțirea, apoi am trecut la înmulțire, scădere și adunare; nu existau exemple numerice predeterminate: acestea variau în fiecare caz individual; întrebările și răspunsurile, desigur, au fost înregistrate, erorile de analizare au fost calificate conform citatului de mai sus Experiența se termina de obicei cu propoziția: "Numiți cel mai mare număr pe care îl cunoașteți"; în cazuri potrivite s-a investigat cât de mult înțelege subiectul construcția numerelor mari; pentru aceasta, s-a propus întrebarea: cât va fi dacă se ia o rublă din mie de ruble, sau

din mie de ruble se ia i ruble Să trecem la rezultate În primul rând, trebuie pusă întârzierea bruscă a înapoi în aritmetică - o concluzie care, în termeni generali, ar putea fi prezisă; interesanta este comparatia retardat cu normal Au fost studiate în total de persoane, dintre care erau la școală de mai puțin de un an; deși nu ridică îndoieli cu privire la înapoierea lor (conform altor date), îi excludem și următorul tabel se referă la elevii care sunt la școală de doi, trei, patru și cinci ani (vezi pagina următoare) Astfel, în medie, retardații sunt de aproape trei ori în spatele normalului la aritmetică; cu alte cuvinte, prin ce trece un student normal timp de un an, îi ia trei ani; sau încă alt fel: aritmetica este de trei ori mai dificilă pentru studenții înapoiați decât pentru studenții obișnuiți De ce le este atât de greu? O chestiune de importanță cardinală; să încercăm să o abordăm din partea faptică, pe baza acelor date, care sunt obținute în timpul experimentelor și sunt parțial vizibile în tabelul de mai sus Întrebări de filosofie, carte - Biblioteca "Runivers" G TROŞIN Privind tabelul, observăm un număr decent de subiecți care învață operații aritmetice, uneori chiar în cantități semnificative, de exemplu, până la o sută, dar, fenomen remarcabil, greșesc peste tot, aproape cu aceeași comoditate ca și în primul zece, deci b și în al doilea și mai mare În tabel, acest fenomen nu apare atât de clar; în înregistrări este mai clar; aici, de exemplu, câteva răspunde E k , ani: I) Câte + răspunsuri: IV) Întrebare: Împărțiți ioo în care I -P " oarecare număr I-J- " iooRăspuns: ioo: + , ° Cât va fi? II) u - \u d? - Răspuns: , IOO, USD I - =?- O altă împărțire a yuo în - =?- orice - \u d? - Răspuns: yuo: du-te, - =? - Nu știu Cât va fi: yuo: yu? - = ?- Răspuns: IO III) zXz = - , Au împărțit și yuo зXз =?- , Răspuns: o = o X =? - Secțiunile la io X =? - Răspuns: IO, X = ? El nu știe Împărțiți la X = ? - i Otvѣt: , io Hu=? - Împărțiți la ЖX =? - Răspuns: yuo X = ? - zXi =?~ gXii=? - Există multe erori în acest exemplu, chiar și primele zece nu sunt scutite de ele; erorile nu sunt distribuite corect, cel puțin nu există o diferență specială între numerele rotunde și nerotunde; subiecții confundă adesea acțiunile; în cele din urmă, aici există erori absurde, care se limitează la ignoranță Într-o măsură sau alta, răspunsurile tuturor retardaților au aceste caracteristici Atitudinea înapoiatului față de numere amintește de copiii mici care sunt dresați, obligându-i să arate: "unde este zeul", "unde este pasărea", "unde este câinele"; pentru un copil, toate acestea sunt cuvinte goale, pe care trebuie să le învețe prin antrenament; de ce scândura din colț este Dumnezeu, iar cușca de sub fereastră este o pasăre Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BULOGIC PUNCTE DE VEDERE şi nu invers, acesta este un lucru de neînţeles pentru el; totul se bazează pe credință, numai pe cuvinte; nu este de mirare că adesea, în loc de zeu, arată o pasăre, în loc de pasăre, un câine; reprezentările pur verbale, neîncărcate de conținut, nu au sens coercitiv Ceva asemănător se observă în rândul școlarilor care au avut ghinionul să cadă sub învățământul școlar cu o masă de definiții abstracte: ce este o propoziție, ce este o lucrare, o prepoziție, un subiect, o dispoziție etc Toate aceste concepte pentru un școlar sunt numai termeni verbali abstracti; este nevoie de mult timp pentru a le umple cu un anumit conținut, dar între timp se primesc răspunsuri absurde, cum ar fi că "o lucrare este o astfel de parte dintr-o propoziție", etc Fiecare știe din propria experiență cât de ușor totul nou, tocmai perceput, este amestecat, neintrodus încă într-o legătură intimă cu experiența psihică de odinioară Același lucru se observă în relația dintre înapoi și numere Le pot asimila, pot număra,

aduna, chiar împărți, dar relațiile numerice sunt pentru ei la fel ca o carte de medicină pentru un avocat, adică un set de cuvinte presupus de înțeles, dar în același timp de neînțeles; diferența dintre normă și înapoiere constă în faptul că pentru o persoană normală un nou concept, împrumutat doar sub formă verbală, este o etapă de tranziție, de obicei de scurtă durată, în munca mentală; cu înapoi, însăși natura abstracției este capabilă doar de o abstracție exagerată împrumutată verbal; adevărata distragere a atenției, ale cărei produse au o valoare potențială enormă, nu le este disponibilă sau este disponibilă cu o pregătire specială Această trăsătură a gândirii abstracte explică dificultatea aritmeticii pentru cei înapoiați, cunoștințele și succesul lor matematic minim, erorile cu sânge rece în orice limite, confuzia conceptelor aritmetice, răspunsurile absurde etc , etc Relațiile numerice aparțin categoriei celor care necesită o formă superioară de abstractizare, adică lucrează cu un singur personaj Prin urmare, nu este surprinzător că aritmetica este cea care servește drept piatră de încercare a înapoierii Întrebarea este cum pot ființe care nu au o abstractizare adevărată să învețe din aritmetică * Biblioteca "Runivers" G T OSHIN Í ELIJ SI NUMELE Acțiuni până la y rundă, h nerotundă, h Acțiuni PÂNĂ LA rundă, h nerundă, h ML otd Erori Erori Erori Erori G ml otd ' Erori Erori Nu Nu ml otd , Nu Nu Nu Nu Nu ML ETD ;¡ Nu Nu Nu I Iьt ML DEP Greșeli Greșeli ı Greșeli Greșeli ml otd Erori Erori Erori Erori ml Erori DEP Erori Greșeli, greșeli cf dep Da Da Da Da cf otd Da Da i Da Da cf dep Da Da Da Da ml dep Da Da Ì Erori Erori ml dep I Da Da í Erori Erori ml dep Există Greșeli Există Greșeli cf otd Da Da Există Greseli cf otd Există Greșeli Greșeli Greșeli cf otd Da Există Greșeli Greșeli cf dep Da Da Da Da cf otd ! Există greșeli [Greșeli Greșeli Artă dep Da Da Da Da cf dep Da Da Da Da cf otd Greșeli 'Erori Erori Artă dep Da Da Da Da Aproximativ de STUDENTI ı ale elevului nu diferă de normă, dar nu trebuie să uităm că lucrurile merg în limitele de a fi egale cu norma și afectează cu tre* mai ridicate DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE ZG Acțiuni înainte de IOO Acțiunile sunt mai mult de Numarul de ani petrecuti in scoli Cat primesc! cunoștințe despre L' mediu ns învățături rotund, h nu rotund, h rotund, h nu rotund, h Nu Nu Nu Nu doi ani, jumătate de an Nu Nu Nu Nu doi ani, jumătate de an Nu Nu Nu Nu doi ani - Nu Nu Nu Nu doi ani i- Nu Nu Nu Nu doi ani Nu Nu Nu Nu doi ani, jumătate de an Nu Nu Nu Nu doi ani, jumătate de an Mânca Greșeli Acolo Greșeli doi ani două g Mânca Greşeli i Da Nu doi ani doi ani Greșeli Greșeli j Nu Nu doi ani unu Nu Nu Nu Nu Trei ani Unu Mânca Greşeli Nu Nu trei ani unu Mânca Greşeli Nu Nu trei ani unu Mânca Nu Nu Nu Trei ani Unu Greșeli Greşeli Nu Nu trei ani unu Greșeli Greşeli Nu Nu patru ani doi i Greșeli Greşeli Nu Nu patru ani doi i Greșeli Greșeli Nu Nu patru ani unu Mânca Greşeli Există Greşeli-patru ani doi i Mânca Greşeli Greşeli Nu cinci ani doi i Nu Nu Nu Nu cinci ani unu Greșeli Greşeli Greşeli Greşeli cinci ani doi i doar aproximativ - s acțiuni asupra numerelor abstracte; întârzierea dezvoltării slabe, de exemplu, sarcini și teorie Biblioteca "Runivers " G TROŞIN Pentru a răspunde la această întrebare, este necesar să rostim câteva cuvinte calde în apărarea formei de abstractizare împrumutate verbal Din prima dată se pare că acesta este ceva ofensiv de mizerabil; de fapt, merită să ne amintim câte produse umflate, verbale sau semi-verbale avem, cu care deseori trăim toată viața, până la moarte, fără a ne obosi să le umplem cu conținut exact, pentru a vedea că abstracția umflată are sensul ei Milioane de oameni folosesc cuvintele: cauză, timp, spațiu, Dumnezeu, suflet etc , fără a avea o idee exactă despre cât de mult necesită aceste cuvinte; ce ar spune aceste milioane de

oameni dacă li s-ar cere să definească cu precizie termenii pe care îi folosesc în fiecare zi Desigur, într-un număr enorm, răspunsurile ar fi pur verbale, în orice caz, departe de concepte precise; Între timp, milioane de oameni trăiesc fără ele, fără a simți nici un mare inconvenient Desigur, produsele abstracte au semnificații diferite; există simboluri de larg interes practic; unor astfel de exact aparțin numere și operațiuni asupra lor; viața cere să le stăpânim perfect, dar forma imperfectă a simbolurilor numerice nu este inutilă: tot va da ceva, în orice caz mai mare decât absența completă a numerelor Cu atât mai mult cu cât cei înapoiați au niște mijloace de a-și compensa deficiența; astfel de mijloace includ, în al doilea rând, capacitatea de a specifica numere, în al doilea rând, natura mecanică a operațiilor numerice Specificați numerele, de ex este ușor să transferați un cont abstract în contul unor obiecte specifice, cu alte cuvinte, să treceți de la stadiul cel mai înalt al abstracției la cel de mijloc (abstracție cum concreto): în limitele contului primelor zece, și din acțiuni - adaos Numărarea poate fi redusă la adăugarea unui obiect la un obiect, prin urmare este accesibilă nu numai înapoiaților, ci și imbecilicilor, acțiunile celei de-a doua duzini sunt adesea întâlnite în viața obișnuită, prin urmare, sunt ușor furnizat cu un proces paralel de beton; aici, de regulă, cei înapoiați din primii zece au o comandă satisfăcătoare Dintre acțiuni, ei stăpânesc cel mai ușor adunarea, pentru că este mai des necesar să adăugați un grup la un grup decât să scădeți Din păcate, poate Biblioteca "Runivers" DISTRACȚIA ȘI GENERALIZAREA CU BIOLOGIC PUNCTE DE VEDERE specificul concretizării nu este în general mare, iar în şcolile obişnuite se foloseşte numai la începutul pregătirii Acolo unde concretizarea lipsește, pe scenă apare mecanicitatea operațiilor numerice - o mare proprietate care permite să se ajungă la rezultate corecte fără a realiza exact cum se întâmplă acest lucru Întârziații, cu o bună pregătire, vor învăța împărțirea mult-valorilor în multe-valori; desigur, va uita în curând toate explicațiile, dar procesul, schema, poate rămâne; de aceea se incearca mereu sa o faca pe hartie, chiar si un caz simplu de impartit la ij el va scrie ' Prin astfel de dispozitive, lipsa reprezentărilor numerice adevărate în retard este oarecum compensată; el trăiește printr-o abstracție împrumutată verbal; la scoala este foarte greu, mai ales daca se pierde printre camarazi normali; în viață, dacă nu mai ușor, atunci nu atât de vizibil: cunoscându-și propriul neajuns, înapoiatul va evita pozițiile responsabile; în plus, în viață, mai des trebuie să se ocupe nu de simboluri goale, ci de ruble, copeici, zile, arshins; toate acestea sunt mai usoare si mai concrete decat operatiile numerice abstracte Cu toate acestea, nu ne putem opri mult timp asupra întrebărilor practice; sarcina imediată este de a studia diferitele forme de abstractizare la retardat; abstracția lor numerică în acest sens este ceva foarte caracteristic Se poate pune la îndoială dacă metoda pe care am adoptat-o este corectă pentru studierea reprezentărilor numerice ale retardaților Poate că operațiile aritmetice pe numere abstracte, pe de o parte, sunt prea dificile, pe de altă parte, prea abstracte? Pentru a evita aceste îndoieli, au fost efectuate următoarele teste pe subiecți: repeta numerele pe care tocmai le-ai spus, i " i " iJ repetați sarcina B condiții, eu i-a treia " a -a Biblioteca "Runivers" G TROȘIN De obicei, astfel de sarcini sunt date pentru studiul memoriei imediate; noi, pe lângă acest scop, am avut intenţia de a urmări relaţia cu formulele numerice în forma lor cea mai simplă (repetarea numerelor) şi relaţia cu operaţiile aritmetice în legătură cu reprezentări specifice (repetarea problemelor) Se pare că

retardații repetă liber trei numere: din întrebat, dau răspunsul corect dintr-o repetare, i necesită două repetări și doar dau răspunsuri inexacte Când se repetă numere, imaginea scade brusc: dau răspunsuri corecte imediat, necesită repetare și dau răspunsuri inexacte; cu cinci cifre, doar răspunsuri exacte și și inexacte Deja din aceste date mici reiese că pentru cei înapoiați chiar și astfel de relații numerice elementare precum repetarea numerelor prezintă dificultăți Aici pot fi de vină două împrejurări: fie slăbiciunea memoriei, ca calitate înnăscută, care, cu o forță mai mare sau mai mică, imprimă în suflet percepțiile exterioare; sau o proprietate specială a materialului dat pentru memorare Ar trebui să se acorde preferință celei de-a doua circumstanțe Slăbiciunea memoriei în sine necesită o explicație; a face referire la o slăbiciune înnăscută sau o acuratețe a memoriei nu este suficient; chiar dacă memoria retardatului este slabă din fire; dar de ce ei, cu memoria lor slabă, își amintesc altfel: unul este mai bun, celălalt este mai rău, unul excelent, celălalt minim? De ce memoria lor se dovedește a fi uimitor de slabă tocmai pentru relațiile numerice, chiar și pentru cele simple? Evident, pentru că numărul pentru înapoi reprezintă ceva străin; ea există în cunoașterea lor ca o formă împrumutată verbal, care nu este plină de experiență interioară și conținut; toată lumea știe din experiență personală ce efort extraordinar este nevoie pentru a memora fenomene noi de neînțeles care nu găsesc un răspuns în cunoștințele noastre Pentru cunoașterea subdezvoltată, o astfel de zonă de neînțeles străină este sfera numărului, fără a exclude figura simplă Vom observa același lucru dacă ne întoarcem la probleme Aici, aparent, dificultățile sunt reduse: subiectul nu are de-a face cu formule abstracte simple, ci cu numere concrete   b cu valori mari: "fata avea copeici, cheltuia la micul dejun copeici; cat mai are? Pentru oricine s-a obișnuit cu operațiunile numerice și le deține cu drepturi de proprietate deplină, nu costă nimic să repete sarcina Cu retardatul se întâmplă altceva: dintre cei întrebați, doar au putut repeta sarcina în condiții destul de precis, au distorsionat-o sau nu au terminat-o, iar nu au putut să o repete deloc; nimeni nu putea repeta exact sarcina în condiții, au dat o repetare inexactă și un rezultat complet negativ; in ceea ce priveste problemele mai complexe - in sau mai multe conditii, nu avea sens sa le cerem repetarea avand in vedere rezultatele nefavorabile la probleme mai simple Atitudinile înapoiat față de numere și probleme dau același rezultat ca și în acțiunile cu numere abstracte: atât aici, cât și acolo vedem acel număr, ca cea mai înaltă formă de abstractizare, este inaccesibil cunoașterii subdezvoltate, care, chiar și în cea mai blândă sa grad (întârziere), este capabil de doar până la posesia incompletă a simbolurilor, numai în formă verbală Pentru a încheia cu abstractizarea, ar trebui să citām date literare; Din păcate, nu doar pentru copiii anormali, ci chiar și pentru copiii normali, s-a făcut foarte puțin în acest sens *), astfel încât chiar și un psiholog atât de bine informat precum E Meiman spune că "în această problemă nu putem raporta încă nicio dată certă"); si nu se poate sa nu fie de acord cu aceasta, cu exceptia investigatiilor lui Binet, care au fost mentionate in locul lor Prin urmare, ne limităm la prezentarea unui tabel final rezumativ *) O anumită excepție în acest sens este vorbirea, despre a cărei legătură cu abstracția se găsesc în literatura de specialitate indicații decente; dar, pentru a nu întinde prea mult acest capitol, vom analiza graiul înapoiat în capitolul vorbire) E Meiman "Prelegeri de pedagogie experimentală", Moscova, , vol I, p

G TROŞIN Dezvoltarea generală a abstractizării Dezvoltarea numărului Dezvoltarea reprezentării Grade de subdezvoltare mentală ETAPA I: abstractie în concret Cont primar (perceptie-! te multiplicitate) ! ¡Prezentare individuală I Tâmpenie i i li ETAPA: abstractio cum concreto !Vizual ■ număr i i ' Prezentare generală Imbecilitate (demenţă) ETAPA II: abstractio sub concreto - o formă intermediară Mecanic · abstract, relatare Cuvânt împrumutat "concept" Înapoiere ETAPA IV: abstractio sub concret - formă adevărată j Adevărat ¡ abstract · numără Concept adevărat Normă G Troshin Biblioteca "Runivers " Cărți și broșuri noi trimise editorilor Brown, Schelling și timpul nostru Transl cu el S S Rozanova Moscova, Art C yu k Bulow-fon, prinț Politica externă a Germaniei Odesa, Art X+ C - copeici Galahov, I Despre religie Partea a II-a Creştinism Tomsk, Art VI+ C p Gervagen, L L Acordurile internaționale au proprietatea legii? Petrograd, Art V+ C o k Zheltukhin Matematică și fizică în liceele franceze Odesa, Art LX+ C și r k Linde, F Structura conceptului Petrograd, Art XII+bi C k Malebranche, N O conversație între un filozof creștin și un filozof chinez despre ființa și natura divinității Transl M N Ershova Kazan, Art C k " Rozanov, S S Poeții Belgiei (Verharn, Rodenbach, Maeterlinck) Moscova, Art C kop Al lui Prințul S N Trubetskoy Moscova, Art C kop Al lui Garshin-Hamlet Moscova, Art ib C k Al lui Studii despre scriitorii nordici I "Peer-Gynt" de Ibsen Moscova, Art C k Smirnov, K A Filosofia imanentă a creștinismului Petrograd, Art C o k Spektorsky, E Originea raționalismului protestant Varşovia, Art C k Yarotsky, A I Valoarea religiei din punct de vedere biologic Iuriev Art VI+ C bo k Publicaţii "Către intermediari Briggam, L Cum să-ți faci singur mobila dintr-o cutie simplă C k Darlymple, Y Mic "Și eu" C $ la Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Korotkova, E Remarcabil călător rus C K Ragoza, N Şoarece de pădure C k Roberts, C Băieții sălbatici C o k Al lui Prieteni-prieteni C k Al lui Să mergem C k Al lui Caii noștri C k Karavaev, L și J Sporturi de iarnă C k Roberts, C Medved, care și-a imaginat că este un câine C c Seton-Thompson, E Ursul cenuşiu american C io c Al lui Viața și aventurile broaștei Broasca C k Biornson-Biornstern Mănușă C k Bolonin, A Cum să creșteți hrana pentru animale II k Orlovsky, S Călătorie prin Norvegia C k Popov, I P Cum să protejați animalele de boli C k Sharrelman, G Credința vie în predare C $ la Gorbunov-Posadov, I Calendar rural şi sătesc pentru anul C k G R Povești despre Polonia C k Elin, I L Cultivarea florilor în grădina de acasă Ts k Zonov, A: S Calendar pentru toată lumea pentru Ts k Nakhimov, S N ABC al sobrietății C io k Colectie În căutarea unei noi modalități de creștere și educație C k Tulaikov, N Cultivarea porumbului C la Biblioteca "Runivers" Condiții pentru concursul premiului stabilit la Societatea de Psihologie din Moscova de regretatul D A Stolypin pentru un eseu despre filosofia științei Societatea de Psihologie din Moscova anunță că, la propunerea lui D A Stolypin și cu fondurile donate de acesta, desemnează din nou un premiu de de ruble pentru cel mai bun eseu pe această temă: "O examinare critică a poziției lui Auguste Comte cu privire la coincidența naturală (coïncidența spontană) a legilor primitive ale naturii anorganice cu legile de bază ale vieții organice și eforturile tuturor cunoștințelor reale ale unei persoane către unitatea logică și științifică (unité logique et scientifique))" Vezi Cours de philosophie positive, leçons -me et $ -me, în special țări de volume ale editiei a VI-a a Littre Societatea Psihologică înțelege problema propusă în sensul că este necesar să se decidă: "Există o diferență între legile științelor naturii anorganice și legile sociale" și, dacă da, de ce fel?

Societatea de Psihologie consideră că dezvoltarea acestui subiect presupune o formulare strict științifică și filozofică amplă a acesteia, bazată pe o cunoaștere serioasă a direcțiilor epistemologiei moderne și a învățăturilor loshka moderne Termenul limită pentru depunerea eseurilor este ianuarie Acordarea premiului de către o comisie specială la Societatea de Psihologie va avea loc în aprilie La latitudinea comisiei, conform vointei donatorului, prima poate fi Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ împărțite între solicitanți, iar în cazul depunerii nesatisfăcătoare a eseurilor, acordarea premiului sau a unei părți semnificative a acestuia poate fi reprogramată pentru un nou termen La concursul pentru premiu pot participa toate persoanele care au absolvit studii superioare Eseurile trebuie scrise în limba rusă și livrate Universității din Moscova în numele președintelui Societății de Psihologie Numele și adresele solicitanților trebuie trimise în plicuri sigilate cu desemnarea pe acestea a motto-urilor sau epigrafelor eseurilor depuse Societatea de Psihologie din Moscova anunță înființarea unui premiu numit după Vl S Solovyova Premiul se acordă în conformitate cu "Regulamentul privind Premiul numit după Vl S Solovyov la Societatea Psihologică din Moscova * Următorul termen limită pentru depunerea unui eseu pentru premiu este martie (toate termenele ulterioare vor fi de trei ani) Eseurile sunt trimise pe numele președintelui Societății de Psihologie din Moscova, la redacția revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" (Prechistenka, Poluektov lane, , ap) Regulament privind Premiul numit după Vl S Solovyov la Societatea Psihologică din Moscova Premiul numit după Vl S Solovyov este înființat la Societatea Psihologică din Moscova din dobânda la capitalul donat de o persoană care a dorit să rămână anonimă Capitalul constă în două obligațiuni de % din împrumutul rusesc din , fiecare la o valoare nominală de , ruble (venitul anual din aceste documente este de ruble pe dolar) Premiul este acordat la fiecare trei ani (aproximativ în valoare de de ruble), pentru care, după fiecare trei ani, este selectat un comision corespunzător Dacă, după expirarea perioadei de trei ani, premiul nu este acordat, atunci acordarea acestuia se amână pentru încă un an Dacă, totuși, în această perioadă nu există eseu demn de premiu, atunci premiul este anunțat pentru un nou trei ani, iar dobânda acumulată pe parcursul a patru ani se adaugă la capital Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Eseurile depuse pentru premiu pot fi atât în formă tipărită, cât și în manuscris Eseurile scrise în limbi străine trebuie depuse, la cererea pentru un premiu, traduse în rusă Premiul poate fi acordat și pentru un eseu care nu este depus la premiu, dar în ceea ce privește conținutul și meritele acestuia îndeplinește pe deplin condițiile de primire a premiului - Premiul poate fi acordat pentru cercetări independente serioase dedicate luării în considerare a lui Vl S Solovyov și învățătura lui, în întregul său sau în părți, sau studiul vieții și personalității gânditorului ca sarcină Autorul eseului depus pentru premiu trebuie să găsească în el o strânsă cunoaștere a poziției problemei care este tratată în filosofia modernă și știința modernă Comisia de acordare a premiului este formată din președintele sau colegul președinte al Societății de Psihologie din Moscova, doi membri ai Consiliului Societății (la alegerea Consiliului) și trei membri ai Societății (la alegere) al Societății) fie că sunt sau nu membri ai Societății de Psihologie), cunoscuți Comisiei ca experți de seamă în problemele care sunt tratate în eseurile depuse pentru premiu · Anunțurile despre premiu sunt publicate în revista "Probleme de Filosofie și Psihologie" și în alte publicații ale Societății de

Psihologie Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS ia jurnal lshvt upbringing" Revista își propune să clarifice problemele educației și creșterii pe baza pedagogiei științifice, în spiritul societății, al democrației și al liberei dezvoltări a individului În acest scop, revista urmărește dezvoltarea ideilor pedagogice, starea actuală a educației și educației în Rusia și în străinătate și oferă feedback cu privire la cărți noi de pedagogie, științe naturale, științe sociale, cărți pentru copii și altele În plus, revista conține articole de știință de popularitate despre diferite ramuri ale cunoașterii și artei, eseuri literare și pedagogice, povești, memorii și așa mai departe La revista au participat: Doctor în Filosofie V Henri (Victor Henri), Yu B M Bekhterev, Tsriv -Conf univ A A Borzov, Yu A Bunin, acad I A Bunin, V P Vakhterov, acad V I Vernadsky, Yu A Veselovsky, prof R Yu Vipper, S G Grigoriev, A E Gruzinsky, E A Zvyagintsev, Dr V E Ignatiev, prof I A Kablukov, prof N A Kablukov, membru al statului Duma I S Klyuzhev, prof M M Kovalevsky, P< S Kogan, prof H M Kulagin, E I Lozinsky, A I Lototsky, Pr -Asoc P I Lyublinsky, S P Melgunov, prof I I Mechnikov, H F Mihailov, prof A P Nechaev, acad D N Ovsyaniko-Kulikovsky, prof I G Orshansky, G Rokov, pr -asoc M M Rubinstein, S F Rusova, prof P N Sakulin, Pr -Conf univ E D Sinitsky, L D Sinitsky, S G Smirnov, I M Solovyov, N V Speransky, B I Syromyatnikov, G A Falbork, prof A t Fortunatov, L B Khavkina-Hamburger, V I Charnolusky, N V Cehov, Prinț D I Shakhovskoy, prof I D Shishmanov, prof F F Erisman, Dr Vl I Yakovenko, E PPP Yanzhul, acad I I Yanzhul și mulți alții Revista este publicată de ori pe an (în lunile de vară revista nu este publicată); în fiecare carte a revistei există mai mult de de coli tipărite Prețul abonamentului: pe an fără livrare - ruble, cu livrare și expediere - br, în jumătate de an - ruble; cu expediere in strainatate - p k ; pentru persoane insuficiente, pretul pe an cu si fara livrare este de p Zemstvos, autoguvernările orașului, societățile de învățământ și de predare, atunci când se abonează la cel puțin exemplare, se face o concesiune în valoare de % din prețul abonamentului, când se abonează la mai mult de exemplare, în valoare de % și abonament pentru mai mult de de exemplare - % Aceste concesii se fac sub condiția indispensabilă de a trimite bani direct la redacție Taxă pentru reclame în revistă: de ruble pe pagină și ruble pentru o jumătate de pagină Se acceptă abonament: în biroul redacției (Moscova, Arbat, strada Staro-Konyushenny, casa nr), în toate instituțiile poștale și poștale-telegrafice și în toate librăriile mari gg Nerezidenții sunt rugați să contacteze direct editorul Editor-editor Dr H F Mihailov Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Abonamentul pentru este deschis (ANUL XI DE PUBLICARE) la o revistă lunară ilustrată pentru copiii de vârstă mijlocie "FAMILIE ŞI ŞCOALA" Revista este destinată în primul rând copiilor de vârstă mijlocie (- ani) și își propune să se aplice în mod egal atât intereselor copiilor care studiază în clasele inferioare ale instituțiilor de învățământ secundar, cât și înțelegerii elevilor din școala publică primară "Familie și școală" constă din cărți de revistă lunară și cărți individuale "Biblioteci de familie și școală \ PREȚ DE ABONAMENT pentru cărți "Familie și școală"* și pentru cărți "Biblioteci pentru familie și școală"*: Cu livrare O b KA kop въ Fără livrare O În țară și expediere θ (tm) an în Moscova θ nitsa V RU · Abonament pe șase luni p k (acceptat exclusiv în redacţie) Abonamentul fără livrare este acceptat la Moscova: în redacție, în biroul lui I Pechkovskaya și în librăria lui N Karbasnikov Editorii au seturi ale revistei pentru anii precedenți: , , și - ruble fiecare, , , și - - ruble fiecare R k , th-

ruble fiecare Revista pentru a fost complet epuizată Un număr de probă al revistei este trimis de la redacție pentru trei timbre de șapte copecii Prospect și catalogul revistei gratuit gg profesorilor care doresc să citească revista primesc un număr de probă gratuit Abonații din afara orașului pot aplica direct la redacția revistei Familie și școală ": Moscova, str Goncharnaya, d Nr Editor-Editor Vl Lvov Întrebări de filosofie, KN I b Biblioteca "Runivers" O ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul pentru este deschis PENTRU POPULARUL LUNAR NATURAL-ISTORIC cu ilustrații în textul revistei "PRIRODA " (an apariție IV) editat de H N Koltsov si prof L A Tarasevici Redacții departament: prof K D Pokrovsky, prof P P Lazarev, prof N A Artemiev, prof L V Pisarzhovsky, prof N A Shilov, senior miner Acad Pauk A E Fersman, prof I K Koltsov, Pr -Conf univ V L Komarov, prof H M Kulagin, prof S I Metalnikov, prof L A Tarasevich, magician geogr S G Grigoriev CUPRINS: Filosofia stiintelor naturii -Astronomie - Fizica - Chimie - Geologie cu paleontologie - Mineralogie - Microbiologie - Medicina - Igiena - Biologie generala - Zoologie - Botanica - Antropologie - Omul si locul lui in natura Pe lângă articolele originale și traduse, revista "Nature" ocupă un loc semnificativ în secțiunile permanente: știri științifice și note - Din practica de laborator - Știri astronomice - Știri geografice - Știri meteorologice - Societăți științifice - Bibliografie Condiții de abonament: timp de un an (cu livrare și transfer) - ruble, timp de nouă luni - ruble k , pentru și ani - p k , timp de trei luni - p k , timp de lună - k , în străinătate timp de un an - ruble O carte separată cu expediere - k , ramburs - k Seturi de toate numerele pentru , și trimis fiecare la primirea a ruble, în legatură de lux - ruble k Când faceți încă trei ruble în plus față de taxa anuală de abonament, i e pentru o taxă totală de ruble, abonatul, pe lângă revista "Priroda", primește opt cărți din seria "Principii de bază ale științelor naturale" publicată de editură sau opt cărți din seria "Est bibliotecă istorică Nature", la alegere Oricine plătește taxa anuală pentru poate primi un set de numere pentru fiecare dintre anii anteriori (,) pentru ruble fără legare și pentru p legat și un set pentru , respectiv, pentru și, respectiv, ruble Un prospect ilustrat detaliat este disponibil la cerere gratuit Adresa biroului principal și a redacției: Moscova, Mohovaya, nr , ap Tel - - Abonamentul pentru la jurnal este deschis = PENTRU PRODUCATORUL POPORULUI = Organul educaţiei naţionale Editat de N V Tulupov Iese de două ori pe lună, cu excepția lunii iunie și iulie, doar de de ori pe an Sarcinile revistei:) Să slujească cauza dezvoltării școlii pe principiile dictate de pedagogia științifică modernă și cerințele vieții reînnoitoare a Rusiei) Să promoveze unificarea lucrătorilor din învățământul public pentru a obține cel mai mare succes în munca lor PREȚ DE ABONAMENT: ruble pe an, r pe % din an de copeici, timp de un an - rub Se acceptă abonamente la sediul revistei: Moscova, Malaya Ordynka, bld (Casa Profesorului) Telefon - - Adresa editorială: Moscova, Kuznetskaya, , ap Telefon - - Un număr de încercare al revistei este trimis gratuit Editor-Ivdatl N V Tulupov Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Abonamentul pentru la reviste este deschis:) "YOUNYA RUSIA" ("CITIREA COPIILOR"), revistă lunară ilustrată pentru familii și școli EDIȚIA DE ANUL PATRUzeci și șaptea În , revista "Rusia tânără" ("Lectură pentru copii") oferă tuturor abonaților: CĂRȚI LUNAR, care includ: a) povești, povești și basme; b) poezii; c) eseuri și biografii istorice; d) articole științifice de popularitate; e) fotografii din portrete ale unor oameni remarcabili, din picturi ale unor artiști celebri etc Suplimente gratuite la revista

"Tânăra Rusia" pentru : I Mirskaya, A Suum-love O poveste cu desene II Roberts, C Pe vârfurile muntelui Povestea Traducere din engleză de R Rubinova Cu desene III Roberts, C Balonişti din pădure IV Roberts, C Către vizuina omului V Roberts, C Twilight Elf Povestiri Tradus din engleză de V Gatzuk Din fig VI Rardina-Davis, Ch' The Little Scout Narative Traducere din engleză de R Rubinova Prețul abonamentului pe an ruble k fara expediere, B r cu expediere, în străinătate p) "Linia fcm" Jurnal pentru educatori și profesori populari EDIȚIA DE ANUL PATRUzeci și șaptea Revista apare de ori pe an, în cărți de până la coli Prețul abonamentului pentru "P L " p k fără redirecționare, cu redirecționare p , în străinătate p PREȚ DE ABONAMENT pentru ambele reviste p timp de un an cu transport, fara transport p ADRESA EDITORIALĂ: Moscova, B Molchanovka, d Nr Abonamentele sunt acceptate la toate librăriile cunoscute și la toate oficiile poștale și sucursalele Către librarii de la ustuik b ° / Taxă pentru reclame în revistele "Rusia tânără" și "Listok pedagogic": pe pagină ruble, pe ^ pagina ruble, pe */ pagini ruble pe pagina U despre frecare Editura E N Tikhomirova Editor D I Tihomirov Sub jurnalul "Rusia tânără" și "Listoc pedagogic" a fost organizat un depozit de carte cu publicații de D I Tikhomirov:) Biblioteca pentru familii și școli;) Biblioteca profesorului;) Manuale de D I Tihomirov Catalogul se trimite gratuit la cerere Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul pentru este deschis (ANUL DE PUBLICARE) la o revistă lunară literară, științifică și politică NOTE GREȘITE, publicat la Petrograd Revista Northern Notes reflectă și luminează fenomenele culturale și politice care entuziasmează democrația modernă, apărând acele tendințe în domeniul gândirii și vieții care poartă cele mai înalte valori culturale și începutul liberei dezvoltări a publicului În , jurnalul va fi publicat conform programului anterior și cu participarea foștilor angajați din departamentele de ficțiune (ficțiune, poezie), critică literară, artă, teatru, știință, filozofie, religie, politică, economie națională O examinare cuprinzătoare a problemelor ridicate de lupta mondială este sarcina pe care jurnalul și-a propus încă de la începutul războiului Conform acestei sarcini "Sev Zap " iar în , se va acorda o atenție deosebită marilor răsturnări și încercări pe care le trăiește în prezent omenirea, evidențiind într-o serie de articole aspectele politice, sociale, psihologice, culturale și de altă natură ale evenimentelor care se desfășoară Colaboratori la reviste: N D Avksentiev, Anna Akhmatova, Yu Baltrushaitis, K Balmont, P I Biryukov, I M Bikerman, I M Bryusova, A S Belorussov, A Blok, S I Bondarev, N Ya Bykhovsky, M A Braginsky, L M Bramson, I K Brusilovsky, A Yu Bunin, W B Vodovozov, Ivan Volny, V K Volsky, A Gertsyk, A G Gornfeld, S M Gorodetsky, Lyubov Gurevich, M F Gnesin, II L Gekkor, N S Gumilev, P K Guber A Ya Gurevici, V Ya Gurevici, Yu θ F Zѣlnsky, I II Ignatovici, Dm Ilimsky, V G Karatygin, F F Karaya ni dis, V Kerzhentsov, A A Ki-pen, N N Kiselev, D M Koygin, I I Kryzhanovsky, A t Kerensky, S A Klychkov, M A Kuzmin, N Klyuev, Grigory Landau, prof I I Lapshin, O Ya Larin, I E Lavrentiev, N O Lerner, K A Lipskerov, S O Margolin, N G Mashkovtsev, N A Morozov, S Mstislavsky, N S (I I Dobrovolsky), N V Nedobrovo, P A Nilus, A S Novikov, prof D N Ovsyaniko-Kulikovski, II P Oganovsky, S Ya Parnok, M Prishvin, N N Punin, Mikh Pavlovici, A N Rimsky-Korsakov, A M Remizov, O B Rumer, A I Rubin, Boris Sadovskoy, Ya L Saker, S N Sergѣ-ev-Tsensky, A Serafimovich, V B Stankevich, Yan Strauyan, E Stalinsky θ A Steppun, I Surgucev, V A Taburin, prof E V Tarle, M P Tolmacheva, K A Trenev, prof M I Tugan-Baranovsky, Ya A Tugendhold, Paul Farg (Paris), L B Khavkina, M S Shaginyan, N L Shapir, Iv Shmelev, V K Shmidt, P Yu

Shmidt, B M Eikhenbaum, M A Engelgardt, B M Engelgardt, A P Chaplygin, S I Chatskina, B II Cernenkov, prof E N Shchepkin, B Yakovenko și alții Prețul abonamentului pentru jurnalul cu expediere pentru un an este de ruble, pentru luni - ruble k , timp de luni - p k x in strainatate pe orasul p cu Librăriile percep °/ pentru un comision Cu un abonament anual de exemplare, al -lea este gratuit Numerele separate pentru revizuire sunt trimise pentru de copeici, ramburs k Nr - "Sev Zap ", dedicată războiului și rămasă într-un număr limitat de exemplare, se trimite cu de copeici Editura S I Chatskina Biblioteca "Runivers " ANUNTURI "Școala și ziar socio-pedagogic săptămânal cu suplimente lunare, publicată la Petrograd sub redacţia generală a lui G A Falbork Abonamentul pentru este deschis Al cincilea an de publicare Al cincilea an de publicare ne găsește în mijlocul unui război dificil Rămânând fidel motto-ului său - "școala și viața sunt un întreg inseparabil" - ziarul "Școala și viața" răspunde în mod viu evenimentelor în curs Dar războinicul nu trebuie să ascundă complet interesele educației publice, interesele culturii În ciuda tuturor răsturnări și sacrificii, țara trebuie să-și păstreze școala, care pregătește noi generații de cetățeni pentru ea, trebuie să protejeze cu sfințenie toate centrele de cultură Ziarul * va ieși conform programului anterior, din următorul departamente:) Articole privind: a) organizarea legislației școlare și școlare, b) teoria și practica pedagogică generală) Articole pe diverse probleme de educație și educație) Feuilleton, care caracterizează în principal viața interioară a școlii sau popularizarea diferitelor aspecte ale cunoașterii) Prezentare generală a tipăririi generale) Cronica educației, în care se va acorda primul loc activităților legiuitorului instituții, guvern, administrație locală etc) Cronica vieții școlare în Rusia, ținuturile slave și în străinătate) Revizuirea literaturii speciale ruse și străine Ca și înainte, adăugarea la ziar este zhvmes gratuit aplicatii În cursul anului se vor da următoarele cărți: eseuri despre educația lui Platon și Aristotel, ed și articole de Prof θ F Zelinsky; cu privire la problema începutului educației - lucrarea lui William Stern "Psihologia copilăriei timpurii" cu adăugiri de L G Orshansky; o colecție dedicată organizațiilor profesionale de profesori din Rusia și din Occident, cu articole: Dioneo, S A, Zolotareva , G A Falborka , I I Schrader etc ; cartea scriitoarei italiene Paula Lombroso "Viața copiilor" și alte câteva, nu mai puțin de de tipărituri în total listă Ziarul acordă o atenție deosebită școlii primare, statutului material și juridic al oamenilor cadrele didactice, precum și activitățile zemstvo și autoguvernarea orașului în domeniul paturilor, educației Ca angajați permanenți, ziarul numără mulți profesori ai școlilor inferioare, medii și superioare, membri ai părintelui comitete, lideri ai zemstvo și autoguvernări ale orașelor, membri ai Dumei de Stat și ai Consiliului de Stat În plus, ziarul are corespondenți care dau reportaje din teren Preț abonament pentru un ziar cu arici nril Timp de un an Pentru m Pentru m și redirecționare frecați frec frec Pentru studenți la început nar scoli cu abonament anual, se admit rate: cu abonament de p , februarie, martie, aprilie si mai, dar p Se acceptă abonament: în Biroul Principal (Petrograd, str Ligovskaya,), în toate poștele și telegramele departament și în librării de renume Numerele de încercare sunt trimise gratuit Anunturi: Pret pe rand de nonpareil (cu coloane pe pagina): in spatele textului - k ; text din față - k ; pe copertă - k Biblioteca "Runivers" D" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Anul XXI În anul XXI "Jurnalul MINISTERULUI JUSTITIEI" va fi publicat lunar, cu exceptia lunilor iulie si august, in carti de aproximativ de file Anul

abonamentului începe în ianuarie Taxa de abonament ruble pe an cu livrare si expediere Funcționarii, atunci când se abonează prin trezorieri, beneficiază de un plan de rate de până la rublă pe lună, cu scopul ca toată plata să fie efectuată în primele luni ale fiecărui an Toți ceilalți abonați, atunci când se abonează exclusiv la biroul principal, beneficiază de un plan de rate de până la ruble într-o lună cu faptul că întreaga plată ar trebui efectuată în primele patru luni ale fiecărui an Candidați pentru posturi în departamentul judiciar, candidați plecați la universități pentru a se pregăti pentru o profesie, precum și studenți ai Universităților Imperiale și ai Liceului Juridic Demidov, studenți ai Școlilor Imperiale de Drept și ai Liceului Alexandru și studenți ai Academiei de Drept Militar plătiți, la abonamentul la sediul principal, - b ruble pe an Cărțile individuale se vând pentru rublă, cu anexe pentru ruble Librăriile beneficiază de o concesiune de °/o pentru acceptarea de abonamente și anunțuri și de % pentru vânzarea de cărți individuale Sediul central: Librăria lui M M Stasyulevich, Petrograd, Vasil' əvskiy ostrov, linii, Anunțurile pentru tipărire în "Jurnal*" sunt acceptate la biroul principal cu o taxă de ruble pe pagină și ruble pentru o jumătate de pagină Redacția Jurnalului Ministerului Justiției este situată în Petrograd, pe strada Ekaterininskaya, în clădirea Ministerului Justiției Editor V O Deryuzhynskyi "Înșelăciune și rațiune" În Revista "Credință și rațiune" intră la de ani de existență conform programului precedent și cu aceeași direcție științifică și apologetică teologică și filosofică Chemat să slujească sub steagul Ortodoxiei, patriotismului și poporului rus, el rămâne fidel îndrumării sale în Revista apare în cărți separate de două ori pe lună, încă nouă coli tipărite în fiecare carte, adică Publicarea revistei constă din de numere cu text de conținut teologic și filosofic de peste de coli tipărite Prețul pentru o publicație anuală în Rusia este Yur , iar în străinătate ruble cu redirecționare Nu este permisă plata în rate a banilor Abonamentele sunt acceptate la Harkov: în redacția revistei "Credință și rațiune" de la Seminarul Teologic din Harkov, în toate celelalte librării din Harkov și în biroul "Gazetului Provincial Harkov" *; la Moscova: în biroul lui N Pechkovskaya, Petrovsky Line și în carte magazin I D Sytin; în Petrograd: în librăria Tuzov, Gostiya, dv , nr În alte orașe ale Imperiului, un abonament la revistă este acceptat în toate librăriile cunoscute și în toate ramurile Novaiei Vremya * Biblioteca "Runivers " ANUNTURI Este deschis abonamentul pentru anul la revista religios-filoeo-fsco-științifică "Buletinul de teosofie" Al optulea an de publicare Pe parcursul a două luni de vară (iunie și iulie) revista nu este publicată Preț ruble un scop cu livrarea și expedierea în cadrul Imperiului Rus Rata este permisă: pentru - ruble de copeici, timp de luni - ruble cop Separat Nr kop Voi schimba adresa de la un oraș la un oraș - de copeici, de la un oraș la un nerezident și înapoi de la un nerezident la un oraș - de copeici Abonamentul în străinătate este acceptat numai anual: prețul este de ruble Abonament pentru nerezidenți doar prin redacție Abonamentul de oraș se acceptă la biroul redacției (Petrograd, Ivanovskaya, , ap) zilnic, cu excepția zilelor de sâmbătă și sărbători, de la - ore zi, precum și în toate librăriile mari Abonamentul anual în rate fără majorare de preț este permis doar până la ianuarie În scop editorial, editorul acceptă personal în zilele de miercuri de la ora - zi De la editori Articolele trimise spre publicare în Buletinul Teozofiei* sunt supuse, dacă este necesar, abrevierilor și corectărilor Manuscrisele trebuie scrise clar și pe o parte a foii Manuscrisele nerevendicate într-o perioadă de trei luni sunt distruse

"Buletinul de teosofie" pentru , , , și este disponibil pentru vânzare într-un număr limitat de exemplare Prețul cu livrare este de ruble pentru fiecare an * ABONAMENTUL ESTE DESCHIS pentru Buletinul Juridic Un jurnal fondat de Societatea de Drept din Moscova și publicat cu asistența Societății de Drept din Petrograd și a Societății numite după A I Chuprov pentru dezvoltarea științelor sociale, sub conducerea generală a lui B A KISTYAKOVYKAGO Cea mai apropiată participare la redacție o au: A S Aleksev, M M Vinaver, A E Worms, N V Davydov, H M Zhdanov, I A Kistyakovsky, M M Kovalevsky, A A Manuilov, V D Nabokov, P I Polysean P H Chugorod și M Prețul abonamentului pentru este de ruble, timp de șase luni, ruble cu poștă și livrare Prețul fiecărei cărți într-o vânzare separată este de ruble Abonamentul este acceptat la redacția revistei "Yurydicheskiy Vestnik*" din Moscova, Prechistenka B Levshinsky per , d Nr , apt Pentru afaceri de birou, contactați în zilele lucrătoare de la la la telefon - - La Kiev, abonamentul este acceptat în librăria lui N Ya Ogloblin, Khreshchatyk, d Nr Editura prof A S Alekseev Editor B A KmstyakovskSh Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ANUL PUBLICĂRII al -lea "Astrahan Listok" Ediție zilnică ilustrată "Astrakhan Listok" va fi publicat în sub aceeași ediție și cu același personal de angajați permanenți Astrakhan Listok este un ziar progresist, independent de orice partid sau cerc "Astrakhan Listok" ilustrează sistematic textul ziarului cu desene, portrete, desene etc , pentru care dispune de propria foto-zincografie dotată cu aparate de ultimă generație "Astrakhansky Listok" este publicat în formatul unor mari ziare metropolitane (de la la pagini zilnic) și circulă în număr dublu de exemplare decât toate celelalte ziare locale luate la un loc Anunțurile sunt acceptate direct de redacție (Astrakhan, Malo-Demidovskaya, sob d) și biroul L și E Metzl and Co (Moscova, Myasnitsk , satul Sytova) Prețul abonamentului cu transport: an- ruble k , J / ani - p k , luni - p și lună - p - Editor-editor V I Sklabinsky Biblioteca "Runivers "